

NİTEL SOSYAL BİLİMLER
(NSB)
QUALITATIVE SOCIAL SCIENCES
(QSS)

Cilt: 4 · Sayı: 1 · Yıl: 2022
Volume: 4 · Issue: 1 · Year: 2022

Editörler/Editors

Dr. Melih Sever

Dr. Seyhan Özdemir

Nitel Sosyal Bilimler (NSB) Qualitative Social Sciences (QSS)

Cilt: 4, Sayı: 1, Yıl: 2022
Volume: 4, Issue: 1, Year: 2022

Baş Editör/Editor in Chief

Melih Sever

Editör/Editor

Seyhan Ozdemir

Yabancı Dil Editörü/Foreign Language Editor

Kate Jobson/Philip Glover

Alan Editörleri/Field Editors

Nurullah Çalış-Sosyal Hizmet-Social Work -Giresun University

Emine Şener-İşletme-Business-Ahi Evran University

Halis Sakız-Psikoloji-Psychology-Mardin University

Kamuran Cerit-Sağlık Bilimleri-Health Sciences -Süleyman Demirel
University

Danışma Kurulu/Advisory Board

Uluslararası/International

Aslı Yalım, University of Central Florida, USA

Jason Palframan, Athlone Institute of Technology, Ireland

Laura Cordisco Tsai, Harvard University, USA

Narina A. Samah, Universiti Teknologi Malaysia, Malaysia

Nur Atikah Mohamed Hussin, Universiti Sains Malaysia, Malaysia

Tomofumi Oka, Sophia University, Japan

Türkiye/Turkey

Arzu Özkanan, Isparta Uygulamalı Bilimler University

Deniz Akgül, Ahi Evren University

İlhan Günbayı, Akdeniz University

Meliha Funda Afyonoğlu, Selçuk University

Meral Bektaş, Mehmet Akif Ersoy University

Ramazan Erdem, Süleyman Demirel University

Rukiye Çelik, Suleyman Demirel University

Sinan Akçay, Selçuk University

Tarık Tuncay, Hacettepe University

Ünsal Sığı, Ostim University

*** harf sırasına göre/in alphabetical order**

Nitel Sosyal Bilimler (NSB) Qualitative Social Sciences (QSS)

e-ISSN 2687-5764

Yayıncı/Publisher

Melih Sever

Yayın Türü/Publication Type

Uluslararası Hakemli Akademik Dergi/International Peer Reviewed Academic Journal

Yayın Dili/Publication Language

Türkçe ve İngilizce/Turkish and English

Yayın Periyodu/Publishing Period

Yılda iki kez/Biannual

Nitel Sosyal Bilimler (NSB), yılda iki kez (Haziran ve Aralık) yayınlanan uluslararası, hakemli ve açık erişimli bir dergidir. Sosyal bilimler alanında yapılan nitel çalışmalar bu derginin kapsamındadır. Bu bilimsel derginin ana amacı, sosyal bilimlerde nitel yorumlama ve analizin gelişimine katkıda bulunmaktır. Dergide sosyal hizmet, psikoloji, psikolojik danışmanlık, sosyoloji, pazarlama, örgütsel davranış ve diğer ilgili disiplinlerdeki araştırma ve derleme türü çalışmalar yayınlanabilir. Dergide sadece nitel metotlara veya karma metotlara dayanan araştırma makaleleri, derleme ve teorik tartışma türü çalışmalar yayımlanır. Çalışmalar İngilizce veya Türkçe olarak gönderilebilir. Dergimiz DOAJ, ASOS İndeks, ROAD, BASE (Bielefeld Academic Search Engine), Crossref, Index Copernicus Index Master List tarafından indekslenmektedir.

Qualitative Social Sciences-(QSS)-is peer-reviewed, open access, an international journal published two times a year (June & December). The main aim of this journal is to develop-qualitative interpretation and analysis of phenomena in social sciences, including, but not limited to: psychology, organizational behavior, political science, social work, sociology, counseling and marketing. The journal publishes only-research papers based on qualitative methods or mixed methods, review and theoretical papers. Manuscripts can be written in either English or Turkish. QSS is indexed in DOAJ, ASOS İndeks, ROAD, BASE (Bielefeld Academic Search Engine), Crossref, Index Copernicus Index Master List.

Nitel Sosyal Bilimler (NSB) Qualitative Social Sciences (QSS)

e-ISSN 2687-5764

Cilt: 4, Sayı: 1, Yıl: 2022

Volume: 4, Issue: 1, Year: 2022

İçindekiler/Table of Contents

Araştırma Makalesi/Research Article

1-Organize Sanayi Bölgesi Girişimcilerinin Bakış Açlarına Göre Kurumsal İtibarı Oluşturan Unsurların Belirlenmesi

Determining the Elements That Form the Corporate Reputation According to the Perspectives of the Entrepreneurs of the Organized Industrial Zone

Mehmet Düzgün, İbrahim Yıldırım

2-Primary School Teachers' Perception on the role of ICT in Collaboration in England

İngiltere'de İlkokul Öğretmenlerinin Bilgi İletişim Teknolojilerinin (BİT) İşbirliğindeki Rolüne İlişkin Algısı

Abdullah Çiftçi, Bahaddin Demirdiş

3-Social Representations of Foreign & Turkish Women on the New Turkish Media: A Thematic Discourse Analysis Through Masculinity Ideology

Türkiye Yeni Medyasında Yabancı ve Türk Kadınların Sosyal Temsilleri: Erkeklik İdeolojisi Üzerinden Bir Tematik Söylem Analizi

Hilal Peker Dural, Çağlar Solak, Nihan Selin Soylu-Konak, Ece Akça, Melek Göregenli

4-Koronavirüs (Covid-19) Salgını Sürecinde Uzaktan Eğitimin Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mesleklerine Yansımaları

Reflections of Distance Education on Science Teachers' Profession During the Coronavirus (Covid-19) Pandemic

Gonca Gül Domaç, Dilara Neccar, Aysel Tüfekci

Derleme Makale/Review Article

5-Nitel Araştırmalarda Görüşme Türleri ve Görüşme Tekniklerinin Uygulanma Süreci

Interviews and Interviewing Techniques in Qualitative Research

Selda Karahan, Selda Uca, Tanju Güdük

Makale Türü/Article Type: *Araştırma/Research*

DOI:10.47105/nsb.1081619

Atıf/Citation: Düzgün, M. & Yıldırım, İ. (2022). Organize sanayi bölgesi girişimcilerinin bakış açılarına göre kurumsal itibarı oluşturan unsurların belirlenmesi. *Nitel Sosyal Bilimler*, 4(1), 1-18. <https://doi.org/10.47105/nsb.1081619>

Organize Sanayi Bölgesi Girişimcilerinin Bakış Açıklarına Göre Kurumsal İtibarı Oluşturan Unsurların Belirlenmesi

^aMehmet Düzgün¹ ^bİbrahim Yıldırım

^a*Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Türkiye*

^b*Prof. Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Türkiye*

Öz

Kurumsal itibar kazanılması oldukça zaman isteyen bir değer olmakla birlikte işletmelerin müşteriler, rakipler, çalışanlar gibi tüm paydaşlarının gözündeki değerini ifade eden sosyal bir kimliktir. Olumlu kurumsal itibarın girişimciler ve işletmelere sağladığı birçok katkı söz konusudur. Bu bağlamda organize sanayi bölgesi girişimcilerinin bakış açılarına göre kurumsal itibarı yönelik unsurların belirlenmesi amacı ile gerçekleştirilen bu çalışmada tek bir gerçeklik üzerinde durulmadan bireylerin farklı gerçeklerinin olduğunu temel alan nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Bu doğrultuda Gaziantep Organize Sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren 18 katılımcı ile yürütülen çalışmada farklılıkları ve önemli ortak örneğin ortaya konulabilmesi için maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında verilere yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile ulaşılmıştır. İçerik analizi ile elde edilen bulgulara göre organize sanayi bölgesi girişimcilerine göre itibarın tanımı, imaj ve kurumsal kimlik temaları altında toplanmaktadır. İtibarın korunması için yapılması gerekenlere yönelik algılamaları ise iletişim, müşteri odaklılık ve kurumsal yönetim temaları altında yer almaktadır. Bununla beraber girişimcilerin itibarın zedelenmesine yönelik algılamaları yolsuzluk ile üretim/imalat hataları temaları altında toplanmıştır. Ek olarak girişimcilerin itibarın korunmasına yönelik tavsiyeleri tutarlılık ve etik değerlere bağlılık temaları altında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Organize Sanayi Bölgesi, itibar, girişimci, nitel

Determining the Elements That Form the Corporate Reputation According to the Perspectives of the Entrepreneurs of the Organized Industrial Zone

Extended Summary

It is of great significance for businesses to gain and maintain a reputation, which has a very essential position in terms of providing superiority in competition. Basically, the essence of reputation is trust and it is not effortless to leave a reliable impression on society, especially for businesses. The formation of this impression covers a very wide area, extending to the production activities of the enterprise, its employees, customers, and social responsibility. The main purpose of this research is to determine the elements that make up the corporate reputation according to the perspectives of the entrepreneurs operating in the organized industrial zone. The research was carried out in the organized industrial zones in Gaziantep, which has positive reputation of the entrepreneurs and businesses that continue their activities, especially in terms of exports. In the studies on the concept of reputation, although the components that make up the concept are mostly discussed, it is considered that this research will make an important contribution to the literature, since the subject has not been questioned in-depth in the qualitative design. In addition, the research also includes suggestions on how businesses and entrepreneurs can protect and maintain their reputations.

In the research, "phenomenology", one of the qualitative research designs, was used in order to determine in detail the elements that make up the reputation according to the perspectives of the entrepreneurs of the organized industrial zone. The focus of phenomenology is individual experiences. This pattern was used in order to reach detailed information about the reputation perceptions of entrepreneurs. The participant group of the research consists of the owners and partners of industrial manufacturing enterprises operating in Gaziantep Organized Industrial Zone. Corporate reputation consists of works performed in a time frame. For this reason, the sample of the research consists of companies that have been operating in Gaziantep Organized Industrial Zone for more than three years and have 50 or more employees. Considering that it is important for the participants to operate in different manufacturing branches in terms of data collection, maximum sample diversity was preferred.

In order to collect the data, first of all, a semi-structured interview form was prepared in line with the opinions of expert academics. After this stage, the participant group was determined in order to reach the data in line with the purpose of the research. The participants were informed about the fact that the data would only be used for scientific purposes, emphasizing that volunteering was essential for participation in the research. Before starting the interview, the participants were informed that the interview would last between 20-25 minutes and that they could end the interview whenever they wanted. In order to determine the reputation perceptions of the entrepreneurs, a literature review was carried out first. Open-ended interview questions including "How many years have you been doing this job? What are you producing? What is reputation? How should I understand? How should a business person protect his reputation? When is a business person's reputation damaged? What are your recommendations in this regard?" were prepared. The obtained data were transferred to the MAXQDA package

program, and each line of the text was read several times before starting the coding process. After the coding process was completed, common aspects of the codes were determined and categories (themes) were constructed.

According to the findings, the participants define reputation under two sub-themes: image and corporate identity. Under the image theme, there are codes of dignity, reliability, honesty, and industriousness, while the codes of consistency, stability, doing the job well, being strong, and fulfilling the promise take place under the corporate identity theme. The things to be done by the entrepreneurs operating in the organized industrial zone in order to protect their reputation are gathered under the themes of communication, customer focus, and corporate governance. Under the communication theme, there are codes of "Cooperation with NGOs, being understanding/tolerant, acting according to value judgments". There are codes of "quality production, innovation, and customer satisfaction" under the theme of customer focus. Under the corporate governance theme, there are codes of "honesty, business ethics, making payments on time, being faithful to one's word, being reliable and sticking to principles/principles". In the corporate governance theme, the most repetitions are to be true to their word and take place in their reliable codes. Elements that damage the reputation of organized industrial zone entrepreneurs are gathered under the themes of "lack of error" and "production/spelling errors". Under the theme of corruption, there are codes of "not paying on time, forgery of documents, and self-interest", while under the theme of production/manufacturing faults, there are codes of "poor production, not being faithful to one's word, not standing behind the product". Under the theme of production manufacturing errors, the code of not being faithful to the word repetition is the most. Recommendations for the protection of reputation are gathered under the themes of "consistency and "Commitment to Ethical Values". While under the theme of consistency, there are codes of "making the payments properly, giving confidence, sticking to the principles, honesty and fulfilling their promises", there are codes of "having quality certificates, goodwill, empathy, transparency and communication" under the theme of commitment to ethical values.

Organized industrial zone entrepreneurs have especially emphasized the concept of "trust" so that businesses can have a reputation in the markets in which they operate. This may be related to the fact that it takes a very long time to acquire a reputation, and when the "trust" is broken, it is difficult to regain it. Similarly, entrepreneurs have mentioned the corporate governance issue more frequently in order to protect their reputations. It is important for the reputation of the enterprises to inform the stakeholders before their production and marketing activities and the communication mechanisms to be established based on this information. Another prominent result of the research is that the entrepreneurs especially emphasized honesty in order to protect their reputations. The approach of both businesses and entrepreneurs towards honesty in front of all stakeholders is very important in terms of gaining and protecting reputation. On the other hand, the fact that the participants expressed many different concepts in the presentation of the concept of reputation also supports the relationship of reputation with different disciplines.

Keywords: Organized industrial zone, reputation, entrepreneur, qualitative research

Giriş

İşletmelerin başarılı olabilmeleri olumlu bir itibara sahip olmaları ile yakından ilişkilidir. Bununla birlikte olumlu bir itibarın, çalışanlar, müşteriler ve diğer tüm paydaşlar üzerindeki olumlu etkileri işletmeye yönelik sağladıkları katkıların artmasını destekler niteliktedir (Karaköse, 2007, s. 3). İşletmelerin rekabette üstünlük sağlayabilmesi açısından da oldukça önemli bir konuma sahip olan itibarı kazanmak ve bunu koruyabilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda işletmelerin öncelikli olarak yapısal özelliklerini ve faaliyet gösterdikleri sektörel özelliklere vakıf olmaları gerekmektedir (Uzunoğlu & Öksüz, 2008, s. 112). Temel olarak itibarın özünde güven bulunmaktadır. Bu anlamda, özellikle işletmeler açısından toplum nezdinde güvenilir bir izlenim bırakılması kolay değildir. Çünkü bu izlenimin oluşumu işletmenin üretim faaliyetlerine, çalışanlarına, müşterilerine ve toplumsal sorumluluğa kadar uzanana oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır (Karatepe, 2008, s. 77). Örneğin, işletmeler tarafından üretilen ürünler ya da sunulan hizmetler, müşteri ile kuruluş arasında temel bir ara yüz oluşturarak itibar açısından önemli bir itici güç sağlar. Ürün müşteriye değer sunmuyorsa veya olumsuz niteliklere sahipse, güçlü bir itibar oluşturmak neredeyse imkansızdır (Cravens vd., 2003, s. 205).

Paydaşların organizasyona karşı ekonomik tercihlerini doğrudan etkileyen itibar kavramı maddi olmayan değerli bir varlık olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca kuruluşların finansal performansları ile itibarları arasındaki ilişki pozitif yönlüdür (Rindova vd., 2005, s. 1033). İşletme itibarının rakipler tarafından taklit edilebilmesi ise oldukça zordur. Bu bağlamda itibar ve imaj gibi soyut niteliklerin patent ve yeni teknolojilere göre sürdürülebilir rekabet açısından daha önemli olduğu söylenilebilir (Güzeltik, 2002, s. 85). Bununla beraber küreselleşmenin bir sonucu olarak rekabette meydana gelen artış ile itibar kavramı daha da önemli bir konuma ulaşmıştır. İtibar kavramının çok boyutlu bir nitelikte olması işletmelerin itibar yönetimi için stratejiler oluşturmasını gerekli kılmaktadır. Diğer taraftan işletmelerin uzun süre varlıklarını sürdürebilmeleri kurumsal itibarın doğru bir şekilde yönetilmesi ile yakından ilişkilidir (Perçin & Arslanergül, 2020, s. 3).

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İtibar Kavramı

İtibar bir işletme için iç ve dış paydaşların görüşlerine dayalı olmakla birlikte, "bir kuruluşun paydaşlarının bilincinde yer alan hem geçmiş hem de şimdiki algıların ve inançların bir toplamıdır" (Rayner, 2005, s. 1). Dolayısıyla bir işletme açısından itibar genel olarak, paydaşların firmanın ne olduğu, firmanın taahhütlerini ne kadar iyi yerine getirdiği ve paydaşların beklentilerine ne kadar uyduğuna ilişkin değerlendirmelerinin uzun vadeli kombinasyonu olarak da görülebilir (Cretu & Brodie, 2007, s. 232). İtibar konusunda yaygın olarak kullanılan tanım, bir işletmenin geçmiş eylemlerinin ve gelecekteki olasılıklarının algısal bir temsili olarak, diğer önde gelen rakiplerle karşılaştırıldığında kuruluşun tüm temel bileşenleri açısından genel anlamda çekiciliğidir (Fombrun, 1996, s. 72). Bununla birlikte kuruluşun öznitelikleri hakkında zaman içinde gelişen, paydaşlarla ve paydaşlar arasında etkili iletişim ile güçlendirilen bir değer yargısını ifade eder. Olumlu bir itibar, rekabetin önündeki engelleri azaltabilir, yeni pazarlar açabilir, en iyi

işe alımları gerçekleştirebilir, tedarik zincirinin ve iş ortaklıklarının oluşumuna katkı sunabilir, sermayeye ve yatırımcılara erişimi geliştirerek ürünler ve hizmetler için değer oluşturabilir (O'Connor, 2002, s. 53). Suomi ve diğerleri (2014), iyi bir itibarın işletme açısından faydalarını kriz zamanlarında korunma ve bu tür durumlardan kaçınabilme, yetkin çalışanların işletmeye çekilebilmesi, müşterilerin satın alma davranışını olumlu yönde etkilemesi, tedarikçilerin kuruluşla ortaklık kurma istekliliğini artırmasının yanı sıra baskı gruplarının tutumlarını olumlu yönde etkileyebilme olarak sıralamıştır (Suomi vd., 2014, s. 462). Kurumsal itibar ise maddi olmayan bir varlık olarak bir kuruluşun zihinsel ve soyut bir algısıdır (Waeraas & Byrkjeflot, 2012, s. 189). İtibar yönetiminin kökleri ise halkla ilişkiler ve kurumsal iletişim kavramlarına dayalıdır (Hutton vd., 2001, s. 248).

İtibar Yönetiminin Bileşenleri

Global RepTrak (itibar veri ve analiz şirketi) tarafından 2018 yılında hazırlanan listede ilk 100'e giren başarılı şirketlerin iyi bir itibara sahip olmak için beş farklı özelliğe sahip olma eğiliminde oldukları görülmüştür. İyi bir itibara sahip olmak ve itibarı başarılı bir şekilde yönetebilmek için gerekli olan bu özellikler ise aşağıda özetlenmiştir (Langham, 2019, s. 50-51);

Ürün ve işletmeye odaklanma; kaliteli tüketim deneyimleri ile kurumsal markalarının / işletmelerinin değerleri ve ahlakı arasında bağlantı kuran şirketler daha başarılı olmaktadır.

Marka gücünün derinliği; şirketler, özgün ve gerçek olarak görülmek amacıyla açıklık ve samimiyet duygusuyla etkin bir şekilde iletişim kurmak yoluyla rekabet avantajı sağlayabilir.

Mesajlar; özellikle sosyal medya, büyük bir etki yaratabilecek paydaşlar ile etkileşim kurmayı hedeflediğinde önemli bir fark yaratabilir ve itibar artışı sağlayabilir.

Y kuşağıyla özdeşleşme; y kuşağı (özellikle 20 ila 34 yaş arası) kadınları ile arasında güçlü bir kimlik duygusuna ve duygusal bağa sahip olan şirketler, insanı yönlendirmek ve ilham vermek konusunda daha da başarılıdır.

Yeni bir liderlik; karın ötesinde düşünen ve kendilerini toplumsal katkı ile son derece etik davranışla uyumlu hale getiren CEO'lar tarafından şekillendirilen şirketler daha başarılı olabilmektedir.

Literatürde itibar yönetimine etki eden faktörlere yönelik olarak bir fikir birliği olmamakla birlikte farklı bakış açıları söz konusudur. Işık (2017) bu faktörleri ürün/hizmet kalitesi, marka, duygusal çekicilik, liderlik, güvenilirlik, farklılık, etik, kurumsal yönetim, müşteri odaklılık ve iletişim olarak sıralamıştır. Cravens ve diğerleri (2003) ise ürünler veya hizmetler, çalışanlar/tedarikçiler, dış ilişkiler/ittifaklar, yenilik değer yaratma, finansal güç ve uygulanabilirlik, strateji, kültür olarak bir sınıflandırmaya gitmiştir. Bu iki perspektiften itibar yönetimine etki eden faktörler aşağıda izah edilmeye çalışılmıştır.

Ürün/Hizmet

İtibar işletme tarafından sunulan ürün ya da hizmet kalitesinin teminatı olarak görülebilir. Bundan dolayı piyasaya sunulan yeni bir ürün ya da hizmetler tüketicilerin kuruluşla yönelik bakış açısını doğrudan etkilemektedir. Toplam kalite anlayışının benimsenmesi ile üretimden satış sonrası hizmetlere kadar kuruluş tarafından sunulan imkanlar itibar açısından oldukça önemlidir (Işık, 2017, s. 151). Diğer taraftan itibarı

yüksek olan işletmelerden müşterilerin satın aldıkları ürün ya da hizmete yönelik riskin azalmış olması satış artırıcı bir faktör olarak görülebilir (Uzunoğlu & Öksüz, 2008, s. 113).

Çalışanlar

Yönetim kademesi, strateji ve ürün veya hizmetlere yönelik olarak kararlar alarak kurumsal itibarı oluşturan kurum kültürünü oluşturur. Üst yönetim, çalışanlar arasında en görünür grup olduğu için buradaki güven seviyesi itibar açısından önemli bir ölçüdür. Bu güven, yöneticiler ve astlar arasında iletişim ve koordinasyona dayalı bilgi alışverişi seviyesine de yansımaktadır (Cravens vd., 2003, s. 207). Ayrıca gerek çalışanların motivasyon seviyesinin yükseltilmesi gerekse de kuruma olan güvenme isteğinin artırılması bakımından da itibar kavramı oldukça önemlidir (Uzunoğlu & Öksüz, 2008, s. 113).

Finansal Performans

Ekonomik anlamda güçlü olan kuruluşlar bir taraftan daha başarılı olurken diğer taraftan piyasalarda faaliyet gösteren rakiplerine göre daha fazla itibara sahip olmaktadır. Aynı zamanda finansal performans açısından başarılı olan işletmeler daha yüksek oranda karlılık miktarına sahiptirler. Bununla birlikte söz konusu işletmeler düşük riskli yatırımlar gerçekleştirebilirken büyümeye ilişkin daha net sonuçlara da ulaşmaktadırlar (Karatepe, 2008, s. 89). Ek olarak rekabetin daha fazla öne çıkması, kalite ve fiyatın farklılaştırıcı unsurlar olmaktan uzaklaşması göz önüne alındığında itibarın finansal katkısı daha net anlaşılmaktadır (Güzelcik, 2002, s. 86).

Strateji

İşletme stratejisi, alınan kararların odak noktasında yer almaktadır. Bu nedenle, stratejik önceliklerin kurumsal itibarı ne ölçüde ele aldığı ve itibarın önemini ne kadar değerlendirdiğinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ek olarak, çeşitli stratejik seçimlerin risk derecesinin de kurumsal itibar üzerinde etkisi söz konusudur. Risk derecesi, stratejik girişimlerin başarısını ve başarısızlığını etkilemektedir. İtibar ile koordineli bir stratejinin olmaması veya koordineli stratejik uygulamanın eksikliği, maddi olmayan varlıkların değerinde meydana gelebilecek bir kayba ve kurumsal itibarın düşmesine neden olabilir (Cravens vd., 2003, s. 208). Bu noktada mevcut durum ile gelecekte olması istenilen koşulların gerçekleşmesine yönelik birleştirilebilmesi oldukça önemlidir (Karatepe, 2008, s. 94).

Etik/Saydamlık

Etik kavramı kültürler ve işletmenin hedef kitlesi açısından farklılık arz etmektedir. Bu bağlamda etik kurallara aykırı tutum ve davranışların itibarı olumsuz etkileyebileceği oldukça açıktır. Diğer taraftan işletme yönetiminin karar alırken kapalı bir anlayış yerine özellikle de hedef kitlenin de haberdar olabileceği politikaları benimsemesi saydamlık ve itibar açısından oldukça önemlidir (Işık, 2017, s. 153). Bununla birlikte işletmeler kurumlar itibarlarını koruyabilmek için hukuk kurallarını ve toplumsal beklentileri göz ardı etmemelidirler (Karatepe, 2008, s. 87).

İletişim/Dış İlişkiler

Müşterilerle olan ilişkilere ek olarak dış ilişkiler kurumsal itibarın önemli bileşenleridir. Tedarikçiler, ortaklar, yatırımcılar ve hatta rakipler ile yürütülen temel ilişkiler, geleneksel değerlendirmeler ile gözden kaçabilir. Bu ilişkilerin kalitesi ve doğasının kurumsal itibara olan katkısı yadsınamaz (Cravens

vd., 2003, s. 207). Ayrıca iletişim bağlamında işletmelerin başarılı olabilmeleri paydaşlara ve müşterilere olabildiği kadar doğru bilginin iletilmesine bağlıdır (Karaköse, 2007, s. 9).

Ar-Ge, İnovasyon ve Müşteri Odaklılık

İnovasyon ve değer oluşturma, kurumsal itibara katkı sağlayan önemli unsurlardandır. Ancak bu noktada yapılacak tüm çalışmalarda, müşteri odaklı niteliklere odaklanılması gerekmektedir. Bu bağlamda, müşteri ihtiyaçlarına göre yeni ürün/hizmet geliştirerek ve müşteriyi elde tutmaya yönelik diğer çalışmaların yapılması gerekmektedir (Işık, 2017, s. 154).

Kurumsal İtibar

Bir işletmenin itibarı maddi olmayan niteliktedir. Bu anlamda itibarın niteliği, kuruluşun bir varlık olarak gerçekleştirmiş olduğu çalışmalara ve özellikle piyasaya ile kurduğu iletişime dayanmaktadır (Davies & Miles, 1998, s. 16). İtibar yönetimi, itibarın bilinçli bir şekilde bütüncül, entegre, derinlemesine düşünülmüş, dinamik, çevik ve sürekli bir süreci ifade etmektedir. Bir organizasyonun tepesinden gelen bağlılığa dayalı bir şekilde ölçüm, analiz, planlama ve koordineli eylemleri içermektedir. Diğer taraftan kuruluşların ne yaptığını, nasıl davrandıklarını ve nasıl iletişim kurduklarını da kapsamaktadır (Langham, 2019, s. 60). Kurumsal itibar ise bir firmanın farklılığından kaynaklanan ve kuruluşun göreceli durumuna ilişkin genel bir algı olarak görülebilir (Fombrun, 1996). Kurumsal itibar, "kuruluşun kimlik iddialarının güvenilirliğine ilişkin olarak paydaşlardan alınan bir geri bildirim türü" olarak tanımlanmıştır (Whetten & Mackey, 2002, s. 401). Akademik literatürde kurumsal itibarı farklı açılardan değerlendiren görüşler mevcuttur. Ekonomik açıdan bakıldığında kurumsal itibar, işletmenin rakiplerinin sunduğu değere göre daha üstün bir değer sunma yeteneğidir. Bu perspektiften, paydaşların işletmelerin ürünlerinin kalitesiyle ilgili endişelerini azaltır ve böylece onları işletmelerin ürünleri için ödeme yapmaya teşvik ederek onların ekonomik durumlarını olumlu yönde etkiler (Rindova vd., 2005, s. 1034). Yönetim literatürü ise, kurumsal itibarı, değer yaratma açısından kritik bir potansiyele sahip somut olmayan stratejik bir varlık olarak ve rakipler tarafından taklit edilmeye karşın engel olarak görmektedir. Tüm bunların ise işletme performansına ve hayatta kalmasına olan katkısı yadsınamaz (Truong, 2020, s. 2). Fombrun & Shanley (1990) ise bir örgütün itibarına ilişkin kamuoyu algısının hem ekonomik hem de ekonomik olmayan kriterlerin değerlendirilmesinden kaynaklandığını, mevcut bilgilerdeki farklılıkların ise farklı paydaşların birtakım kriterlere diğerlerinden daha fazla güvenmesinden kaynaklandığını savunmaktadır. Pazarlama açısından itibar ise genellikle marka imajı olarak görülmektedir. Bu anlamda kurumsal itibar öncelikle güçlü çağrışımları olan bir markanın meydana getirilmesi ve marka imajını güçlendirecek şekilde pazarlama programlarının oluşturulması gerekmektedir. Sosyolojik anlamda ise kurumsal itibarın meydana gelme sürecinde aktörler birbiri ile ilişkilidir. Bununla beraber itibar meşruiyet kanıtı olarak görülerek işletme performansının toplu değerlendirmesini kapsar (Fombrun & Van Riel, 1997, s. 7-9). Kurumsal itibara yönelik farklı disiplinler açısından yapılan sınıflandırma Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1.
Kurumsal İtibara Yönelik Sınıflandırma

Disiplin	Sınıflandırma
Muhasebe	İtibar, maddi olmayan bir varlık olarak olmasına rağmen finansal değer verilebilen veya verilmesi gereken bir varlıktır.
Ekonomi	Bir kuruluşun dış paydaşları tarafından kuruluşa ilişkin algı veya algılanan özellikler olarak görülür.
Pazarlama	Müşterilerin bakış açısına göre ve itibarın nasıl oluştuğuna yoğunlaşır.
Örgütsel Davranış	İtibar, kuruluşun iç paydaşları olan çalışanlar tarafından sahip olunan kuruluş algısı olarak görülür.
Sosyoloji	İtibar, kurumsal bağlamda beklenti ve normlara göre bir firmanın performansının toplu bir değerlendirmesi olarak görülüyor.
Strateji	Stratejik anlamda itibarın algıya dayanması yönetimini zorlaştırır.

Kaynak: Chun, 2005, s. 92

Yapılan araştırmalarda itibarın çok boyutlu olduğu ve bir kuruluşun paydaşlarının finansal ve finansal olmayan yönler hakkındaki toplam algılarını yansıttığı konusunda bir fikir birliğinin olduğu görülmektedir (Fombrun & Shanley, 1990; Fombrun, 1996; Rindova, vd., 2005). Bununla birlikte iyi bir itibarın paydaşlar ile iş birliğini kolaylaştırdığını gösteren çalışmalar mevcuttur (Cable & Turban, 2003; Makarius vd., 2017; Walsh vd., 2009). Diğer taraftan Ewing ve diğerleri (2010) yapmış olduğu araştırmasında paydaşların itibar değerlendirmelerinin şirketin zaman içindeki davranışına, ürünlerine ve/veya hizmet eylemlerine dayandığını tespit etmiştir. Balmer ve Greyser (2006) kurumsal itibarı pazarlama temelli ve şirket merkezli olarak niteleyerek itibarın çalışanların kuruluşa yönelik düşünceleri etrafında şekillendiğini belirtmektedir. Lewis (2001) bu durumun aksine kurumsal itibarın kuruluşun hedef kitlesi nezdinde ne kadar bilindiğinin göstergesi olarak kabul etmektedir. Men (2012), ise araştırmasında algılanan kurumsal itibarın, çalışan bağlılığını önemli ölçüde ve olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Diğer taraftan literatürde itibar yönetiminin halkla ilişkiler ile ilişkisinin vurgulandığı da görülmektedir. Murray ve White (2005, s. 348), halkla ilişkilerin itibarı geliştirmek ve korumak için düzenli olarak kullanıldığını; halkla ilişkilerin işletmeler ve itibar yönetimi için kritik derecede önemli olduğunu araştırmasında vurgulamıştır. Ayrıca halkla ilişkiler uygulamaları itibar yönetimini kolaylaştırmada oldukça önemli bir role sahiptir (Hutton, vd., 2001).

Kurumsal itibar, bir işletmeye özgü bir dizi özelliğe dayanmakla birlikte işletmenin geçmiş eylemlerinden ve zaman içinde sürdürdüğü işlerden sonuç sağlama becerisinden çıkarılır. Bir kuruluşun, finansal sağlamlık, yüksek kaliteli ürünler ve hizmetler, üstün yönetim ve pazar rekabeti yoluyla itibarını artırması mümkündür (Singh & Misra, 2021, s. 4). İşletmeler müşteriler için rekabet ettikleri gibi, itibar kazanmak için de rekabet ederler (Fombrun & Shanley, 1990, s. 234). De Castro (2006) kurumsal itibarın temel boyutlarına odaklanmış oldukları araştırmalarında kurumsal itibarın iki temel bileşenden geldiğini savunmaktadırlar. Bu bileşenlerden birincisi müşteri, tedarikçi, yönetici veya çalışan olarak kuruluşun faaliyet ve süreçleriyle yakından bağlantılı temsilciler ve paydaşlara ilişkin kurumsal itibarın farklı yönlerini kapsayan ticari itibardır. İkincisi ise daha geniş anlamda iş faaliyetlerine pek yakın olmayan diğer paydaşların anlayış ve algılarının bir sonucu olan sosyal itibardır (De Castro, 2006, s. 367).

Kurumsal İtibara İlişkin Unsurlar

Fombrun ve Van Riel (1997) yapmış oldukları araştırmasında kurumsal anlamda itibar, kimlik ve imaj kavramına bütünleştirici bir yaklaşım ortaya koymuşlardır. Ancak literatürde bu yaklaşımın dışında bu kavramların farklılıklarını ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Bu bölümde bu farklılıklara yer verilmiştir.

Marka

Rakip işletmelerin ürünleri, süreçleri, fiyatları ve promosyon kampanyalarını kopyalayabilmeleri mümkündür. Ancak bu durum müşterilerin ve paydaşların zihninde yerleşik olan güçlü inanç ve tutumlar için geçerli değildir. Güçlü bir kurumsal markanın oluşturulması ise önemli zorlukları içermektedir. Bazı markalar çoğu alıcı tarafından bilinmezken, diğerleri yüksek derecede marka bilinirliğine sahiptir. Ayrıca bazıları ise yüksek derecede marka tercihi ve sadakatinden yararlanır. Güçlü bir marka, pazar payının bir yansıması olarak algılanabilecek yüksek marka değerine sahiptir. Marka değerinin oluşturulması ise, önemli pazarlama çabaları ve yatırım gerektirmektedir. Güçlü bir marka, yüksek düzeyde marka bilinirliğine, itibarına ve bağlılığına sahiptir (Melewar vd., 2020, s. 1). Diğer taraftan marka bir kuruluşun paydaşlarının sayısının artmasına katkı sağlarken kurumsal itibar ise kuruluşun meşruiyetine katkı sağlar (İzci vd., 2019, s. 308).

Kurumsal İmaj

Kurumsal iletişim olarak da adlandırılan örgütsel imaj, kuruluş tarafından müşteriler ve diğer paydaşlar ile iletişime geçmek için kullanılan çeşitli iletişim kanalları olarak tanımlanabilir (Balmer & Greyser, 2006, s. 735). Farklı bir ifade ile örgütsel imaj, kurum dışına yansıtılan bir iç resim olarak tanımlanabilir. Buradan hareketle, kurumsal imajın, bir organizasyonun olmasını istemedikçe negatif olamayacağı anlamını çıkarmak mümkündür. Çünkü kurumsal imaj dışarıdan değil organizasyonun içinden kaynaklanmaktadır. Örnek vermek gerekirse, çevreye karşı sorumlu olmayan bir kuruluş, kendisini dış paydaşlarına karşı çevreye duyarlı bir firma olarak gösterebilir (Walker, 2010, s. 367).

Kurumsal Kimlik

Kurumsal kimlik çalışanların kurum ortamında hissettiklerine ilişkin kolektif duygular şeklinde tanımlanmaktadır. Balmer ve Greyser (2006, s. 735). Scott ve Lane ise kurumsal kimliği kuruluşun merkezi, kalıcı ve ayırt edici özellikleri hakkında üst düzey yöneticiler ve paydaşlar arasında paylaşılan inançlar dizisi olarak ifade etmektedir (Scott & Lane, 2000, s. 43). Kurumsal kimlik, imaj ve itibara göre daha mikro düzeyde ortaya çıkmakla birlikte örgütsel kültür ve örgütsel iklim kavramlarından farklıdır (Corley vd., 2006, s. 88). Diğer taraftan Fombrun kurumsal kimliği “çalışanların ve yöneticilerin kuruluş ile ilişkilendirdiği değerler ve ilkeler kümesi” şeklinde tanımlamaktadır (Fombrun, 1996, s. 36). Barnett ve diğerleri (2006) ise kurumsal kimliği, çalışanların firmaya ilişkin duyguları olarak değil temelde yatan çekirdek olarak değerlendirmektedirler (Barnett vd., 2006, s. 33).

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma deseni, katılımcı grubu, veri toplama süreci ve veri toplama aracı ile verilerin analizine ilişkin olarak detaylı bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yapılan bu araştırmanın temel amacını organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren girişimcilerin bakış açılarına göre kurumsal itibarı oluşturan unsurların belirlenmesi oluşturmaktadır. Organize sanayi bölgelerinde faaliyetlerini sürdüren girişimcilerin ve işletmelerin olumlu yönde itibara sahip olmalarının özellikle ihracat anlamında ülke ekonomisine olan büyük katkısından dolayı araştırma Gaziantep’te yer alan organize sanayi bölgelerinde gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan soyut nitelikte olan kurumsal itibar kavramı işletmelere yönelik somut nitelikte olan katkılarından dolayı büyük önem arz etmektedir. İtibar kavramına yönelik yapılan çalışmalarda, daha çok kavramı oluşturan bileşenlerin neler olduğu ele alınmış olsa da nitel desende derinlemesine olarak konunun sorgulanmamış olmasından dolayı yapılan bu araştırmanın literatüre yönelik önemli bir katkısının olacağı değerlendirilmektedir. Bununla beraber araştırmada doğrudan girişimciler tarafından işletmelerin ve girişimcilerin itibarlarını nasıl koruyup sürdürebileceklerine ilişkin önerilere de yer verilmiştir.

Araştırma Deseni

Bu araştırmada organize sanayi bölgesi girişimcilerinin bakış açılarına göre itibarı oluşturan unsurların detaylı olarak belirlenebilmesi için nitel araştırma desenlerinden “fenomenoloji” kullanılmıştır. Fenomenolojinin (olgu bilim) odağı bireysel tecrübelerdir. Bu bağlamda yaşam dünyası şeklinde tanımlanan öznel tecrübelerin sınıflandırılması ve tanımlanmasına yönelik olarak bir şablon geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Baş & Akturan, 2017, s. 86). Bu araştırmada da girişimcilerin itibar algılarına ilişkin olarak detaylı bilgilere ulaşılabilmesi için bu desen kullanılmıştır.

Katılımcı Grubu

Yapılan bu araştırmanın katılımcı grubunu Gaziantep Organize Sanayi Bölgesi’nde faaliyet gösteren endüstriyel imalat işletmelerinin sahipleri ve ortakları oluşturmaktadır. Kurumsal itibar bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilen işlerden meydana gelmektedir. Bu sebepten dolayı araştırmanın örneklemini Gaziantep Organize Sanayi bölgesinde üç yıldan daha uzun süredir faaliyet gösteren ve bünyesinde 50 ve üzeri çalışanın yer aldığı firmalar oluşturmaktadır. Katılımcıların farklı imalat kollarında faaliyet göstermesinin veri toplama hususunda önemli olduğu değerlendirilerek maksimum örneklem çeşitlemesi tercih edilmiştir.

Araştırma kapsamında katılımcı grubunu 4’ü kadın 14’ü erkek olmak üzere toplam 18 kişi oluşturmaktadır. Bununla birlikte katılımcılar plastik, peyzaj, gıda, yiyecek içecek üretimi, cam, mobilya/dekorasyon, tekstil, ayakkabı, metal ve medikal üretimi alanlarında imalat yapan işletme sahipleridir. Kadın katılımcılar yiyecek-içecek, tekstil, medikal ve metal işletmelerinde faaliyet göstermektedirler.

Veri Toplama Süreci

Girişimcilerin itibar algılarının tespit edilebilmesi için öncelikle literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda “Kaç yıldır bu işi yapmaktasınız? Ne üretmektесiniz? İtibar nedir? Nasıl anlamak gerekir? Bir iş insanı itibarı nasıl korumalı? Bir iş insanı itibarı ne zaman zedelenir? Bu konuda tavsiyeleriniz nelerdir?” şeklinde açık uçlu görüşme soruları belirlenmiştir. Hazırlanan yedi soruya yönelik

olarak alanında uzman akademisyenlerin görüşüne başvurulmuştur. Bu aşamadan sonra üç katılımcı ile pilot bir uygulama gerçekleştirildikten sonra görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Verilerin toplanmasına yönelik olarak öncelikle yarı yapılandırılmış görüşme formu alanında uzman akademisyen görüşleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu aşamadan sonra araştırmanın amacı doğrultusunda verilere ulaşılabilmesi için katılımcı grubu belirlenmiştir. Bu noktada özellikle araştırmaya katılım konusunda katılımcılara gönüllüğün esas olduğu vurgulanarak verilerin sadece bilimsel amaçla kullanılacağı hususlarında bilgilendirme yapılmıştır. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara görüşme süresinin 20-25 dakika arasında süreceği ve istedikleri anda görüşmeyi sonlandırabilecekleri iletilmiştir. Kayıt altına alınan görüşmelerin aktarımı yapıldıktan sonra katılımcılardan teyit alınmıştır.

Verilen Analizi

Yapılan bu araştırmada nitel araştırma deseni kullanılarak verilere açık uçlu sorular aracılığı ile ulaşılmıştır. Bu bağlamda içerik analizi yapılmış ve kodlama yöntemi kullanılmıştır. Ulaşılan veriler MAXQDA paket programına aktarılmış, kodlama işlemine geçilmeden önce metinlerin her bir satırı birkaç kez okunmuştur. Kodlama işlemi tamamlandıktan sonra kodlara yönelik ortak yönler tespit edilip kategoriler (temalar) ortaya konulmuştur. Temalar kapsadıkları kodlar doğrultusunda açıklanıp yorumlanarak sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bununla beraber bulgu ve yorumların desteklenebilmesi için mülakat metinlerinden alıntılara da yer verilmiştir. Ulaşılan nitel verilerin geçerlik ve güvenilirliklerinin sağlanabilmesi için katılımcı teyidi alınmıştır. Bununla beraber geçerliliğin sağlanabilmesi için yoğun betimlemelere de yer verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularına yönelik gerçekleştirilen analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Bu bağlamda öncelikle mülakat verilerinin tamamının dahil edildiği kelime bulutu analizi yapılmıştır. Şekil 1’de kelime bulutu analizi gösterilmiştir. Buna göre organize sanayi bölgesi girişimcileri kurumsal itibara yönelik en sık iş, güven ve kalite kelimelerini tekrar ettikleri görülmektedir.

Şekil 1.

Kelime Bulutu Analizi Sonuçları

İtibarın Tanımı

Araştırma kapsamında organize sanayi bölgesi girişimcilerinin itibar tanımlamalarına ilişkin kod ve temalar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Organize Sanayi Bölgesi Girişimcilerinin İtibar Tanımı

Tema	Kod	Katılımcılar
İmaj	Saygınlık	K4, K7, K10, K13, K15, K17, K18,
	Güvenilirlik	K1, K2, K3, K4, K6, K7, K8, K10, K11, K13, K16, K17, K18,
	Dürüstlük	K3, K5, K9, K18,
	Çalışkanlık	K5,
Kurumsal Kimlik	Tutarlılık	K11,
	İstikrar	K2, K8, K15
	İşini İyi Yapmak	K5,
	Güçlü Olmak	K4, K12,
	Sözünü Yerine Getirmek	K3, K14,

Tablo 2’ye göre katılımcılar itibarı imaj ve kurumsal kimlik olmak üzere iki alt tema olarak tanımlamaktadırlar. Bu temalar ise imaj ve kurumsal kimlik temalarıdır. İmaj teması altında saygınlık güvenilirlik dürüstlük ve çalışkanlık kodları yer alırken kurumsal kimlik teması altında ise tutarlılık, istikrar işini iyi yapmak güçlü olmak ve sözünü yerine getirmek kodları yer almaktadır. K4 itibarı “...İtibar saygınlıktır, gücünüzdür. Sizi siz yapan, güven kelimesinin temeline oturabileceğiniz bir kavramdır.” olarak tanımlamıştır. K6 itibarı “...Söz, güven demektir. Prensiplerle anlamak gerekir. İtibar, şirketi ve üst yönetimdekileri de temsil eder. Bir nevi bugüne kadar yaptığımız yapacağımız işlerin ve kurduğumuz iletişimin bize getirdikleri itibardır” olarak tanımlamıştır. K7 ise itibarı “...İtibar, müşterinin firmaya olan güvenidir, iş saygınlığıdır. Aynı zamanda kalitenin de öncüsüdür” şeklinde ifade etmiştir. K10 “...İtibar markaya olan güvendir, saygınlıktır. İtibar, başarının anahtarıdır” olarak tanımlama yapmıştır.

İtibarın Korunması

Organize sanayi bölgesi girişimcilerinin itibarın korunmasına yönelik algılamaları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3.

İtibarın Nasıl Korunması Gerektiğine Yönelik Algılamalar

Tema	Kod	Katılımcılar
İletişim	Stk’lar İle İşbirliği	K13
	Anlayışlı/Hoşgörülü Olma	K2
	Değer Yargılarına Göre Hareket Etmek	K1
Müşteri Odaklılık	Kaliteli Üretim	K11, K13, K15
	İnovasyon	K7
	Müşteri Memnuniyeti	K7
Kurumsal Yönetim	Dürüstlük	K14, K18
	İş Ahlakı	K4, K5, K7, K16
	Ödemelerin zamanında Yapılması	K1, K3, K4
	Sözüne Sadık Olmak	K1, K4, K8, K13, K14, K18

Güvenilir Olmak	K1, K2, K3, K8, K11, K13, K17, K18
İlke/Prensiplere Bağlı Kalmak	K2, K6

Tablo 3'e göre itibarın korunması için organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren girişimciler tarafından yapılması gerekenler iletişim, müşteri odaklılık ve kurumsal yönetim temaları altında toplanmıştır. İletişim teması altında "Sivil Toplum Kuruluşları ile iş birliği, anlayışlı/hoşgörülü olma, değer yargılarına göre hareket etmek" kodları yer almaktadır. Müşteri odaklılık teması altında "kaliteli üretim, inovasyon ve müşteri memnuniyeti" kodları bulunmaktadır. Kurumsal yönetim teması altında ise "dürüstlük, iş ahlakı, ödemelerin zamanında yapılması, sözüne sadık olmak, güvenilir olmak ve ilke/prensiplere bağlılık" kodları yer almaktadır. Kurumsal yönetim temasında en çok tekrarlar sözüne sadık olmak ve güvenilir kodlarında yer almaktadır. K8 itibarın korunması için "... Her daim güvenli ve dürüst olduğu zaman itibarını korumayı başarır. Bu şekilde devam edebilirse hem itibarını korur hem de işini..." olarak belirtmiştir. K18 ise "...İtibar kazanması zor, korunması çok daha zor, kaybetmesi ise çok kolay bir şeydir. Bir iş adamının itibarını korunması için verdiği sözleri tutması, kendi imajından ödün vermemesi, saygılı ve dürüst olması gerekmektedir. Etrafındakilere güven vermeli, disiplinli olmalı ve kendi himayesindeki insanları da iyi yönetmelidir." demektedir. K13 itibarın korunmasını "... İtibarlı iş insanları yaptıkları davranışlarla diğer insanlara örnek olmalıdır. Düzenli çalışarak sağlam çalışarak müşteriye güven vererek itibarını korur." şeklinde değerlendirmektedir.

İtibarın Zedelenmesi

Organize sanayi bölgesi girişimcilerinin bir iş insanının itibarının ne zaman zedeleneceğine ilişkin algılamaları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Organize Sanayi Bölgesi Girişimcilerinin İtibarını Zedeleyen Unsurlar

Tema	Kod	Katılımcılar
Yolsuzluk	Vaktinde ödememe yapmamak	K1, K3, K4, K12, K13, K14
	Evrakta sahtecilik	K13
	Kendi ticari çıkarını gözetmek	K2
Üretim/imalat hataları	Kalitesiz üretim	K6, K7, K8, K13, K14, K16
	Sözüne sadık olmamak	K3, K6, K8, K9, K13, K14, K17, K18,
	Ürünün arkasında durmamak	K4, K14

Tablo 4'e göre Organize sanayi bölgesi girişimcilerinin itibarını zedeleyen unsurlar "yolsuzluk" ve "üretim/imalat hataları" temaları altında toplanmaktadır. Yolsuzluk teması altında "vaktinde ödeme yapmama, evrakta sahtecilik ve kendi çıkarını gözetme" kodları yer alırken üretim/imalat hataları teması altında ise "kalitesiz üretim, sözüne sadık olmamak, ürünün arkasında durmamak" kodları yer almaktadır. Üretim imalat hataları teması altında en çok tekrar sözüne sadık olmamak kodunda bulunmaktadır. Söz konusu koda ilişkin olarak K6 "... Eğer bir işte karşıya verdiğin sözleri vaatleri tutmazsan zedelenir. Üretimi geciktirirsen, kalitesiz ürün sunarsan, maliyeti düşürmek için ucuza kaçarsan itibarını yok edersin." değerlendirmesini yapmaktadır. K14 "Sözünde durmadığı zaman, yaptığı işin arkasında durmadığı zaman, yapılan bir işi olması gerektiği gibi değil de baştan savurma yaptığı zaman itibarını kaybeder" şeklinde

değerlendirmektedir. K17 ise “... Ucu açıl bırakılan her şeyin bir duygu ömrü vardır. Sözler ve vaatlerinde öyle. Sonuç olarak bunların hepsi güveni zedeliyor” ifadesini kullanmaktadır.

İtibarın Sürdürülmesine Yönelik Tavsiyeler

Organize sanayi bölgesi girişimcilerinin itibarın korunması için yapmış oldukları tavsiyeler Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Organize Sanayi Bölgesi Girişimcilerinin İtibarın Korunmasına Yönelik Tavsiyeleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Tutarlılık	Ödemelerin Düzgün Yapılması	K13
	Güven Vermek	K11, K13, K18
	Prensiplere Bağlılık	K6, K9, K12, K13
	Dürüstlük	K4, K8, K14, K15, K17, K18
	Sözünü Yerine Getirmek	K1, K2, K13, K18
Etik Değerlere Bağlılık	Kalite Belgelerine Sahip Olmak	K16
	Tok Gözlülük	K3, K13
	Empati	K2
	Şeffaflık	K2, K13
	İletişim	K1, K11

Tablo 5’e göre itibarın korunmasına yönelik tavsiyeler “tutarlılık ve “Etik Değerlere Bağlılık” temaları altında toplanmaktadır. Tutarlılık teması altında “ödemelerin düzgün yapılması, güven vermek, prensiplere bağlılık, dürüstlük ve sözünü yerine getirmek” kodları yer alırken etik değerlere bağlılık teması altında ise “kalite belgelerine sahip olma, tok gözlülük, empati, şeffaflık ve iletişim” kodları yer almaktadır. Bununla birlikte tutarlılık teması altında en çok tekrar edilen kodun ise dürüstlük olduğu görülmektedir. Söz konusu koda yönelik olarak K18 “...İtibarda verilen sözün tutulması, dürüst olunması ve güvenilir olmaktan geçmektedir. Verebileceğim tavsiyeler bunlardır” değerlendirmesini yapmıştır. K14 ise “...Ne olursa olsun yaptığımız işi doğruluk ve dürüstlük esas alınarak yapmamız lazım. Para kazanacağız ama bunu hak ettiğimiz oranda hak ettiğimiz şekilde kimsenin hakkına tecavüz etmeden yaparsak itibarlı bir iş adamı oluruz.” demektedir. K8 itibarın korunmasına yönelik olarak “...Tavsiyem hep dürüst olun işiniz ilk başlarda olmaya bilir ama dürüst olup itibarınızı korursanız işinizde ayakta kalabilirsiniz.” değerlendirmesinde bulunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Nitel desende tasarlanan bu çalışmada organize sanayi bölgesi girişimcilerinin itibara yönelik algılamaları tespit edilmeye çalışılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile ulaşılmış olan veriler itibarın nasıl anlaşıldığı, nasıl korunması gerektiği, hangi durumlarda zedelendiği ve itibarın korunmasına yönelik yapılması gerekenler hususlarında bulgulara dönüştürülmüştür. Girişimcilerin itibarın tanımına yönelik algıları “imaj” ve “kurumsal kimlik” olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Girişimciler itibarın nasıl korunması gerektiğine yönelik algılamaları ise “iletişim”, “müşteri odaklılık” ve “kurumsal yönetim” olmak üzere üç alt temada toplanmaktadır. Bir iş insanının itibarının ne zaman ve hangi durumlarda zedelenebileceği ise “yolsuzluk” ve “üretim hataları” temaları olarak algılanmaktadır. Girişimcilerin itibarın korunmasına yönelik tavsiyeleri ise “tutarlılık ve etik değerlere bağlılık” temaları altında toplanmaktadır.

Organize sanayi bölgesi girişimcileri işletmelerin faaliyet gösterdikleri pazarlarda itibar sahibi olabilmeleri için özellikle “güven” kavramı özellikle vurgulamışlardır. Bu durum ise itibarın elde edilmesinin oldukça uzun bir zaman dilimini gerektirmesi ve “güven” sarsıldığında ise geri kazanılmasının zor olması ile ilişkilendirebilir. Benzer şekilde itibarın korunması için girişimciler kurumsal yönetim konusunu daha sık dile getirmişlerdir. Bu bağlamda işletmelerin gerek üretim gerek pazarlamaya yönelik faaliyetleri öncesinde paydaşları bilgilendirmesinin ve bu bilgilendirmelerden yola çıkarak kurulacak olan iletişim mekanizmalarının itibar açısından oldukça önemli olduğu değerlendirilmektedir. Araştırmada öne çıkan bir diğer sonuç ise girişimcilerin itibarın korunması için dürüstlüğü özellikle vurgulamış olmalarıdır. Bu bağlamda gerek işletmelerin gerekse de girişimcilerin tüm paydaşlar karşısında dürüstlüğe yönelik yaklaşım biçimlerinin itibarın kazanılması ve korunması bakımından oldukça önemlidir. Diğer taraftan itibar kavramının ortaya konulmasında katılımcıların birçok farklı kavramı ifade etmiş olması itibarın farklı disiplinler ile olan ilişkisini de destekler niteliktedir.

Sonuç olarak yapılan bu araştırmada organize sanayi bölgesi girişimcilerinin itibar kavramının temelini “güven, dürüstlük, saygınlık” değerleri ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Kurumsal itibar kuruma yönelik düşünce ve duyguların bir yansıması olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda güven, dürüstlük ve saygınlık değerlerinin tüm paydaşların zihninde yer alması girişimcilerin ve işletmelerin yaşam süreleri bakımından oldukça önemlidir. Bu bağlamda işletmeler açısından yaşamsal öneme sahip olan ve soyut bir nitelik taşıyan itibarın algılamalardan meydana gelmesinden hareketle itibar yönetiminin kurumsal düzeyde nasıl yürütülebileceğini ortaya koyan somut nitelikte araştırmaların yapılmasının oldukça önemli ve gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmaya yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Araştırma kapsamında herhangi bir destekten yararlanılmamıştır. Araştırmacılar katılımcılara teşekkür etmektedir.

Çatışma Beyanı

Araştırmacılar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Balmer, J. M. T., & Greyser, S. A. (2006). Integrating corporate identity, corporate branding, corporate communications, corporate image and corporate reputation. *European Journal of Marketing*, 40(7/8), 730–741.
- Barnett, M., Jermier, J., & Lafferty, B. (2006). Corporate reputation: The definitional landscape. *Corporate Reputation Review*, 9, 26-38.
- Baş, T. & Akturan, U. (2017). *Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Araştırma Yöntemleri*. (3. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Cable, D. M., & Turban, D. B. (2003). The value of organizational reputation in the recruitment context: A brand-equity perspective. *Journal of Applied Social Psychology*, 33(11), 2244-2266.
- Corley, K. G., Harquail, C. V., Pratt, M. G., Glynn, M. A., Fiol, C. M. & Hatch, M. J. (2006). Guiding organizational identity through aged adolescence. *Journal of Management Inquiry*, 15(2), 85–99.
- Cravens, K., Oliver, E. G. & Ramamoorti, S. (2003). The reputation Index: Measuring and managing corporate reputation. *European Management Journal*, 21(2), 201-212.
- Cretu, A.E. & Brodie, R.J. (2007). The influence of brand image and company reputation where manufacturers market to small firms: a customer value perspective. *Industrial Marketing Management*, 36(2), 230-40.
- Davies, G. & Miles, L. (1998). Reputation management: theory versus practice. *Corporate Reputation Review*, 2(1), 16–27.
- De Castro, G., Lopez, J. & Saez, P. (2006). Business and social reputation: exploring the concept and main dimensions of corporate reputation. *Journal of Business Ethics*, 63(4),361-70.
- Ewing, M. T., Windisch, L. & Newton, F. J. (2010). Corporate reputation in the People's Republic of China: a B2B perspective. *Industrial. Marketing Management*, 39, 728–736.
- Fombrun, C. (1996) *Reputation: realizing value from the corporate image*. Harvard Business School Press, Boston, MA.
- Fombrun, C. & Shanley, M. (1990). What's in a name? Reputation building and corporate strategy. *The Academy of Management Journal*, 33(2), 233-258.
- Fombrun, C. & Van Riel, C.B.M. (1997). The reputational landscape. *Corporate Reputation Review*, 1(1/2), 5-13.
- Güzelcik, E. U. (2002). İtibar yönetimi değer yaratan bir halkla ilişkiler çalışması olarak itibar yönetimi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*,1, 239-245.
- Hutton, J. G., Goodman, M. B., Alexander, J. B. & Genest, C. M. (2001). Reputation management: the new face of corporate public relations. *Public Relations Review*, 27(3), 247-261.
- Işık, M. (2017). *Halkla ilişkilere giriş*. (4. Baskı), Eğitim Yayınevi.
- İzci, F., Atmaca, Y. & Yılmaz, V. (2019). Kamu kurumlarında itibar yönetimi: kurumsal itibarı ölçme ve değerlendirme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(7), 302-316.
- Karaköse, T. (2007). Örgütlerde itibar yönetimi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 11, 1-12.
- Karatepe S. (2008). İtibar yönetimi: Örgütlerde güven yaratma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 77-97.
- Langham, T. (2019). *Reputation Management, the future of corporate communications and public relation*. Emerald Publishing Limited..
- Lewis, S. (2001). Measuring corporate reputation. *Corporate Communications: An International Journal*, 6(1), 31–35.

- Makarius, E. E., Stevens, C. E., & Tenhiala, A. (2017). Tether or stepping stone? The relationship between perceived external reputation and collective voluntary turnover rates. *Organization Studies*, 38(12), 1665-1686.
- Melewar, T.C., Foroudi, P. & Jin, Z. (2020). Corporate branding, identity, image and reputation: Current and future trends, developments and challenges. *Journal of Business Research* 10.1016/j.jbusres.2020.06.030
- Murray, K. & White, J. (2005). CEO's views on reputation management. *Journal of Communication Management*, 9(4), 348–358.
- O'Connor, N. (2002). UK Corporate Reputation Management: The role of public relations planning, research and evaluation in a new framework of company reporting. *Journal of Communication Management*, 6(1), 53- 63
- Perçin, N. Ş. & Arslanergül, B. D. (2020). Kurumsal itibar yönetiminin örgütsel bağlılık ve işten ayrılma niyeti üzerindeki etkisi: Kapadokya Örneği. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 20(39), 1-31.
- Rayner, J. (2005). *Managing Reputational Risks-Curbing Threats, Leveraging Opportunities*. John Wiley and Sons Ltd.
- Rindova V. P., Williamson I.O., Petkova A. P. & Sever J. M. (2005). Being good or being known: an empirical examination of the dimensions, antecedents, and consequences of organizational reputation. *Academy of Management Journal*, 48,1033–1049.
- Scott, S. G. & Lane, V. R. (2000). A stakeholder approach to organizational identity. *Academy of Management Review*, 25(1), 43–62.
- Singh, K. & Misra, M. (2021). Linking Corporate Social Responsibility (CSR) and Organizational Performance: The moderating effect of corporate reputation. *European Research Management Business Economics*. 27, 100-139.
- Suomi, K., Kuoppakangas, P., Hytti, U., HampdenTurner, C. & Kangaslahti, J. (2014). Focusing on dilemmas challenging reputation management in higher education. *The International Journal of Educational Management*, 28(4), 461-478.
- Truong, Y., Mazloomi, H., & Berrone, P. (2020). Understanding the impact of symbolic and substantive environmental actions on organisational reputation. *Industrial Marketing Management* (In press, available online).
- Ural, E. G. (2002). İtibar yönetimi: değer yaratan bir halkla ilişkiler çalışması olarak itibar yönetimi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, 2, 83-93.
- Uzunoğlu, E. & Öksüz B. (2013). Kurumsal itibar riski yönetimi: Halkla ilişkilerin rolü. *Selçuk İletişim*, 5(3), 111-123.
- Waeraas, A & Byrkjeflot, H. (2012). Public sector organizations and reputation management: Five problems. *International Public Management Journal*, 15(2), 186-206.
- Walker, K. (2010). A systematic review of the corporate reputation literature: definition, measurement, and theory. *Corporate Reputation Review*, 12(4), 357-387.
- Walsh, G., Mitchell, V. W., Jackson, P. R., & Beatty, S. E. (2009). Examining the antecedents and consequences of corporate reputation: A customer perspective. *British Journal of Management*, 20(2), 187-203.
- Whetten, D. A., & Mackey, A. (2002). A social actor conception of organizational identity and its implications for the study of organizational reputation. *Business and Society*, 41(4), 393–414.

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU KARARI

Sayı :E--804.01-2102180013
Konu :Etik Kurul Hak.

Tarih:18.02.2021

Çalışmanın Türü	Araştırma Makalesi
Konu:	Araştırma Makalesi
Başlık:	"Endüstriyel Girişimcilerde İtibar Algısını Oluşturan Faktörlerin Belirlenmesi"
Yürütücü / Danışman:	Prof. Dr. İbrahim YILDIRIM
Yazar:	Mehmet DUZGÜN
Karar:	Otlumlu

Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK
Etik Kurul Başkanı

Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Özge HACİFAZLIOĞLU
Üye

Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY
Üye

Prof. Dr. Gül Rengin KÜÇÜKERDOĞAN
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Osman Tolga ARICAK
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Levent ŞUTÇIGİL
Etik Kurul Üyesi

Ek: M. Düzgün Etik Kurul.pdf (Elektronik Ek)

Bu belge, gıvanti elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: **ad5e34ee**

Belge Doğrulama Adresi: <http://dsbya.hku.edu.tr/Dogrulama/Index>

Adres : Hırsanlı Yolu Çarşı 8.Km - Şahinbey / GAZİANTEP

İtibar Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tel / Faks : +90 342 211 80 91 / +90 342 211 80 92

Web: sbe.hku.edu.tr

Keş Adresi : hasankalyoncu.arsv@hku01.kep.tr

e-Posta: so@hku.edu.tr

Makale Türü/Article Type: *Araştırma/Research*

DOI:10.47105/nsb.1103294

Atf/Citation: Çiftçi, A. & Demirdiş, B. (2022). Primary school teachers' perception on the role of ICT in collaboration in England. *Nitel Sosyal Bilimler*, 4(1), 19-32. <https://doi.org/10.47105/nsb.1103294>

Primary School Teachers' Perception on the role of ICT in Collaboration in England

^aAbdullah Çiftçi ^bBahaddin Demirdiř¹

^a*Dr., Akdeniz University, Turkey*

^b*Dr., University College London,, United Kingdom*

Abstract

Technology is ubiquitous and taken-for-granted part of everyday life and education that has become intrinsic in daily life. In many areas, especially education, information and communication technologies (ICT) are seen as being a significant agent for change and improving pedagogical practices, as there has been positive discourse around their value. Teachers' accounts of everyday classroom use of technology are being explored to build a theoretical, pedagogical, and practical understanding of educational practice that involves technology as an intrinsic component of the classroom. As technology continues to evolve, educational praxis and pedagogy change alongside it. It is therefore important to explore what the role of technology is, as reported by practitioners in mainstream schools within an intensive and particularly challenging urban context. The current study aims to understand teachers' use of technology in their daily classroom practices to contribute to collaboration between teachers and pupils. Twelve interviews were conducted with primary school teachers in England. The participating teachers came from five different schools based in South and North London, and one school in West London. The findings of the current study showed ICT supports interaction and collaboration; thus, pupils can learn from each other with the supportive pedagogical features of ICT. However, collaboration is limited to creating posters and slides, and also there is limited practices of collaboration between pupils with and without special educational needs and disabilities (SEND), so collaboration that supports problem-solving skills and the development of metacognitive skills was reported as typically absent.

Keywords: ICT, collaboration, inclusive, education, England

¹**Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Bahaddin Demirdiş, University College London, United Kingdom utnvdem@ucl.ac.uk

İngiltere'de İlkokul Öğretmenlerinin Bilgi İletişim Teknolojilerinin (BİT) İşbirliğindeki Rolüne İlişkin Algısı

Öz

Teknoloji, gündelik hayatın ve her yerde olduğu gibi eğitimin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Günlük hayat adeta teknoloji ile bütünleşmiştir. Birçok alanda ve özellikle eğitimde, bilgi ve iletişim teknolojilerinin önemi hakkında olumlu bir bakış açısı olmakla birlikte, BİT, değişim adına pedagojik uygulamaların geliştirilmesi için önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu çalışmada teknolojinin sınıftaki günlük kullanımına ilişkin öğretmen algıları, sınıfın içsel bir bileşeni olarak teknolojiyi içeren teorik, pedagojik ve pratik bir eğitim uygulaması anlayışı oluşturmak için araştırılmıştır. Mevcut çalışma, öğretmenler ve öğrenciler arasındaki iş birliğine katkıda bulunmak için öğretmenlerin günlük sınıf uygulamalarında teknoloji kullanımını anlamayı amaçlamaktadır. İngiltere'de ilkökuller öğretmenleri ile 12 görüşme yapılmıştır. Katılımcı öğretmenler Güney ve Kuzey Londra'da bulunan beş farklı okulda ve Batı Londra'daki bir okulda çalışmaktadır. Araştırmanın bulguları, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkileşimi ve iş birliğini desteklediğini göstermiştir. Öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerinin destekleyici pedagojik özellikleri ile birbirlerinden öğrenebileceği belirlenmiştir. Diğer yandan, mevcut iş birliğinin sadece posterler ve slaytlar oluşturmakla sınırlı olduğu, ayrıca özel eğitim gereksinimleri olan ve olmayan öğrenciler arasında sınırlı sayıda iş birliği uygulamaları gerçekleştiği anlaşılmıştır. Sonuçta tipik olarak problem çözme becerilerinin ve üst bilişsel becerilerin gelişimini destekleyen bir iş birliğinin sınıflarda olmadığı keşfedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: kapsayıcı eğitim, BİT, iş birliği, İngiltere

Introduction

Since the Salamanca Statement (1994, a UNESCO conference that led to the Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education), inclusive education has been a much-debated topic (Ainscow et al., 2019). Pupils with SEND who need extra support due to their special condition, have been included in mainstream schools to eliminate social exclusion and promote equality by celebrating diversity in the classroom (Ainscow, 2005; Magnússon, 2019).

'Inclusive education' is based on the idea of providing a supportive and adequate education for all in order to combat discrimination at every level of society, especially in education (Kauffman et al., 2018). Inclusive education is defined as an educational practice which builds upon the social theory of justice and promotes the ideal that all children, regardless of intellectual, physical, learning and emotional abilities should have equal access to learning opportunities (Loreman et al., 2006). Inclusion, however, is a controversial issue that has prompted debate around what constitutes the most supportive educational setting for pupils with SEND (Florian, 2019; Hornby, 2015). For example, debates persist about the educational benefits of inclusion for students with and without SEND, as well as the problem of equal education. For instance, students with SEND who attend inclusive settings typically develop a greater sense of self-esteem as a result of their teachers' higher expectations and their better interactions with other students (Armstrong & Tsokova, 2019). The benefits of inclusion go beyond social and emotional development. Additionally, students with SEND who attend regular education demonstrate greater academic progress (Henninger & Gupta, 2014).

On the other hand, inclusion of children with SEND into regular education does not always result in meaningful educational access (Strogilos, 2012). Schwab (2018) discussed some of the disadvantages of inclusion from the perspective of students, parents, and teachers, stating that because typically developing students frequently reject and are less welcoming in classrooms to students with SEND (Avramidis et al., 2017), students with SEND do not belong in mainstream education (Garrote et al., 2020). This finding implies that inclusive education may be detrimental to students' social development. Schools must be able to deal with challenges such as behavioural issues, learning difficulties, and developmental problems in order to increase success in learning, improve pupils' skills, enhance knowledge, support communication, and establish a positive relationship between pupils with and without SEND (Anastasiou & Kauffman, 2011).

Implementation of inclusive educational practices in mainstream schools has a deep-rooted history around the world. Furthermore, these reforms aim to provide equal access to educational opportunities for all students. The successful implementation of inclusive education depends on teachers, children, families and school administration and their successful interaction. As Mitchell (2014) argues, the teacher plays a particularly important role in the implementation of inclusive education. Furthermore, numerous studies conducted (e.g. Blömeke et al., 1998; Stronge et al., 2007) have shown that the quality of a teachers' practise

has a greater effect on a student's achievement and effectiveness of classroom teaching compared to other factors such as class size, composition and background. For example, collaborative group work and peer tutoring can also increase the effectiveness of classroom teaching. Increasing interaction between classroom members will help to build a positive atmosphere for learning, in which pupils can learn from each other. Encouraging pupils to self-regulate their learning, personalising access, and having ownership of technology can help create teaching activities that will support collaboration and, as a result, increase effectiveness (Beauchamp, 2012).

Effective teaching requires collaboration between pupils, teacher, pedagogy, classroom, subject knowledge, teaching methods, learning styles, and assessment (Muijs & Reynolds, 2017). Theories of learning and intelligence have an impact on teachers' understanding of learners and the process of teaching. If teachers employ an interactive teaching strategy, they will use questioning and discussion to allow pupils to structure their learning while actively participating in educational activities that their pedagogical understanding impacts their teaching strategies. Collaboration between teachers and pupils is important for effective teaching, and involves frequent questioning, communication, and higher-order questions and statements, as well as directing pupils to reflect on their understanding of the topic (Muijs & Reynolds, 2017).

Indeed, collaboration has become commonly associated with interactive digital activities, as collaboration can be most effectively promoted and facilitated with technology (Dafoulas & Shokri, 2016). Users of technology interact with either software or other users, which increases the opportunities for collaboration, as we are leading to an era that collaboration with machines is a reality (Luckin, 2018). Unlike machines, teachers can become tired, so teaching-wise machines are seen as more desirable. Interactive educational programs create opportunities for unlimited and flexible learning; however, there is a risk of this becoming the new normativity that creates new barriers while removing old ones (Houlden & Veletsianos, 2019; Mercer et al., 2010). On the other hand, collaboration between pupils has been found to be a significant aspect of classroom learning, as pupils need to learn how to interact with their peers and gain social skills. Full participation of all pupils can be achieved by creating dialogue and collective reflection, which can be facilitated with the interactivity that technology provides (Kennewell et al., 2008). Having an understanding of pupils' emotional and social needs can further increase the effectiveness of collaborative activities and reduce behavioural problems (Kennewell et al., 2008).

Technology is employed by teachers throughout the whole process of learning; they use it while planning learning activities, and in the classroom for presenting information and administering those learning activities. Although the introduction of devices such as iPads is recent, teachers and students have integrated them into their lives to the extent that they are seen as an expected feature of the classroom (Tay, 2016). Indeed, in UK primary schools, technologies such as IWBs and tablets are widely used (Gillen et al., 2007). Yet this pervasiveness is not evidence that the use of ICT in education is effective at improving collaboration between teachers and pupils. It demonstrates that there has been a deficiency in evidence-

based literature in recent years of providing a comprehensive picture of the use of technology in collaboration. The current study aims to understand teachers' use of technology in their daily classroom practices to contribute to collaboration between teachers and pupils. It will attempt to arrive at an in-depth understanding of the rationale behind technology-based practices and their educational value in terms of improving classroom collaboration.

Methodology

Research Design

Qualitative research is primarily concerned with meaning-making; in other words, making sense of the world, phenomena, and experiences by including individuals as meaning-makers of their own lives (Biggerstaff & Thompson, 2008). In qualitative research, the researchers' interpretation of the meanings attributed to events is an element that they consider not as a problem but as a potential strength (Bhattacharya, 2017). The aim is to create a real understanding of the field being investigated, focusing on data from the experienced individuals and their engagement with the researcher (Willig, 2017).

Qualitative techniques influence the method of acquiring and interpreting data through the researchers' own beliefs and thoughts (Bhattacharya, 2017). Furthermore, in qualitative studies, researchers embrace the idea of many realities (Willig & Rogers, 2017); this is a position that recognizes what experiences are unique to each individual, and which individuals give different meanings to their experiences. This is the 'reality' for those people involved, which is valued and investigated, and which is supposed to represent a relativistic ontology, by focusing on the subjective account of experience by individuals (Willig, 2017).

Participants

Teachers from London were invited to participate in the research via their schools' administrations. The reason for choosing London-based teachers was to avoid the need to travel outside of London, but all participants were from schools in different parts of London. Hundreds of emails were sent to schools to invite them to participate in the study, but a limited number of responses were received, and only those who had the time and were willing to participate were interviewed. The participant teachers (n=12) came from five different primary schools based in South and North London, and one school in West London. The group of participants included seven females and five male teachers and participants' ages ranged from 30 to 47 years old.

Data Collection

Interviewing is a significant component of social research, used to generate data on people's views of the phenomenon under study, and invite them to reflect on their assumptions and beliefs (Fontana & Frey, 2005). Interviews include humans and their experiences of everyday life; indeed, the modern world is an 'interview society', because people are frequently asked about their experiences (Fontana & Frey, 2005).

As stated by Fontana and Frey (2008), the interview is one of the most useful and sufficient methods for understanding the human mind and mentality. Specifically, it is considered as a powerful process for investigating the attitudes, opinions, beliefs, feelings, experiences and knowledge of humans. Furthermore, interviews support the exploration of information from any type of research (Mason, 2002). The practice of conversation is central to the acquisition of knowledge about others, as it enables people to communicate details about how they experience the world and explain the reasons why they act, feel, and think in a certain way. Through conversation, interviewing involves the interchanging of views (Brinkmann, 2014), and is used to understand what lies behind people's actions and to ask about their behaviours, opinions, and feelings (Robson & McCartan, 2016).

The interview questions in this research concern the attitudes towards collaboration to create inclusive education, how they manage children with SEND in their classes by using ICT and inclusive education practices in their schools. The interview was designed as semi-structured, open-ended, and based upon the literature. They are made in order to allow the teachers to express their perceptions, opinions, and attitudes calmly and freely (Kumar, 1999).

Procedure

The interviews lasted between approximately 45 minutes to 1 hour and 35 minutes and yielded in-depth data. Interviews that are too long can be problematic as, after a certain point, participants might lose interest, which might impact the quality of their responses. In this study, two interviews with teachers exceeded 1 hour and 30 minutes; however, there was a break in each, and both participants were willing to talk and demonstrated interest in the continuation of the interviews. In general, interviews lasted approximately one hour.

Data Analysis

In order to analyse the interviews, a thematic analysis was conducted. Thematic analysis is used for reporting themes, identifying and analysing them from the data (Braun & Clarke, 2006), and providing details about the interviewees, such as their experiences in life (Robson & McCartan, 2016). In addition, thematic analysis was deemed an especially suitable technique for the current research, as it had the benefit of permitting analytical theoretical flexibility based on both the data and literature-based theory.

Researchers used thematic analysis to help organise the enormous quantity of qualitative material included in the interview transcriptions. The initial part included becoming familiar with the interview data. Taking notes on primary ideas about the data throughout the transcribing process helped in making sense of the data and identifying major problems and themes. A further examination and re-examination of the interviews was conducted to generate a full picture of its content (Froggatt, 2001). Thus, the data were transcribed and then read and re-read. In the second step, with the study objectives in mind, researchers began thematic coding, which grouped all of the data from each teacher's interview into broad categories (nodes). Then researchers subdivided the major categories. The third step included the discovery of topics.

Researchers organised codes into probable topics and acquired all data pertinent to each potential subject throughout this procedure. This procedure included systematic coding of any data characteristics of relevance throughout the whole data collection.

Researchers were able to highlight relevant remarks and arrange them in the appropriate sub-categories using NVivo. According to Kvale and Brinkmann (2009), this organisation technique facilitated the processing of the data while also facilitating the detection and comparison of distinct patterns. The fourth step was evaluating themes, in which researchers compared each theme to the coded extracts and the whole data set to create a thematic map of the analysis in this section. The fifth step was identifying and naming the themes, during which time was spent refining the intricacies of each subject to provide precise definitions and names. Finally, the sixth step included writing the report, which involved selecting interesting excerpts related to the study topics and conducting a literature evaluation.

Ethical issues

The research included only adult participants, who gave their informed consent to participate. The University College London Ethics Committee approved the current research after determining that the Participant Information Sheet, Questionnaire Introduction, and Interview Consent Form (ref no: Z6364106/2017/11/99). Participants were informed about how the data would be stored, confidentially and on encrypted computers. They understood that they would not be misled for any reason during interviews, and that the conversation would be a natural conversation between two equal parties.

Findings

The very basic idea of collaboration is to teach very basic social skills such as turn taking and negotiation in groups. It is taught by creating interaction among students so that they learn how to deal with each other and participate in communication effectively. As Teacher4 that stated school is for socialising and she said that ‘we’ve got to learn to work together. And it’s one of the big things about coming to school rather than being home-schooled.’ They need to learn how to negotiate, turn-take because ‘all of that is, those social skills are vital for problem solving’ (Teacher9).

Collaboration is used to create interaction between pupils for improving social skills development so that pupils learn from each other in their social context. Teacher1 stated that pupils should be given the opportunity for collaboration and the teachers should not avoid using collaborative practices due to the possibility of risks. She stated that this attitude gives pupils to learn from each other and they warn each other when someone misbehaves (Teacher8). In some cases, the idea of collaboration can be very basic as one participant stated that they use talk partner activities to create discussion among students, allow them to improve their ideas and to elaborate on their ideas and meaning with talk partners. Discussion with peers helps to interact with peers meaningfully and exchange ideas in relation to a social situation (Teacher7).

We have collaboration in the classroom through talk partners. So, a teacher will deliver some kind of learning, she will then stop the session and say discuss this with your talk partner (...) because you need to share your ideas before you can write them down. (Teacher9)

For collaborative activities, creating groups of mixed abilities and pupils of different skills have a positive impact on the group achievement. Changing roles between pupils with different skills is also found vital for effective collaborative activities to give chances to every pupil for experimenting different roles in the group. Having the same role each time would decrease the effectiveness of collaboration as the main idea of group work is making group members learn from each other (Teacher8). The group participants have impact on the collaborative practices, so one of the teacher stated that especially during ICT-based activities tech-savvy group members do the main part of the work and collaboration cannot be implemented effectively.

You pair them up and what find is you have 2-3 kids in the classroom who are super competent and they can do everything independently. And then you have other kids that just will sit back and let somebody else take charge. (Teacher1)

Collaboration and ICT

ICT-based collaborative activities are being praised by educators for effectiveness. Teacher2 stated that pupils are more willing to collaborate if it is computer lesson or project-based learning. On digital devices, tasks are done more quickly so it enhances the collaboration and participation, but it is not necessarily only the result of computer-mediated teaching it can be enhanced with a book as well (Teacher2). Applications provide features of image and text manipulation and design for collaborative activities.

I know there're apps out there where you can have children working together as a team to create maybe a newspaper article or a project. (...) They all have to decide work together and how it works, what it looks like. Writing articles to put in there, making pictures to put in there, which pictures are they gonna put in there. (Teacher10)

Pupils have difficulties in collaborating, especially if they want to use the devices themselves and they do not want to share with their peers (Teacher4). Structure and available equipment are not designed specifically for collaborative activities so that teachers can use these devices for collaboration. The devices are used in the school anyway, but the pedagogical underpinnings of collaboration are not considered so that a collaborative environment can be created within the classroom.

And that's exactly what happens when you attempt to do collaborative learning on iPad. They get better, but it takes a long time to teach them and you have to be utterly determined that they're going to learn to do this. (...) Teachers also need to learn how to do it themselves. (Teacher4)

Collaboration and SEND

As communication skills and turn-taking during conversation are improved through collaboration, pupils with SEND are also supported through similar strategies. There is 'a program called 'talk about' which is very much about working together' to understand themselves and their emotions. They gradually learn more and more about how to communicate with others, how to take turns, how to manage their emotions when they don't get what they want (Teacher12).

According to one participant pupils can have attitudes of avoiding working with pupils with SEND and behavioural problems. Pupils with behavioural problems get told off and their peers do not want to work with them because they don't want to get told off. However, Teacher7 stated that pupils see pupils with special needs as their friend and they do not avoid working with them. Teacher1, on the other hand, stated that mixed ability groups increase the outcome of collaboration but also there can be some behavioural problems from lower ability pupils.

They still see that child with special needs as their friend and they want to help them. (...) So, there is not really any issue with behaviour apart from chatting. (Teacher7)

Teacher3 stated that she doesn't like group practices because 'for the children who aren't as good and aren't as confident, they can hide in a group.' Same teacher found it difficult to monitor every child in group practices and individual work is more effective because 'struggling pupils can get away with not-being challenged as much.' She thinks in principal collaboration does not work because some children do not learn enough by avoiding participating in.

The children I've taught with any behavioural issues, they get worse because they can't keep up with the learning as much and they're behind and that's when they shout out, they don't want to do the work. (Teacher3)

Collaborative Activities

ICT is commonly used to create collaborative activities, participants in general stated that they use activities of creating poster or presentation as a group activity and pupils are willing to share their end work to the rest of the class, even in some cases they presented it to the whole school in an open event. Pupils make presentations or writing a speech together and they show the end product to the class, so 'it is for an audience and there is a reason why they're doing that' (Teacher3)

I put a competition on who can create the best poster. Other ways, you can use ICT with visualiser again, children can come out underneath and can explain their story or show what they've done. (Teacher2)

Teacher4 use iPad for collaborative Microsoft *PowerPoint* design but for effective collaboration short sharp timing is necessary. Keeping children busy with sharp timing and specific target help reduce the behavioural problems. Teacher7 also stated that creating slides is the common collaborative work, pupils research about a topic and then create their slides for the topic as a group work. In addition to presentations, pupils 'love making trailers on iMovie', and 'that is a really good way for expressing themselves' (Teacher5).

If you give them like you have 40 minutes to create this PowerPoint, you get nothing from them. You say 3 minutes to bring a plan to me what you're going to do. On this plan who is doing what A you put yourself down as doing absolutely everything, is that going to work. (Teacher4)

Pupils learn by watching how their peers do the activity and teachers use collaboration to make them learn from each other. Due to lack of devices, they work on the same devices, so when using iPad teachers need to design collaborative work (Teacher5). Partner talk is the common collaborative activity to discuss and share ideas or solve problems (Teacher6). Some pupils might prefer to work alone or just with

another peer and some pupils can work very effectively with bigger groups as well. However, Teacher6 believes that computerised learning is more of individualised learning.

They love to help each other. If someone gets stuck and can't find the right website or they can't type the word because they don't know how to spell it, they often jump up and help each other. So, it can become a group learning situation, but a computer is something that you don't talk to people and you can do all your work on your own which has its benefit of course. But it can lead to individualised learning. (Teacher6)

One participant claimed that collaboration can be between individuals rather than between individuals and computers. Collaboration with AI is an unrecognised concept for some teachers.

Not robots, not ICT, not iPad, so they might be my personal experience, but a lot of collaboration needs to be person to person, especially at KS1 and KS2. (Teacher6)

Discussion

Collaboration is a very central theme in technology-based education and almost all forms of collaboration include technology in some way whether fully technologically mediated or including computers (Warwick et al., 2011). Interaction is the by-product of technology and education is transferred to the technological domain so as collaboration. Pupils must be engaged in education that can be achieved through the interactive features of technological design. School is the place that we learn to work together and socialise, but they think it can be achieved more effectively through face-to-face interaction. Teachers are not fully convinced that ICT promotes collaborative works, therefore, training or guidance is necessary to make teachers more confident about using ICT for collaboration.

Collaboration is essential for managing behaviours; therefore teachers should not be intimidated because of the risk that collaboration involves. If there are pupils with SEND or behavioural problems teachers might avoid using collaboration, teachers avoid collaborative activities because it is difficult to monitor every child and some pupils hide in the group. At this point, teachers' assistants should support them to allow collaborative activities. In addition, using mixed ability groups and peer supported groups should be more effective, but by making sure that pupils change roles and share responsibilities. There are some pupils who avoid being in the same group with SEND although there are pupils more willing to work with those pupils. For example, during technology-based practices, tech-savvy pupils do the main work and collaboration cannot be implemented effectively. Talk partner activities, discussions with peers to elaborate on their ideas and defend their position in an argument are commonly used. It is very effective to improve communication and social skills including learning turn-taking and negotiation.

Teachers stated that if an activity involves ICT pupils are more willing to take part and the user-friendly interface of applications draws pupils into educational activities. The affordances of ICT which will be discussed later in this chapter are referred to by teachers as the features that draw them to using ICT for supporting pupils. Self-regulation is essential to take the ownership of the learning as it involves interpersonal regulation and arrangement of social interaction (Jarvela et al., 2015). As it is discussed earlier, executive function is related to managing their behaviours and controlling their emotions in a social

situation. Executive function is essential for collaboration because collaboration relies on learners' ability to interact and share responsibility. Participants argued that there are disputes over sharing the device among pupils and it is due to lack of self-regulation.

Interview findings also suggested games, coding activities, creating slides, brain-storming ideas (specifically if it includes iPad) are effective collaborative activities. The most common practice among teachers is to ask pupils to create slides, making keynote presentations and creating posters or newspapers. One of the original ideas of collaborative activity is that teachers asked pupils to present their philanthropy project. They used filming and creating videos (i.e. creating trailers over iMovie) and editing over GoogleDocs with a partner to avoid behavioural issues and communication breakdowns. Teachers suggested that for effective collaboration timing and planning activities are very significant. One teacher also claimed that collaboration can be between individuals rather than individuals and computers.

Conclusions

ICT helps design bite-size learning, and pupils with different skills can learn on their pace with bite-size learning. It demonstrates that the pedagogy of ICT is design-based, bite-size and multimodal. ICT supports interaction and collaboration; thus, pupils can learn from each other with the supportive pedagogical features of ICT. This is the definition of effective teaching for teachers and the use of ICT which is equal to effective teaching for participants. However, the collaboration is limited to creating posters and slides, and also there is limited practices of collaboration between pupils with and without behavioural problems. Games are common educational practices and teachers use them for collaboration.

Easiness, speed, connectivity, flexibility, multimodality, interactivity, remote control, distant presentations, and the feeling of newness are features that draw teachers into using ICT, and with the opportunities which are created by ICT, teachers and schools feel an obligation to use ICT. Easiness is the combination of all features because when everything comes together it is easier to use ICT, so teachers are looking for all-in-one packages. Technology means the state-of-the-art devices that give the feeling of newness and modern, but it can provide these feelings by combining all features that were mentioned. Educators are looking for colourful but meaningful and appropriate content and platforms that increase engagement, interaction and collaboration as participants see the role for ICT to provide these features all together. However, having access to these features have not led to effective educational practice because teachers have difficulties to design their lesson to make most of these features, and there are no examples of project-based or problem-based student-centred activities.

ICT is the future of education and the remote learning platforms will get more attention therefore considering the problems around ICT-based education. Collaboration is very minimal during ICT-based activities and the literature that claims that ICT is where collaboration will thrive is not reflected in the schools. Technology has not removed all barriers because still there are schools, teachers and pupils that have difficulties in accessing technology although it is an imperative for education. Effective teaching is the

combination of a clear pedagogy, supportive technological infrastructure, positive inclusive school ethos, guided teachers and classroom environment that is sensitive to needs. The trend in denaturalisation of education will bring different settings in which pupils are on their own to direct their learning, but schools are accepted as best places to socialise and integrate into society.

Limitation and recommendations

Observations would enhance the triangulation with additional sets of data, but the data would be unmanageable as a few observations made during school trips. Interviewing pupils would also provide their understanding of education and technology as the aim is to support their learning, but it was difficult to get their consent so, it was also unmanageable due to time constraints. There is a need to observe classrooms to analyse educational praxis, because seeing ICT when it is being used would enhance one's understanding of the role of ICT in supporting pupils. The next phase will be cross-referencing the findings with observations made in schools that are using technology in technologically enhanced classrooms, in order to compare different practices. It is essential to analyse the discourse around ICT in schools that integrate ICT fully into their classrooms in line with whether the so-called potential of ICT is being realised.

Author Contributions

All authors contributed equally to the manuscript and approved submission.

Conflict of Interest Statement

The author/s confirm they have no conflict of interest to declare

Funding

This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

References

- Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: What are the levers for change? *Journal of Educational Change*, 6(2), 109–124. <https://doi.org/10.1007/s10833-005-1298-4>
- Ainscow, M., Slee, R., & Best, M. (2019). Editorial: The Salamanca statement: 25 years on. *International Journal of Inclusive Education*, 23(7–8), 671–676. <https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1622800>
- Anastasiou, D., & Kauffman, J. M. (2011). A social constructionist approach to disability: Implications for special education. *Exceptional Children*, 77(3), 367–384. <https://doi.org/10.1177/001440291107700307>
- Armstrong, F. & Tsokova, D. (2019). Introduction. In *Action Research for Inclusive Education* (1st ed., pp. 1–4). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351048361-1>
- Avramidis, Strogilos, V., Aroni, K., & Kantaraki, C. T. (2017). Using sociometric techniques to assess the social impacts of inclusion: Some methodological considerations. *Educational Research Review*, 20, 68–80. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2016.11.004>
- Beauchamp, G. (2012). *ICT in the primary school: From pedagogy to practice*. Routledge.
- Blömeke, S., Olsen, R. V., & Suhli, U. (2016). Relation of student achievement to the quality of their teachers and instructional quality. *Teacher quality, instructional quality and student outcomes*, 2, 21-50. Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-41252-8>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Brinkmann, S. (2014). *Qualitative Interviewing*. OUP USA.
- Dafoulas, G., & Shokri, A. (2016). Investigating the educational value of social learning networks: A quantitative analysis. *Interactive Technology and Smart Education*. <https://doi.org/10.1108/ITSE-09-2016-0034>
- Florian, L. (2019). On the necessary co-existence of special and inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, 23(7–8), 691–704. <https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1622801>
- Fontana, A., & Frey, J. H. (2005). The Interview: From neutral stance to political involvement. In *The Sage handbook of qualitative research*, 3rd ed (pp. 695–727). Sage Publications Ltd.
- Froggatt, K. A. (2001). The analysis of qualitative data: processes and pitfalls. *Palliative Medicine*, 15(5), 433-438. <https://doi.org/10.1191/026921601680419492>
- Garrote, A., Felder, F., Krähenmann, H., Schnepel, S., Dessemontet, R.S., & Moser Opitiz, E. (2020). Social acceptance in inclusive classrooms: the role of teacher attitudes toward inclusion and classroom management. *Frontiers in Education (Lausanne)*, 5. <https://doi.org/10.3389/feduc.2020.582873>
- Gillen, J., Staarman, J. K., Littleton, K., Mercer, N., & Twiner, A. (2007). A ‘learning revolution’? Investigating pedagogic practice around interactive whiteboards in British primary classrooms. *Learning, Media and Technology*, 32(3), 243–256. <https://doi.org/10.1080/17439880701511099>
- Henninger, W., Gupta, S., & Vinh, M. (2014). How do children benefit from inclusion? first steps to preschool inclusion: how to jumpstart your programwide plan. *First steps to preschool inclusion: How to jumpstart your programwide plan*, 33-57.
- Hornby, G. (2015). Inclusive special education: Development of a new theory for the education of children with special educational needs and disabilities. *British Journal of Special Education*, 42(3), 234–256. <https://doi.org/10.1111/1467-8578.12101>
- Houlden, S., & Veletsianos, G. (2019). A posthumanist critique of flexible online learning and its “anytime anyplace”

- claims. *British Journal of Educational Technology*, 50(3), 1005–1018. <https://doi.org/10.1111/bjet.12779>
- Jarvela, S., Kirschner, P. A., Panadero, E., Malmberg, J., Phielix, C., Jaspers, J., Koivuniemi, M., & Järvenoja, H. (2015). Enhancing socially shared regulation in collaborative learning groups: Designing for CSCL regulation tools. *Educational Technology Research and Development*, 63(1), 125–142. <https://doi.org/10.1007/s11423-014-9358-1>
- Kauffman, J. M., Hallahan, D. P., Pullen, P. C., & Badar, J. (2018). *Special education: What it is and why we need it*. Routledge.
- Kennewell, S., Tanner, H., Jones, S., & Beauchamp, G. (2008). Analysing the use of interactive technology to implement interactive teaching. *Journal of Computer Assisted Learning*, 24(1), 61–73. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2729.2007.00244.x>
- Kumar, R. (1999). *Research Methodology: A step-by-step guide for beginners 3rd Ed*. SAGE Publications.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Interviews: Learning the craft of qualitative research interviewing*. Sage.
- Loreman, T., Sharma, U., Forlin, C., & Earle, C. (2006). Pre-service teachers' attitudes, concerns and sentiments about inclusive education: An international comparison of the novice pre-service teacher. *International Journal of Special Education*, (21), 80-93.
- Luckin, R. (2018). *Machine learning and human intelligence: the future of education for the 21st century / Rosemary Luckin*. UCL Institute of Education Press.
- Magnússon, G. (2019). An amalgam of ideals – images of inclusion in the Salamanca Statement. *International Journal of Inclusive Education*, 23(7–8), 677–690. <https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1622805>
- Mason, J. (2002). *Qualitative Researching 2nd Ed*. SAGE Publications.
- Mercer, N., Warwick, P., Kershner, R., & Staarman, J. K. (2010). Can the interactive whiteboard help to provide 'dialogic space' for children's collaborative activity? *Language and Education*, 24(5), 367–384. <https://doi.org/10.1080/09500781003642460>
- Muijs, D., & Reynolds, D. (2017). *Effective Teaching: Evidence and Practice*. SAGE.
- Robson, C., & McCartan, K. (2016). *Real World Research*. John Wiley & Sons.
- Schwab, S. (2018). *Attitudes Towards Inclusive Schooling: A Study on Students', Teachers' and Parents' Attitudes*. Waxmann Verlag.
- Strogilos. (2012). The cultural understanding of inclusion and its development within a centralised system. *International Journal of Inclusive Education*, 16(12), 1241–1258. <https://doi.org/10.1080/13603116.2011.557447>
- Stronge, J. H., Ward, T. J., Tucker, P. D., & Hindman, J. L. (2007). What is the relationship between teacher quality and student achievement? An exploratory study. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, 20(3), 165-184. <https://doi.org/10.1007/s11092-008-9053-z>
- Tay, H. Y. (2016). Longitudinal study on impact of iPad use on teaching and learning. *Cogent Education*, 3(1), 1127308. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2015.1127308>
- Warwick, P., Hennessy, S., & Mercer, N. (2011). Promoting teacher and school development through co-enquiry: Developing interactive whiteboard use in a 'dialogic classroom'. *Teachers and Teaching*, 17(3), 303–324. <https://doi.org/10.1080/13540602.2011.554704>

Makale Türü/Article Type: *Araştırma/Research*

DOI:10.47105/nsb.1079182

Atf/Citation: Peker-Dural, H., Solak, Ç., Soylu-Konak, N. S., Akça-Doğan, E., & Göregenli, M. (2022). Social representations of foreign & Turkish women on the new Turkish media: A thematic discourse analysis through masculinity ideology. *Nitel Sosyal Bilimler*, 4(1), 33-58. <https://doi.org/10.47105/nsb.1079182>

Social Representations of Foreign & Turkish Women on the New Turkish Media: A Thematic Discourse Analysis Through Masculinity Ideology

^aHilal Peker-Dural¹, ^bÇağlar Solak, ^cNihan Selin Soylu-Konak, ^dEce Akça-Doğan, ^eMelek Göregenli

^aDr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye

^bDr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye

^cArş. Gör., Ege Üniversitesi, Türkiye

^dArş. Gör. Dr., Ege Üniversitesi, Türkiye

^eProf. Dr., Bağımsız Araştırmacı, Türkiye

Abstract

Past research has laid bare the determining role of media content on people's gender stereotypical beliefs. In this article, we aimed to examine social media content, which is one of the most influential causal factors in producing social representations in terms of masculinity ideology. We collected the written materials about women in various online collaborative dictionaries written by anonymous writers. We analyzed the entries using thematic discourse analysis, and obtained four themes consisting of (1) the woman as a body, (2) the woman as a persona, (3) the woman as a sexual partner, and (4) the woman as a wife. We discussed these themes in the frames of social representations and masculinity ideology, and the analysis clearly shows the new media's role in reproducing traditional gender representations via masculinity ideology. This study extends the knowledge about the mechanism between stereotypical representations of women and masculinity ideology in Turkey. The paper contributes to the growing literature on the discursive construction of feminine identity by exploring the dictionary writers' use of language and how these are complicit in the reproduction of masculinity ideology.

Keywords: social representations, masculinity, gender, thematic discourse analysis, new media

Türkiye Yeni Medyasında Yabancı ve Türk Kadınların Sosyal Temsilleri: Erkeklik İdeolojisi Üzerinden Bir Tematik Söylem Analizi

Öz

Geçmiş araştırmalar, medya içeriğinin insanların toplumsal cinsiyet kalıp yargıları üzerindeki belirleyici etkisini açıkça ortaya koymuştur. Bu makalede, sosyal temsillerin en etkili belirleyicilerinden biri olan sosyal medya içeriğini, erkeklik ideolojisi açısından incelemeyi amaçladık. Bu amaçla, çevrimiçi katılımcı sözlüklerde anonim yazarlar tarafından kadınlar hakkında yazılan girdileri topladık. Girdileri tematik söylem analizi kullanarak analiz ettik ve analiz sonucunda dört tema elde ettik: (1) bir beden olarak kadın, (2) bir karakter olarak kadın, (3) bir cinsel partner olarak kadın ve (4) bir eş olarak kadın. Temaları, sosyal temsiller ve erkeklik ideolojisi çerçevesinde tartıştık ve analiz sonucunda, geleneksel toplumsal cinsiyet temsillerinin erkeklik ideolojisi aracılığıyla yeniden üretilmesinde yeni medyanın rolünü ortaya koyduk. Bu çalışma, Türkiye’de kadınların kalıp yargısal sosyal temsilleri ve erkeklik ideolojisi arasındaki mekanizmanın daha iyi anlaşılmasına katkı sunmaktadır. Makale, sözlük yazarlarının dil kullanımını ve bunların erkeklik ideolojisinin yeniden üretilmesine nasıl katkıda bulduklarını keşfederek, kadın temsillerinin söylemsel inşası ile ilişkili literatüre katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: sosyal temsiller, erkeklik, toplumsal cinsiyet, tematik söylem analizi, yeni medya

Introduction

Undoubtedly, the content of the media breeds stereotypes. Gender is one of the strongest and most hard-wired stereotypes resources (Kurzban et al., 2001; Schneider, 2005), and so gender stereotype is extensively used by media across the world (Kitsa & Mudra, 2020; Neto & Pinto, 1998; Ter Bogt et al., 2010). In the mainstream media, women are represented as sexual objects or in the frame of motherhood, whereas men are portrayed as sex-driven, aggressive, and dominant (Feasey, 2013; Giaccardi et al., 2016). In recent years, with the increase in internet accessibility, social media and online collaborative dictionaries attained the place of mainstream media in resourcing social representations. As a coin with the two sides, on the one side, this new kind of media gives feminism a new way to raise a voice, and on the other side, this new media reshaped the gender stereotypes (Strouse et al., 1995; Tortajada-Giménez et al., 2013; Ward, 2002).

To examine the reflections of gender stereotypes, masculinity ideology, and the two-way relationship between them in the new media, this study is grounded on Social Representations Theory (SRT; Moscovici, 1963; 1984). Because SRT has a discursive approach and a social constructivist perspective (Wagner, 1996, 1998), it gives a solid case to investigate the stereotypical content of the new media. The present study aims to (1) reveal how Turkish people describe women in the new media, (2) how the dominant masculinity ideology in Turkish culture shapes the perceptions about women and contributes to the subordination of women, (3) and the role of the new media in reproducing the traditional gender stereotypes. It is essential to reveal these relations because, in the current political climate of Turkey, the traditional gender roles are promoted, the violence against women is elevated, and recently Turkey has withdrawn from the Istanbul Convention. Additionally, Ukrainian women are positioned as spoils of war in current Russia's attack on Ukraine (Bakht & Kenber, 2022). This reveals the critical role of social media in the spread and maintenance of masculinity ideology. The study may be helpful to the researchers who study gender roles, masculinity, and femininity and evaluate these concepts, especially in the context of the traditional masculinity ideologies rule over.

Social Representations Theory

SRT proposes a social psychological theoretical framework to understand the meaning-making process of the social objects. It explains how collective understandings of a particular concept are constructed, communicated, and practiced as a shared understanding within a culture or social group (Moscovici, 1984). Moscovici (1963, p. 251) defined social representations as “the elaboration of a social object by the community for the purpose of behaving and communicating”. Social representations are formed via mundane interactions and communications between people in a group and function as an information package for social realities (Moscovici, 1984; 1988).

According to SRT, people talk about a social object and attribute some features to the object. Then, by these attributes, a social object becomes a meaningful object for the group (Wagner et al., 1999; Wagner

& Hayes, 2005). By giving meaning to an unknown and novel social object, social representations allow people to communicate and exchange knowledge about the object (Moscovici, 1984). Since social representations give meaning to people's daily conversations and practices, it is crucial for ingroup and intergroup behaviors and people's daily communication and actions (Howart, 2006; Wagner & Hayes, 2005). They provide a consensus about concepts, and the representation of a social phenomenon could shape the perceptions associated with it. Social representations enable individuals to understand an object, communicate about it, share and transform knowledge, to construct identities (Moscovici, 1963, 1984, Moscovici & Hewstone, 1983). Given that gender identities are socially constructed (Butler, 2012), evaluating gender identities from the framework of SRT is critical. The common understanding of gender relations, gender norms, and gender roles implies the existence of relevant social representations. The traditional gender ideology serves as a coherent system of social representations based on the social constructions of gender identities (Flores-Palacios & Oswald, 2019).

Höijer (2011) depicted social representations as a collective meaning-making process and stressed the media's role in social thinking and collective cognition. According to Höijer (2011), studying the media, which both reflects and generates collective thoughts, makes valuable contributions to understanding social representations because nowadays, the collective meaning-making happens through media instead of personal communications (Wagner et al., 1999). Therefore, media content regarding gender might contribute to people's representations of masculinity and femininity, and these representations, in turn, influence their real-world beliefs and behaviors.

Masculinity Ideology and Its Reproduction in The New Media

Masculinity ideology refers to socially constructed beliefs about being a man in society. It contains expectations for men to perform socially approved masculine behaviors and avoid proscribed ones (Levant & Richmond, 2007). It parallels prescriptive and proscriptive gender stereotypes (Sakallı & Türkoğlu, 2019), defines ideal masculinity, and dictates specific patterns of behaviors and thoughts (Pleck et al., 1993). Just as there is no single form of masculinity, one cannot speak of an unvarying masculinity ideology. Hence, masculinity ideology consists of various values, beliefs, and norms that influence men's lifestyles. It is a cultural structure that can be changed according to historical periods, different social structures, and men's groups (Thompson & Bennett, 2015; Thompson et al., 1992). It is not possible to talk about one type of masculinity since masculinity varies according to power relations between genders, relationships that individual men develop with femininities, and other masculinities. However, some masculinity styles could be accepted more widely in each culture and time. This style of masculinity is called hegemonic masculinity (Connell, 2005). It has similar meanings to traditional masculinity ideology (Levant & Richmond, 2007; Sakallı & Türkoğlu, 2019). Hegemonic masculinity refers to the culturally dominant, advantageous, and privileged forms of masculinity (Connell, 2005) and comprehends specific characteristics such as aggression, power, dominance, heterosexuality, and risk-taking (Hinojosa, 2010). Hegemonic masculinity

distinguishes itself in discourses about physical appearance, sexuality, profession, and authority over women, children, and other men (Connell, 2005).

In the Turkish context, masculinity is constructed compatible with roles and stereotypes defined by traditional masculinity ideology, such as toughness, power, competition (Lease et al., 2009), breadwinner role (Peker-Dural, 2021), head of the household role (Bolak-Boratav et al., 2017; see Sakallı & Türkoğlu, 2019 for a review). Masculinity ideology determines certain socially sanctioned masculine behaviors in a given culture (Levant & Richmond, 2007), and these “appropriate behaviors” are maintained and supported by families, peer groups, mass media, and social institutions (Connell, 1987; Kimmel, 2011). Media is an essential medium for communicating cultural norms and values (Giaccardi et al., 2016), and the new media (e.g., the internet) functions as an extension of real-life interactions and creates an environment for mundane and everyday practices (Hine, 2012, as cited in Drakett et al., 2018). Language has a vital role in interpreting the social world and is crucial in interpersonal relationships (Gergen, 1985). It carries out specific actions, and the action of language has some social, psychological, and political consequences (Potter & Wetherell, 1987). Additionally, the culture we were born into provides various repertoires to talk about a phenomenon or object. Some are more accessible than others in the meaning-making process (Edley, 2001). Texts or talks never have a neutral meaning; on the contrary, they construct a particular form of reality (Seymour-Smith, 2017). Therefore, both masculinity ideologies and social media content might play a role in forming social representations of femininity (and masculinity).

The representations of men in the Turkish media are compatible with hegemonic masculinity. Especially since Turkish television series reach a broad audience, the representation of Turkish men in television series plays a significant role in building the understanding of masculinity in society. Different types of masculinities appeared in popular series such as “Aynalı Tahir”, “Deli Yürek”, and “Kuzey Güney”. These men vary in their education, class, and economic situation, but the shared image of “honesty and bravery,” which is compatible with hegemonic masculinity, is prevalent in these men’s representations (Baştürk-Akça & Ergül, 2014). In “Survivor”, one of the most popular reality tv shows in Turkey, the representations of men consist of logic, strength, power, bravery, and protector roles (Karaduman & Adalı-Aydın, 2017). Besides, Gedik and Turgut’s (2019) research which examines men’s explanations about using Tinder, revealed the discourse of hegemonic masculinity. According to this, using Tinder is “normal” for men to fulfill their “sexual needs”; however, women using Tinder are blamed for “unchastity”. Women’s sexual need is being trivialized, and women are portrayed as sexual objects to fulfill men’s needs.

Of particular interest to the current investigation is the masculinity ideology specifies images of masculinity and femininity. These images are represented in media with a stylized and simplified form and serve to construct the social realities for people to believe and behave.

The Media Representations of Femininity

Gender and media literature showed that media had adverse effects on heterosexual relationships and male-female interactions (Dill & Thill, 2007). In their review of gender and media, Greenwood and Lippman (2010) indicated that representations of gender norms in media are considerably stereotypical. Women are generally sexualized, subordinated, and identified with traditionally feminine roles (e.g., homemakers, wives, sexual gatekeepers) (Collins, 2011). Early media studies showed that women were pictured to be domestic, dependent, housewives, and mothers (e.g., Courtney & Lockeretz, 1971; Dominik & Rauch, 1972; Friedan, 1963). Nothing much has changed today – women are represented as housewives and nurses on Ukrainian TV channels (Kitsa & Mudra, 2020), are masculinized in sports organizations in Colombia (Mina & Goellner, 2015), are portrayed with subordinated roles in US magazines (Ferguson et al., 1990), are depicted as decorative, recreational, attractive, and sexual objects in Italy and Netherlands newspapers (Tartaglia & Rollero, 2015).

In the context of Turkey, stereotypes of women coincide with traditional gender ideologies such as beauty, weakness, dependence, motherhood, and house-related roles (Sakallı-Uğurlu et al., 2018a). In this extensive study about stereotypes of men and women, Sakallı-Uğurlu and colleagues (2018a) clustered gender stereotypes under appearance, personality traits, gender roles, and power. Women in Turkey are seen as sexual objects to gaze on, and they are depicted as being “extremely emotional” with a blaming tone, both in everyday real-life interaction and in media (Batu, 2010; Bulut, 2008; Minibas-Poussard et al., 2011; Yılmaz, 2014). Foreign and immigrant women are even more disadvantaged compared to local women. Racist and xenophobic attitudes accompanied sexist depictions of migrant and foreign women (Marciniak, 2008; Monde, 2018), which subject them to double subordination. For example, foreign sex workers have become the target of discrimination and derogation in the newspapers of Malaysia (Suppiah et al., 2019); refugee women in Malawi have less income than men despite working heavier (Ager et al., 1995). As regards Turkey, immigrant women are represented as passive and victimized individuals, and this view is grounded on their migrant status and their exposed sexual violence in the patriarchal system (Şeker & Uçan, 2016). Most migrated women in Turkey were seen as sex workers because the media used the Russian name “Natasha” as a slang word instead of “sex worker” for all women coming from the former USSR countries (Erder, 2007, 2011; Gülçür & İlkaracan, 2002; Kaşka, 2007, as cited in Demirdizen, 2013). In other words, social representations of women from former USSR countries become a basis of those kinds of prejudice and discrimination instances. As a result, being a foreign and immigrant woman brings representations both from being a woman and from the otherness of foreigners and immigrants.

The Current Study

Previous research has shown that being exposed to gendered media content could result in more traditional and stereotypical gender beliefs (e.g., Dill & Thill, 2007, Giaccardi et al., 2016; Ward et al., 2006). Furthermore, men’s depictions of women and femininity affect men’s interactional behavior with

women (Ward et al., 2006). Thus, literature findings indicate that these media contents lead men to adopt traditional gender ideologies and regard women as sexual objects.

Online collaborative dictionaries are a new era public sphere in scope and organization (Akca, 2010). The dynamic interaction between authors constantly changes, updates, and produces a meaning related to the social world (Gürel & Yakın, 2007). In this regard, online collaborative dictionaries are a rich source for examining the mean-making process for psychological phenomena. Various psychological phenomena were investigated in the literature using the Ekşi Sözlük -one of the online collaborative dictionaries- as a source. For example, hate speech toward different groups such as Chinese (Tunçer, 2020), Armenians (Akkılıç, 2018), gypsies (Alp, 2016), Syrians (Yaşa, 2017), and Jews (Öztekin, 2015), representations of significant people (Erdem & Bardak, 2010), reactions to current events such as murders of women (Kekeç Gören & Taşçıoğlu, 2018) or acceptance of the women writers to the Ekşi Sözlük (Aslantürk & Turgut, 2015). There is a couple of research on gender on Ekşi Sözlük. These studies focus on issues such as women body and sexism (e.g., Aslantürk & Turgut, 2015; Bilgin Ülken & Yüce, 2020). As a distinguishing aspect, in the current study, our focus is more than the women's body as well as we include foreign women together with Turkish women as a subject of the study. Similarly, we also investigated different online collaborative dictionaries to get a more comprehensive understanding. Although none of the existing research looked at links between representations of women on online collaborative media and masculinity ideology directly, they did show the links between traditional gender roles, women's sexual objectification, and hegemonic masculinity. Besides, the vast majority of the existing literature has been based on Western samples (Giaccardi et al., 2016). Not much is known about new media content created and distributed by users (Collins, 2011). Thus, we aim to extend past research by examining women's representations in Turkish new media and reveal its link with masculinity ideology. In line with this purpose, we examined popular Turkish online collaborative dictionaries to picture the representations of foreign women and Turkish women. We suggest that media contents construct particular beliefs about masculinity and beliefs about women and gender relations, and these representations work mainly through masculinity ideology.

Method and Analytic Strategy

Social media is an interactive setting where people who have various characteristics can share their ideas and beliefs. It constitutes a rich source for achieving extensive data. Thus, we used a sampling strategy parallels with previous work conducted on the online collaborative dictionary (e.g., Yıldırım & Tekdemir-Yurttas, 2016), except we obtained the data based on years (between 2000 and 2016). The data comprised the entries from Ekşi Sözlük (eksisozluk.com), Uludağ Sözlük (uludagsozluk.com), İnci Sözlük (incisozluk.com.tr), and Instela (tr.instela.com) which are the most-used online collaborative dictionaries in Turkey. These are virtual platforms in which users/writers can open a title about anything and generate content under an opened title. Thus, we used these virtual platforms similar to the related literature to obtain our sampling (e.g., Açıer, 2020; Gedik & Turgut, 2019; Bilgin Ülken & Yüce, 2020). Although there is no

official resource about the demographics of the writers, the writer's gender is not our primary concern because masculinity is not something produced only by men; it is also produced, supported, and idealized by society as well as women (Hearn, 2004; Jewkes et al., 2015).

We carried out the research process by carefully considering ethical principles. Online collaborative dictionaries provide an online environment where content is shared publicly, pseudonyms are used to ensure anonymity, and personal information is not shared publicly. Although the writers themselves chose the pseudonyms, we removed all the pseudonyms in the quotations to ensure their anonymity.

We recruited a pilot examination on online collaborative dictionaries to observe the titles related to "foreign women" and "Turkish women". Accordingly, the most common titles were about Russian and Syrian women. Consistently, these are the most common titles in relevant literature involving international marriage and migrant women in Turkey (e.g., Bloch, 2011; Deniz & Özgür, 2013; Erkeç, 2017; Gönül, 2020; Harunoğulları, 2021). In addition, in quite a few of the entries, collaborative dictionary writers described women through comparisons with Asian women. Therefore, we examined the titles comprised "Turkish/Russian/Syrian/Asian women/girls/bride" words or phrases in these online collaborative dictionaries. Some of the comments – called as an entry- under these titles did not represent information about these women (such as "I have not met one of them yet"). We excluded these comments and included only those that had descriptions of women, resulting in 1122 comments included in the analysis. The number of analyzed comments for Asian women was 87, Syrian women 86, Russian women 296, and Turkish women 653. The unequal distribution of the comments for each woman might be due to the familiarity and proximity effect. Namely, the users contacted mostly Turkish women because of the locality; Russian women hold second place because of tourism and migration. On the other hand, Turkish people encountered Syrians, who found asylum in Turkey because of the Syrian Civil War. However, Turkish people probably did not communicate one-on-one with Asian women compared to other foreign women. These different and various experiences could be the reason for the unequal number of comments.

We employed thematic discourse analysis (Braun & Clarke, 2006; Taylor & Ussher, 2001) to the data set due to the study's exploratory nature. We did not aim to collect evidence for a particular hypothesis; instead, we aimed to understand how women are described and made sense of in online collaborative dictionaries. Thematic discourse analysis' standing from a constructionist theoretical position (Braun & Clarke, 2006) is compatible with the feminist social constructionist approach (Burr, 2003). Furthermore, this analytical method is very similar to Potter and Wetherell's (1987) interpretive repertoire analysis in its rhetorical design and ideological interpretations of themes (Clarke, 2005).

Following the guidelines set out for thematic discourse analysis in Braun and Clarke (2006) and specific requirements stated in Taylor & Ussher (2006), we first read and re-read the data set to gain familiarity with it. Then, we administered an initial unit analysis, in which we coded each entry in terms of the characteristics or epithets that define women. We identified initial codes inductively, driven by the data.

After the initial analysis, we grouped the codes into potential themes based on their coherencies. Finally, we reviewed all the possible themes one more time for variability and consistency and identified those that cohere together meaningfully as final themes. Themes were identified at the interpretative level (not just at the semantic level). For example, we created the “woman as a body” theme based on the codes containing expressions or phrases about the female body, such as “hairy, fatty, chunky, saggy breasts, mustache.” The analysis process was not linear; rather, there were movements back and forward across the stages, as Braun and Clarke (2006) recommended (see Table 1).

Table 1

Summary of the analysis process

Phase	Description of the process undertaken
familiarization with data	read and re-read the data
initial codes	systematic coding across the entire data set, collating data relevant to each code
initial themes	collate codes into potential themes
review themes	check the themes in relation to the coded extracts and the entire data set
define themes	generate clear definitions of all themes and names for each one
identifying extracts	select extract examples relate to the research questions and literature

Source: (Braun & Clarke, 2006, p. 87)

Analysis and Discussion

As noted previously, we aimed to explore women’s representations in Turkish new media and reveal their link with masculinity ideology. Through our thematic discourse analysis, we identified four themes: the Woman as a Body, the Woman as a Persona, the Woman as a Sexual Partner, and the Woman as a Wife. Our analysis showed that women were represented with general conceptualizations despite their different nationalities. Since Syrian women have different social statuses in Turkey, mostly as refugees, a specific theme was revealed about them: victims. In the analysis below, we present how women’s representations are collaboratively constructed and also critically analyze these representations in the frame of masculinity ideology.

The Woman as a Body

Throughout our sample, reproduction of racialized gender performance and hierarchy were identified through the discourses about women’s bodies. Women were juxtaposed hierarchically by their physical characteristics such as skin color, height, weight, breast size, and body hair. For example, in one of the comments, women were put in order hierarchically by their breast size “...in addition to this, an average Russian girl has boobs which will be enough for 3 Turkish girls...” (Extract 1: 21.06.2015).

Traditional masculinity ideology acknowledges breasts in a sexual manner, and dominant heterosexual discourse endorses the idea that breasts' primary purpose is heterosexual (Ward et al., 2006). Additionally, white and smooth skin was evaluated as a sign of a better/desirable race, and women who possessed this were placed at the top of the hierarchical position. While Russian women were evaluated as beautiful because of their white-smooth skin and tallness, Turkish women were considered ugly because of their "fat body" and "shortness". Writers compared Russian and Turkish women and mentioned. "*(Russian girls)' biggest advantage is their skin. If Turkish girls shave every morning, they will have a beard and mustache every evening. In Russian girls, you can't find body hair, except eyebrows and hair; their skin is like silk.* (Extract 1: 21.06.2015), and they defined Turkish girls as "*the ugliest race. Short and hairy. A flock of self-righteous* (Extract 2: 23.03.2010) and "*her ass is usually big and hairy*" (Extract 3: 27.07.2010). The word "fat" is often used by men to insult and degrade women and to emphasize their value, for instance, in messages on online dating apps (Thompson, 2018). Besides, Asian women were depicted positively as having smooth and stretched skin ("*They are souls with their eyes and cotton-white skin*" Extract 4: 02.01.2012); on the other hand, they were negatively described as being short and having a hairy body ("*Although most of them are short and flat-bottomed, ... they appeal interesting from time to time*" Extract 5: 07.11.2011; "*As it is understood from pornography, they could not improve themselves in epilation.*" Extract 6: 13.12.2011).

Along with beauty, having white and smooth skin was determined as a necessary criterion for being classified as a woman by writers. This echoes Pyke and Johnson's study (2003), which focuses on the superiority of White femininity over Asian women. However, the situation is more like Connell's concept of "emphasized femininity". As Connell (1987, p. 185-187) states, all forms of femininity are constructed as subordination to men, and patriarchal society pressures women to perform this subordinate role. Men determine the boundary of socially acceptable femininity, and women who deviate from this boundary do not count as women. One of the writers from Ekşi Sözlük, wrote about a Russian woman that "*it is right to divorce when she loses her beauty*", (Extract 7: 22.05.2014), which signifies the idea that femininity is valuable as long as women have an excellent physical appearance. Women who deviate from these defined beauty standards threaten men's hegemonic masculinity (Schippers, 2007).

These stereotyped images reduce women to bodies rather than somebody (Hall & Crum, 1994). Women's beings are reduced to some kind of merchandise and objects of men's sexual desire (Bem, 1993, as cited in Hall & Crum, 1994). Furthermore, portraying women as bodily beings is one of the sources of oppression (Spelman, 1982). Heflick and Goldenberg (2009; p. 600) demonstrated that when women are objectified based on their appearance, they are "perceived as less competent and less fully human". As might be suggested from our data, this perception is frequently revealed in the discourse of masculinity ideology. One writer compares the Russian and the Turkish women and classifies Russian women as human and Turkish women as just women "*... just go to a village in Russia... You will find a "human" that you can share something instead of a woman born to attitudinize. The keyword here is to find "human". Turkish*

women are too much in the shadow of the “women” phenomenon... Russian women are generally human. (Extract 8: 07.10.2013). Similarly, one writer defines a Turkish woman as “a creature that thinks it is at the center of the world”, but after that adds a note, “creature part is questionable” (Extract 9: 06.07.2011).

One of the studies in Turkey that examined 580 entries on Ekşi Sözlük under the title “the guy who has a fat girlfriend” was found that more than half of the comments were negative because the ideal manhood sees not having a fit girlfriend as a failure (Bilgin Ülken & Yüce, 2020). These results seem to be consistent with the present theme concerning the reduction of women to bodies, therefore, derogating them as a tool in the service of masculinity.

The Woman as a Persona

Writers’ positive/negative evaluations of women’s personalities vary according to women’s nationalities and are diversified in each group. While Turkish women were generally evaluated with negative personality traits such as “*Most of those born in the 80s and later are greedy, seditious, aggressive, dirty, and world champions on emotional violence*” (Extract 10: 22.11.2015), Russian women were generally appraised with positive characteristics. The authors explain why Turkish men admire Russian women because they are “*truly faithful*” (Extract 11: 29.01.2015) and “*extremely loyal*” (Extract 12: 29.01.2015). To clarify, comments or evaluations under the woman as persona theme contained personality characteristics such as loyal, modest, helpful, money-grubber, capricious. Writers complained about Turkish women’s seeing themselves as “princesses” and “striving for superiority”; one of the comments about Turkish women was, “*I have never seen any other creature who glorifies itself despite its uselessness*” (Extract 13: 24.03.2015). This discourse is a way of reclaiming masculinity and the dominant position of men by degrading women. Since hegemonic masculinity requires men to be dominant (Connell, 2005), Turkish women’s deviance from traditional subordinated women’s roles threatened their masculinity.

The word “Kezban”, which indicates another characteristic feature used for Turkish women, was also remarkable. “Kezban” is a classical Turkish movie character representing a woman who migrates from a rural to an urban city. The movies are about her adventures and inappropriate behaviors in the city. “Kezban” represents the educated, urban woman but plays hard to get; modern in the manner of education but conservative when it is about sex. “Kezban” typifies the contradiction of Turkish women between conservatism and modernism (Akpınar, 2015). In the discourses of collaborative social media, this character might be treated as an anchoring process (Moscovici, 1984). Writers use the “Kezban” metaphor to transform Turkish women’s qualifications into an easily understandable epithet and constitute common sense (Joffe, 2003; Moscovici, 1984). One writer defines Turkish girls as “*Turkish girls are completely psychologically problematic Kezban. Whenever I go out with a Turkish girl, there is either a marriage maniac who brings the subject to marriage after a few meetings, or a hidden diamond in her pussy, or a person who thinks she is a princess from fairy tales who is constantly waiting for words of love from me, but when she raises her arm, there is a person who smells very bad.*” (Extract 14: 02.08.2010).

The current findings are consistent with those of Aer (2020), who examined the entries titled “Turkish girl body” on Ekşi Sözlük. They revealed the theme “Kezbanlık”, a derogative adjective that refers to noncompliance to the ideal woman and closeness to traditionality.

Though Turkish women were evaluated positively for being loyal and altruistic, these comments were attributed generally to traditional older “Turkish mothers”. One writer describes a Turkish woman as “*She is a woman who was raised by her loyal Turkish mother, who protects. She takes care of both her man and her children. She doesn’t eat but feed... (She would give you the shirt off their back) She works and works tirelessly, without stopping. She is devoted.*” (Extract 15: 18.07.2011). Asian women were described with negative comments such as spoiled and unfaithful. These negative features were attributed to Asian-American women, who migrated to America and “left their cultural values behind” and writers mention this situation clearly by saying “*If they were born in America, grown up or came to America at a young age, in short, if they are identified with American culture in one way or another, it is the girl you should stay away from*” (Extract 16: 13.01.2013); “*Unfortunately, not all of them are reserved and sweet. Especially those who were born and raised in America are very spoiled by the influence of the culture and are very interested in making fun of you, just like the degenerated behaviors of other American girls, they behave weird.*” (Extract 17: 18.09.2008).

The personality traits affirmed by the writers are consistent with traditional feminine roles. Traditional cultures stress and celebrate female loyalty and altruism (Vandello et al., 2009; Wood, 2001). The new media functions as a tool for reproducing traditional gender roles, and it serves as reconfirming women’s subordinate positions. Interestingly, even women who do not feature Turkish identity can be degraded for not confirming traditional cultural feminine roles. For instance, one writer praises a Russian woman because she “*cooks different dishes of the Russian cuisine and bring them to your door by emphasizing the r’s and saying “neighbor, here you eat!”*” (Extract 18: 08.08.2009), other writer criticise a Russian woman because she does not care rules about being neighbours by saying “*never mind their beauty, they are very noisy, they are women who do not know good manners and neighborliness*” (Extract 19: 23.05.2015). Patriarchy does not distinguish cultural identity; it restrains all women. According to patriarchal values, women should be male-centered, and in such a system, men are encouraged to make women fulfill their needs (Becker, 1999).

We can interpret these findings as being altruistic, loyal, and non-capricious were important personality characteristics to be the desired woman. Traditional gender ideology portrays women who devote themselves to their men and do not complain about anything and wipe out women’s autonomy and subjectivity. Consequently, new media contribute to maintaining women’s secondary position and reproduce traditional masculinity ideology

The Woman as a Sexual Partner

We classified writers' comments about women's sexual appearance and sexual performance as the third theme. Russian women were generally mentioned as having good manners during sex and being sexy. Writers specifically mentioned that Russian women make them feel their manhood. Similarly, Asian women were also mentioned as good at sex; however, an outstanding description seemed: *"the sick women moaning as if they were crying while their pussies were pumped"* (Extract 20: 23.08.2012). As understood from the comments, writers had limited face-to-face interactions with Asian women; thereby, we thought that related expressions about them mainly were based on adult materials. As for Turkish women, writers indicated that Turkish women either do not have a sex life or they are bad at sex. For example, one writer defined the situation of breaking up with a Russian woman and starting dating a Turkish woman as *"Instead of having spontaneous sex, it is dealing with billions of silly rituals such as turn off the light, did you lock the door, not on the couch, no doggy style"* (Extract 21: 16.09.2013). Collaborative writers criticized Turkish women for being passive during sex. Some of the writers explained this ambivalent situation of Turkish women in terms of the conservative lifestyle in Turkish culture: *"they usually acquire the package program imposed by the society without forming their own ideas about their gender identities. Their differences from their western counterparts in terms of sexual freedom are not due to the honor chromosomes in their genes, but to the social status and remnants of the feudal society."* (Extract 22: 26.07.2004).

Findings show that the sexual objectification of women is especially prominent in the comments. Writers described Turkish women as "things to just fuck" or perceived them just as a "vagina". Within these discourses, women are positioned as passive objects to "be had", and men as the active agent to "have" (for "have/hold discourse", see Hollway, 1984). Seeing women only as objects is not unique to Turkish women. Objectification of women is also seen frequently in the entries where the authors compare women according to their nationalities. For example, writers mentioned, *"Russians have a shelf life of 24 years, Turks 40 years"* (Extract 23: 28.05.2010) and *"While the Turkish girl burns 250.000 per km, the Russian girl burns only 90.000"* (Extract 24: 29.01.2015).

Additionally, writers mentioned Russian women as prostitutes (e.g., *"There are many types of them working as prostitutes in Istanbul. While some want \$50, \$100, \$150 and \$250, some can work for \$500"*, Extract 25: 24.05.2004). This view might come along with the general idea that Russian and Ukrainian women were the most desired women in the sex industry (Hughes, 2000). Similarly, Asian women were sexualized as "porn stars", which might be based on the usage of adult materials. Compared to Russian and Asian women, Syrian women have a different social status in Turkey, namely as refugees, and their sexualized depictions differ from the others. Like Russian women, Syrian women were also represented as prostitutes; however, the reason for prostitution was justified by their victimized position because they had to migrate from their country, leaving all their possessions behind them (e.g., *"The city is too indebted to feed its own people, and while it does not produce, it certainly cannot feed the Syrians. Girls or young children engage in prostitution just to find 5-10 Turkish liras"*, Extract 26: 09.06.2015).

Comments about women's sexual life of some contradictions reflected ideological dilemmas (Billig et al., 1988) in the context of modernism and traditionalism. Turkish women were criticized both for having sexual fantasies and wanting to keep them secret (e.g., *"She is the one who dreams of bedrooms with mirrors on the ceiling, and also the one who says, 'keep the lights off.'"* Extract 27: 09.03.2012) Also, it is criticized that Turkish women do not have a sexual life and they are described as "sluts" because they are not virgins. The dilemma related to the sexuality of Turkish women is also expressed in the comments of some authors. (e.g., *"Due to the unnecessary honor obsessions of the men around her, her settings were broken, she gave years to correct her settings, but this time she could not get rid of the stamp of a slut."* Extract 28: 19.07.2011). In the traditional view, women should protect their virginity at any cost, and loss of their virginity results in being disreputable. Turkey is a country that emphasizes honor culture, which is directly associated with female virginity (Sakallı-Uğurlu & Akbaş, 2013). As compatible with the premises of honor culture and traditional gender ideology, writers depicted women who had sexual intercourse as "skank". However, it became more and more familiar with modernization to have premarital relationships. That is why men classify women who reject to have a premarital sexual relationship as "coy". In both ways, women are subordinated to society's expectations, prescriptive and proscriptive categories of gender stereotypes (Burgess & Borgida, 1999).

These online collaborative dictionary comments contribute to producing and reproducing the heterosexual discourse and women's subordination position. In heterosexual relationships, women tend to be seen as objects; on the contrary, men tend to be seen as subjects (Becker, 1998, 1999). As exemplified by the new media, dominant gender ideologies consistently portrayed women as sexual objects and their beings as mainly for men's pleasure. For example, Cosma and Gurevich (2020) examined men's sex advice on online media. One of the repertoires they interpreted was "feminine commodities for building masculinity", which comprises the discourse that women's bodies exist for men to consume and display their masculinity through them. With these discourses, women are reduced to being body parts rather than a whole person with thoughts and feelings. Other studies conducted in Europe and Turkey also revealed findings related to seeing women as sexual objects (Tartaglia & Rollero, 2015; Yılmaz, 2014; for a review, see Waling et al., 2018). Congruent with Masculinity Ideology (Pleck et al., 1993) and traditional gender stereotypes (Ricciardelli et al., 2010), the comments on the new media maintain and contribute to the construction of women as sexual objects and men as sexual agents and initiators.

The Woman as a Wife

Across our sample, comments that identified women with wifery/maternity roles were classified under the theme of the women as a wife. Writers emphasized traditional gender stereotypes such as self-sacrificing, mothering, and nurturing while depicting women. Writers expressly indicated that marriage to Russian women is the right decision because they are good at cooking. Despite that, some comments stated the opposite argument that they do not know how to do housework. According to writers, whatever makes a Russian woman a good wife is that they devote themselves to their men and do everything for their men's

happiness. One of the comments stated that “...a Russian girl puts her man in the center and she aims to make him happy.” (Extract 29: 25.12.2014). Similarly, Turkish women were mentioned as they would be perfect mothers and wives for devoting themselves to their families and doing everything for their family’s sake. One of the writers glorifies Turkish women under the “loyal wife/mother” concept: “I do not know any nation of women who are as loyal to their home, husband, and children as Turkish women.” (Extract 30: 21.06.2017).

When women are considered men’s wives, they are transformed into cooks or mothers, complying with traditional gender roles (see Best & Williams, 1997). Hence, by perceiving a woman as a mother, men evaluate her according to androcentric norms and reconfirm patriarchal norms. Existing Turkish literature shows, women’s gender role stereotypes in Turkey include obedience, family, and responsibility (Dedeoğlu, 2000; Dökmen, 1999), and married women are primarily identified with their gender roles (Sakallı-Uğurlu et al., 2018b). One of the comments explains the situation and roles of a woman as a wife very clearly: “Do you know how many hours the man you endure at home grin and bear someone to feed you?... “We cook your food, we do your laundry, we clean the house’ and I feed your hungry stomach, is it a lie? ...Add up one marriage cost plus your annual expenses. Let me see the total cost I’ve made for you, be sure; this expense will allow me to go to a Russian whom I can fuck without pretending to be dead like you 4-5 times a month for the rest of my life. For the rest of the money, I can contact a catering company. I am already paying you financially for all the services you can provide during the marriage... Your only function is to raise a child; if we find someone to raise our child with peace of mind, you will be reduced to zero.” (Extract 31: 26.08.2011)

Finally, Syrian women had a specific attribution: becoming co-wife or second wife was a unique description. Most of the comments about Syrian women criticized this situation. As an example, one of the writers criticized the government regarding Syrian migration politics and stated that “they (Syrian women) have been forced to be a prostitute or they become a second wife or even co-wife of men” (Extract 32: 07.02.2014). Since the beginning of the civil war, they have been forced to flee and struggle in a foreign country with economic and social problems. Their situation could lead them to marry Turkish men as co-wives since it might be the best way to stay alive in some cases (Gönül, 2020).

On the one hand, Syrian women in examined weblogs were seen as a threat to Turkish culture because of degenerating existing values, and their families were perceived as a danger that involved physical violence. On the other hand, they were evaluated as victims in the comments based on the fact that they had to migrate from their countries without any possessions: “one of the millions of victims of the Syrian civil war that has been going on for years” (Extract 33: 27.11.2014). Thereby, they were perceived as helpless, hopeless, miserable, and making unwanted marriages, selling their bodies, and being beggars were attributed to their victimized positions. Furthermore, writers oppose the image that presents the Syrian women as trade objects one can sell and buy. Also, in many entries, men who pay money to buy a Syrian woman as a co-wife were criticized. Keskin (2018) also showed that local and national newspapers portrayed Syrian women

as both victims and perpetrators, revealing similar discourse regarding refugee women in new and conventional media in Turkey.

Conclusion

Our objective with the current study was to reveal the social representations of women in the new media, examine the role of masculinity ideology in the formation of these representations and explain the new media's role in maintaining and reproducing traditional gender roles. We examined various online collaborative dictionaries and identified four themes about women's representations: the woman as a body, the woman as a persona, the woman as a sexual partner, and the woman as a wife. These themes generally cover comments that include some prescriptive and proscriptive stereotypes about women, which function to support and maintain traditional gender relations (Burgess & Borgida, 1999). Just as in traditional media (e.g., Collins, 2011; Greenwood & Lippman, 2010), women have been redefined, sexualized, and subordinated by stereotypes about their bodies, personalities, sexualities, and social roles in online collaborative dictionaries. In addition, patriarchal ideology also works in the new media, contributing to the definition of women within reasonable limits and roles. Therefore, "the new media" space has been opened to spread the dominant masculinity ideology and maintain the patriarchal system.

Women's bodies were evaluated according to specific socially constructed standards of beauty. Women who deviated from these standards were devalued and even de-feminized because they threatened the dominant ideology of masculinity (Schippers, 2007). Also, the contents of the themes place women in a secondary position in their relations with men. The contents that reduce women's existence to an object that satisfies men's sexual desires reproduce the hierarchical gender structure. Women's bodies are depicted as objects for men to actualize manhood, and the stereotypical images of women function as positioning them outside the "human zone" (Heflick & Goldenberg, 2009).

Women's personalities were also evaluated within desirable/undesirable characteristics. Women who have self-confidence and do not comply with the subordinate role are humiliated by men. These personality traits threaten the dominant role of men in the gender hierarchy. Men reassert their dominant position by using rhetorical strategies such as humiliating women or using pseudonyms (e.g., Kezban). However, in online dictionaries, men reaffirm women's identities who conform to traditional stereotypes. "Hegemonic masculinity" and "emphasized" femininity maintain the existing gender system and maintain the dominant position of men (Connell, 2005) via new media.

We observed a unique theme of "victim" among Syrian women, including expressions such as victims of war and co-wife. While Syrian women were described as victims and were evaluated empathetically by dictionary writers in some comments, they were negatively assessed based on their causing cultural corruption in some entries. Some writers depicted them as both threatened and threatening. These ambivalent sexist ideologies justify and maintain patriarchal social structures (Glick & Fiske, 1997). Additionally, the victim discourse reproduces the stereotypes of weak women and strong men (Sakalli-

Uğurlu et al., 2018a). Although men place Syrian women in a secondary position or objectify them, they criticize the purchase of co-wife with money. In other words, while benefiting from the victim position of women is evaluated negatively, it is perceived as usual for women to be victimized by men firsthand. Conflicted ideologies are considered one of the ways of maintaining the traditional masculinity ideology by complying with modern ideals (Edley & Wetherell, 1999; Dixon & Wetherell, 2004).

The most exciting point of our research is that the ideology of masculinity determines the images of masculinity and femininity. These images are represented in media with a stylized and simplified form and serve to construct the social realities for people to believe and behave. The repetitive and homogenous new media contents created and distributed by users have a critical role in reproducing and maintaining gendered discourse and masculinity ideology in the real world.

Online collaborative dictionaries consist of entries written by anonymous writers. On the one hand, this gives an advantage of depersonalization and avoiding social desirability issues. On the other hand, online writers might not be sufficient to comprehend the social representations in the whole culture because these entries are written by relatively young internet users (Gürel & Yakın, 2007). Besides, due to the writers' anonymity, we do not know any information regarding their gender. Nevertheless, this was not an essential issue because masculinity ideology was maintained not only by men but also by women. Online collaborative dictionaries play their part in reproducing, maintaining, and spreading gender inequalities accompanied by masculinity ideology.

A vast amount of literature points to the interrelationships between social representations, gender stereotypes, men's behavior toward women, and women's behavior and sense of self (e. g., Spencer et al., 1999; Ward et al., 2006). Finally, this study has beneficial results in awareness-raising about the social representations and their links with the masculinity ideology in the new media in Turkey. Because understanding the underlying mechanism of masculinity ideology might lay the foundation for spotting the target in the construction of egalitarianism. Also, given that social representations are historically constructed, they are subject to change. This is the most promising aspect of doing research based on social representations from a feminist perspective (Flores-Palacios & Serrano Oswald, 2019). Thus, researching gender from a social representation perspective enables us to deconstruct the traditional gender structure and transform the dominant gender ideologies.

Author Contributions

All authors contributed equally to the manuscript and approved the submission.

Conflict of Interest Statement

The authors confirm they have no conflict of interest to declare.

Funding

This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

References

- Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: What are the levers for change? *Journal of Educational Change*, 6(2), 109–124. <https://doi.org/10.1007/s10833-005-1298-4>
- Açer, T.M. (2020). Gender, power and body analysis through Ekşi Sozluk - The new face of public space. *Erciyes İleştirim Dergisi*, 7(2), 767-788. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.643315>
- Ager, A., Ager, W., & Long, L. (1995). The differential experience of Mozambican refugee women and men. *Journal of Refugee Studies*, 8(3), 265-287.
- Akca, H. (2010). The internet as a participatory medium: An analysis of the Ekşi Sozluk website as a public sphere. Unpublished master thesis. University of South Carolina.
- Akkılıç, S. (2018). Bir ötekileştirme mecrası olarak sosyal medya: Ekşi Sözlük ve Ermeniler. Unpublished Master Thesis, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akpınar, Ş. (2015). Melodram ve modernite ilişkisi bağlamında, Yeşilçam sinemasında avrupalılık görünümünün kadın karakterler üzerinden temsili: Kezban filmleri örneği [The relationship between melodrama and modernity in the context of European representation of the view through the female characters in "Yeşilçam": The sample movies "Kezban"]. *Turkish Studies*, 10(10), 61-80.
- Alp, H. (2016). Çingeneleere yönelik nefret söyleminin Ekşi Sözlük'te yeniden üretilmesi [The Reproduction of Hate Speech Against Gypsies in Ekşi Sözlük]. *İLEF Dergisi*, 3(2), 143-172.
- Aslantürk, G., & Turgut, H. (2015). 8284 vakası: Ekşi Sözlük'te cinsiyetçi kamusallığın yeniden üretilmesi [The 8284 Case: The Re-Production of Sexist Public Sphere in Ekşi Sözlük]. *Ankara Üniversitesi İLEF Dergisi*, 2(1), 45-76.
- Bakth, S., & Kenber, B. (2022, April 9). Single British men offer beds to female refugees. *The Times*. <https://www.thetimes.co.uk/article/single-british-men-offer-beds-to-female-refugees-d369h16r7#:~:text=Ukrainian%20refugees%20using%20Facebook%20groups,exploitation%2C%20a%20Times%20investigation%20reveals>.
- Baştürk-Akça, E., & Ergül, S. (2014). Televizyon dizilerinde erkeklik temsili: kuzey güney dizisinde hegemonik erkeklik ve farklı erkekliklerin mücadelesi [Representation of Masculinities: The Struggle of the Hegemonic and Other Masculinities in the TV Series 'Kuzey Güney']. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 4(8), 13-39.
- Batı, U. (2010). Reklamcılıkta retorik bir unsur olarak kadın bedeni temsilleri [Representations of women as a rhetoric factor in advertising]. *Culture and Communication*, 13(1), 103-133.
- Becker, M. (1998). Women, morality and sexual orientation. *UCLA Women's Law Journal*, 8(2) 165-207.
- Becker, M. (1999). Patriarchy and inequality: Towards a substantive feminism. *University of Chicago Legal Forum*, 1, 21-88.
- Best, D. L., & Williams, J. E. (1997). Sex, gender, and culture. *Handbook of Cross-Cultural Psychology*, 3, 163-212.
- Bilgin Ülken, F., & Yüce, N. (2020). Discrimination against the female body in new media: The case of Ekşi Sozluk. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü e-Dergisi*, 3(2), 40-79.

- Billig, M., Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton, D., & Radley, A. (1988). *Ideological dilemmas: A social psychology of everyday thinking*. Sage Publications.
- Bloch, A. (2011). Intimate circuits: modernity, migration and marriage among post-Soviet women in Turkey. *Global Networks, 11*(4), 502-521.
- Bolak-Boratav, H., Okman-Fişek, G. ve Eslen-Ziya, H. (2017). *Erkekliğin Türkiye halleri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*(2) 77-101.
- Bulut, D. (2008). Kadınlarda boşanma ve kültür ilişkisi, [Divorce in women and its relation with culture]. *Journal of Society & Social Work, 19*(2), 111-118.
- Burgess, D., & Borgida, E. (1999). Who women are, who women should be: Descriptive and prescriptive gender stereotyping in sex discrimination. *Psychology, Public Policy, and Law, 5*(3), 665-692.
- Burr, V. (2003). *Social constructionism (2nd Ed.)*. Routledge.
- Butler, J. (2012). *Cinsiyet belası: Feminizm ve kimliğin alt üst edilmesi (3. Press)*. (B. Ertür, Trans.) (Gender Trouble, Subversion of Identity). Metis Yayınları. (Original work published in 1999).
- Clarke, V. (2005). "We're all very liberal in our views": Students' talk about lesbian and gay parenting. *Lesbian and Gay Psychology Review, 6*, 2-15.
- Collins, R. L. (2011). Content analysis of gender roles in media: Where are we now and where should we go?. *Sex Roles, 64*(3-4), 290-298.
- Connell, R. W. (1987). *Gender and power: Society, the person and sexual politics*. Stanford University Press.
- Connell, R. W. (2005). *Masculinities (2nd Ed.)* Cambridge Policy Press.
- Cosma, S. & Gurevich, M. (2020). Securing sex: Embattled masculinity and the pressured pursuit of women's bodies in men's online sex advice. *Feminism & Psychology, 30*(1) 42-62. DOI: 10.1177/0959353519857754
- Courtney, A. E., & Lockeretz, S. W. (1971). A woman's place: An analysis of the roles portrayed by women in magazine advertisements. *Journal of Marketing Research, 8*(1), 92-95.
- Dedeoğlu, S. (2000). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye'de aile ve kadın emeği, [Labor of family and women in perspective of gender roles]. *Toplum ve Bilim, 86*(3), 139-170.
- Demirdizen, D. (2013). Türkiye'de ev hizmetlerinde çalışan göçmen kadınlar: Yeni düzenlemelerle yarı köle emeğine doğru mu? [The migrant women as household employee: Is it going towards semi-slavery with the rearrangements?]. *Labour and Society, 38*(3), 325-346.
- Deniz, A. ve Özgür, E. M. (2013). Antalya'daki Rus gelinler: Göçten evliliğe, evlilikten göçe [The Russian Brides in Antalya: From Migration to Marriage, from Marriage to Migration], *The Journal of Sociology, 3*(27), 151-175.
- Dill, K., E., & Thill, K., P. (2007). Video game characters and the socialization of gender roles: Young people's perceptions mirror sexist media depictions. *Sex Roles, 57*, 851-864.

- Dixon, J. ve Wetherell, M. (2004). On discourse and dirty nappies: Gender, the division of household labour and the social psychology of distributive justice. *Theory & Psychology, 14*(2), 167-189.
- Dominik, J. R. & Rauch G. E. (1972). The image of women in network tv commercials. *Journal of Broadcasting, 16*(3), 259-265.
- Dökmen, Z. Y. (1999). Bem cinsiyet rolü envanteri kadınsılık ve erkeksilik ölçekleri Türkçe formunun psikometrik özellikleri [The Turkish version of the Bem sex role inventory]. *Kriz Dergisi, 7*(1), 27-40.
- Drakett, J., Rickett, B., Day, K. & Milnes, K. (2018). Old jokes, new media – Online sexism and constructions of gender in Internet memes. *Feminism & Psychology, 28* (1), 109-127.
- Edley, N. (2001). Analysing masculinity: Interpretative repertoires, ideological dilemmas and subject positions. In M. Wetherell, S. Taylor ve S.J. Yates (Ed.), *Discourse as Data: a guide for analysis* (pp. 189-229). London: Sage.
- Edley, N. ve Wetherell, M. (1999). Imagined futures: Young men’s talk about fatherhood and domestic life. *British Journal of Social Psychology, 38*(2), 181-194.
- Erdem, R., & Bardak, N. (2010). Türkiye’deki yönetim ve organizasyon otoritelerinin ‘Ekşi Sözlük’perspektifi ile incelenmesi [Exploring of authorities of management and organization in Turkey in the perspective of “ekşi sözlük”]. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2*(2), 113-120.
- Erder, S. (2007). *İstemedikleri Halde Sürülenler - Zorunlu Göç ve Sonrası* [Involuntarily banished - Forced migration and post-factum]. İstanbul.
- Erder, S. (2011). Zor Ziyaret: Nataşa mı? Döviz getiren bavul mu? Eski Doğu Bloku ülkelerinden gelen kadınların emek piyasasına girişi [Tough visit: Natasha or luggage full of foreign currency? Women entering the labor market from the former Eastern Bloc countries]. *Birkaç Arpa Boyu* (21): 191-218.
- Erkeç, U. F. (2017). Evlilik yoluyla kadın göçü ve Türkiye’de “Rus gelin”lerin durumu [Female migration through marriage and the status of Russian brides in Turkey]. *Journal of Social Sciences and Humanities, 1*(2), 21-43.
- Feasey, R. (2013). From soap opera to reality programming: Examining motherhood, motherwork and the maternal role on popular television. *Imaginations: Journal of Cross-Cultural Image Studies, 4*(2), 25-46.
- Ferguson, J. H., Kreshel, P. J., & Tinkham, S. F. (1990). In the pages of Ms.: Sex role portrayals of women in advertising. *Journal of Advertising, 19*(1), 40-51.
- Flores-Palacios, F. & Serrano Oswald, E. (2019). Social representations, gender and identity: interactions and practices in a context of vulnerability. *Papers on Social Representations, 28*(2), 3.1-3.41.
- Friedan, B. (1963). *The feminine mystique: What the married woman has-and what she wants*. Penguin Books, Middlesex, United Kingdom.
- Gedik, Ö. Ü. E., & Turgut, S. T. (2019). Sosyal Medya Delikanlılığı: Ekşi Sözlük Örneği, [Rowdysm on social media: The sample of Ekşi Sözlük]. *Sosyal Bilimlerde Güncel Tartışmalar İnsan Çalışmaları 2*, 51-60.
- Gergen, K. J. (1985). The social constructionist movement in modern psychology. *American Psychologist, 40*(3), 266-275.

- Giaccardi, S. Ward, L. M., Seabrook, R. C., Manago, A., Lippman, J. (2016). Media and modern manhood: Testing associations between media consumption and young men's acceptance of traditional gender ideologies. *Sex Roles*, 75, 151–163.
- Glick, P. & Fiske, S. T. (1997). Hostile and benevolent sexism: measuring ambivalent sexist attitudes toward women. *Psychology of Women Quarterly*, 21, 119-135.
- Gönül, S. (2020). *Zorunlu Göç ve Toplumsal Cinsiyet: Suriyeli Kadınların Evlilik Deneyimleri*. In K. Biehl & D. Danış (Ed.) *Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Türkiye'de Göç Araştırmaları*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi (SU Gender) & Göç Araştırmaları Derneği (GAR).
- Greenwood, D., N. & Lippman, J. R. (2010). Gender and Media: Content, Uses, and Impact. In J. C. Chrisler & D. R. MacCreary (Ed.) *Handbook of gender research in psychology, vol. 2: Gender Research in Social and Applied Psychology*.
- Gülçür, L., & İlkaracan, P. (2002). The “Natasha” experience: Migrant sex workers from the former Soviet Union and Eastern Europe in Turkey. In *Women's Studies International Forum* (Vol. 25, No. 4, pp. 411-421). Pergamon.
- Gürel, E., & Yakın, M. (2007). Ekşi Sözlük: Postmodern elektronik kültür [Sözlük Sourtimes: Postmodern electronic culture]. *Selçuk Communication*, 4(4), 203-219.
- Hall, C. C. I., & Crum, M. J. (1994). Women and “body-isms” in television beer commercials. *Sex Roles: A Journal of Research*, 31(5-6), 329–337. <https://doi.org/10.1007/BF01544592>
- Harunoğulları, M. (2021). Suriyeli sığınmacı kadınların sözlü anlatılarında savaş, göç ve evlilik [War, migration and marriage with Syrian asylum seeker women's oral narratives]. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 7(4), 353-368.
- Hearn, J. (2004). From hegemonic masculinity to the hegemony of men. *Feminist Theory*, 5(1), 49-72.
- Heflick, N.A. & Goldenberg, J.L. (2009). Objectifying Sarah Palin: Evidence that objectification causes women to be perceived as less competent and less fully human. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45, 598-601. doi:10.1016/j.jesp.2009.02.008
- Hinojosa, R. (2010). Doing hegemony: Military, men, and constructing a hegemonic masculinity. *The Journal of Men's Studies*, 18(2), 179-194.
- Hollway, W. (1984). Women's power in heterosexual sex. In *Women's studies international forum* 7(1), 63-68.
- Howarth, C. (2006). A social representation is not a quiet thing: Exploring the critical potential of social representations theory. *British Journal of Social Psychology*, 45(1), 65-86.
- Höijer, B. (2011). Social representations theory: a new theory for media research. *Nordicom Review*, 32(2), 3-16.
- Hughes, D. M., (2000). The “Natasha” trade: The transnational shadow market of trafficking in women. *Journal of International Affairs*. 53(2), 625-651.

- Jewkes, R., Morrell, R., Hearn, J., Lundqvist, E., Blackbeard, D., Lindegger, G., ... & Gottzén, L. (2015). Hegemonic masculinity: combining theory and practice in gender interventions. *Culture, Health & Sexuality*, 17(sup2), 112-127. <https://doi.org/10.1080/13691058.2015.1085094>
- Joffe, H., (2003). Risk: From perception to social representation. *British Journal of Social Psychology*, 42(1), 55–73.
- Karaduman, S., & Adalı-Aydın, G. (2017). Hegemonik Erkekliğin Medyadaki İnşası ve Temsili: Survivor 2017 Program İncelemesi [The construction and representations of hegemonic masculinity on media: Examination of Survivor 2017]. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 2(2), 26-40.
- Kekeç Gören, S. & Taşcıoğlu, R. (2018). Özgecan Aslan Cinayetinin dijital platformlarda yansıması: Ekşi Sözlük üzerine bir inceleme [Reflection of Özgecan Aslan’s murder on the digital platforms: an investigation on Ekşi Sözlük]. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (30), 439-452
- Keskin, İ.R. (2018). *Syrian Women in The Context of Otherness: Analising of the Representations of Syrian Women Refugees in Local and National Newspapers*. (Unpublished PhD thesis). Istanbul Bilgi University.
- Kimmel, M. (2011). *The Gendered Society* (4th Ed.). Oxford University Press.
- Kitsa, M., & Mudra, I. (2020). Gender stereotypes of women in television advertising in Ukraine. *Feminist Media Studies*, 20(3), 381-397.
- Kurzban, R., Tooby, J., & Cosmides, L. (2001). Can race be erased? Coalitional computation and social categorization. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 98(26), 15387-15392.
- Lease, S. H., Çiftçi, A., Demir, A. & Boyraz, G. (2009). Structural validity of Turkish versions of the gender role conflict scale and male role norms scale. *Psychology of Men & Masculinity*, 10(4), 273-287.
- Levant, R. F. & Richmond, K. (2007). A review of research on masculinity ideologies using the male role norms inventory. *The Journal of Men’s Studies*, 15(2), 130-146.
- Marciniak, K. (2008). Foreign women and toilets. *Feminist Media Studies*, 8(4), 337-356.
- Mina, M., C. Y. & Goellner S. V. (2015). Representaciones sociales de la selección femenina de fútbol de Colombia en la Copa América 2014 [Social representations of the Colombian women's soccer team in the 2014 Copa America]. *Educación Física y Deporte*, 34 (1), 39-72. <http://doi.org/10.17533/udea.efyd.v34n1a03>
- Minibas-Poussard, J., Erkmen, T., & Karsak, B. (2011). Kadın yöneticilere ilişkin sosyal temsiller: Bankacılık sektörüne yönelik bir inceleme [Social representations of women managers: Examination of banking sector]. *Communication*, 15, 45-58.
- Mondé, G. C. (2018). # BlackDontCrack: a content analysis of the aging Black woman in social media. *Feminist Media Studies*, 18(1), 47-60.
- Moscovici, S. (1963). Attitudes and opinions. *Annual Review of Psychology*, 14, 231-260. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.14.020163.001311>
- Moscovici, S. (1984). The phenomenon of social representations. In R. M. Farr and S. Moscovici (Eds.), *Social representations*. Cambridge University Press.

- Moscovici, S. (1988). Notes towards a description of social representations. *European Journal of Social Psychology*, 18, 211–250.
- Moscovici, S. & Hewstone, M. (1983) Social Representations and Social Explanations: From the “Naive” to the “Amateur” Scientist. In M. Hewstone (Ed.) *Attribution Theory: Social and Functional Extensions* Oxford: Blackwell.
- Neto, F., & Pinto, I. (1998). Gender stereotypes in Portuguese television advertisements. *Sex Roles*, 39(1-2), 153-164.
- Öztekin, H. (2015). Yeni medyada nefret söylemi: Ekşi Sözlük örneği. *Journal of International Social Research*, 8(38), 925-936.
- Peker-Dural, H. (2021). Yeni medyada erkekliğin sosyal inşası: Ekşi Sözlük ve açıklayıcı repertuvarlar [The Social Construction of Masculinity on New Media: Ekşi Sözlük and Interpretative Repertoires]. *Nesne Journal of Psychology*, 9(21), 511-533.
- Pleck, J. H., Sonenstein, F. L., & Ku, L. C. (1993). Masculinity ideology: Its impact on adolescent males’ heterosexual relationships. *Journal of Social Issues*, 49(3), 11-29.
- Potter, J., & Wetherell, M. (1987). *Discourse and social psychology: Beyond attitudes and behaviour*. Sage Publications.
- Pyke, K. D., & Johnson, D. L. (2003). Asian American women and racialized femininities: “Doing” gender across cultural worlds. *Gender & Society*, 17(1), 33-53.
- Ricciardelli, R., Clow, K.A., & White, P. (2010). Investigating hegemonic masculinity: Portrayals of masculinity in men’s lifestyle magazines. *Sex Roles*, 63, 64–78.
- Sakallı-Uğurlu, N. & Akbas, G. (2013). Namus kültürlerinde “namus” ve “namus adına kadına şiddet”: Sosyal psikolojik açıklamalar [“Honor” and “honor violence against women” in honor cultures: Social psychological explanations]. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16 (32), 76-91.
- Sakallı-Uğurlu, N., Türkoğlu, B. & Kuzlak, A. (2018a). How are women and men perceived? Structure of gender stereotypes in contemporary Turkey. *Nesne Journal of Psychology*, 13(6), 309-336.
- Sakallı-Uğurlu, N., Türkoğlu, B., Kuzlak, A. & Gupta, A. (2018b). Stereotypes of single and married women and men in Turkish culture. *Current Psychology*. doi:10.1007/s12144-018-9920-9.
- Sakallı, N. ve Türkoğlu, B. (2019). “Erkek” olmak ya da olmamak: Sosyal psikolojik açıdan erkeksilik/erkeklik çalışmaları [To Be or Not to Be “Man”: Masculinity/Manhood Studies from Social Psychological Perspective]. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(44), 52-76.
- Schneider, D. J. (2005). *The psychology of stereotyping*. Guilford Press.
- Schippers, M. (2007). Recovering the feminine other: Masculinity, femininity, and gender hegemony. *Theory and Society*, 36(1), 85-102.
- Seymour-Smith, S. (2017). A critical discursive approach to studying masculinities. In R. F. Levant, Y. J. Wong (Ed.), *The psychology of men and masculinities* (pp. 105-138), USA: APA.
- Spelman, E. V. (1982). Woman as body: Ancient and contemporary views. *Feminist Studies*, 8(1), 109-131.

- Spencer, S. J., Steele, C. M., & Quinn, D. M. (1999). Stereotype threat and women's math performance. *Journal of Experimental Social Psychology, 35*(1), 4-28.
- Strouse, J. S., Buerkelrothfuss, N., & Long, E. C. J. (1995). Gender and family as moderators of the relationship between music video exposure and adolescent sexual permissiveness. *Adolescence, 30*, 505-521.
- Suppiah, P. C., Kaur, S., Arumugam, N., & Shanthi, A. (2019). News coverage of foreign sex workers in Malaysia: A critical analysis. *GEMA Online Journal of Language Studies, 19*(1), 136-152.
- Şeker, D. & Uçan, G. (2016). Göç sürecinde kadın [Women in migration]. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Journal Studies, 14*(1), 199-214.
- Tartaglia, S., & Rollero, C. (2015). Gender stereotyping in newspaper advertisements: A cross-cultural study. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 46*(8), 1103-1109.
- Taylor, G. W. & Ussher, J. M. (2001). Making sense of S&M: a discourse analytic account. *Sexualities, 4*, 293-314.
- Ter Bogt, T. F., Engels, R. C., Bogers, S., & Kloosterman, M. (2010). "Shake it baby, shake it": Media preferences, sexual attitudes and gender stereotypes among adolescents. *Sex Roles, 63*(11-12), 844-859.
- Thompson, E. H. Jr. & Bennett, K. M. (2015). Measurement of masculinity ideologies: A (critical) review. *Psychology of Men & Masculinity, 16*(2), 115-133.
- Thompson, E. H. Jr., Pleck, J. H. & Ferrera, D. L. (1992). Men and masculinities: Scales for masculinity ideology and masculinity related constructs. *Sex Roles, 22* (11/12), 573-607.
- Thompson, L. (2018). "I can be your Tinder nightmare": Harassment and misogyny in the online sexual marketplace. *Feminism & Psychology, 28*(1), 69-89. DOI: 10.1177/0959353517720226
- Tortajada-Giménez, I., Araña-Baró, N., & Martínez-Martínez, I. J. (2013). Advertising stereotypes and gender representation in social networking sites. *Comunicar, 21*(41), 177-186.
- Tunçer, Ç. P. (2020). Sosyal medya ve şiddet: Ekşi Sözlük'te Çinli algısı [Social Media and Violence: Chinese Perception in Ekşi Sözlük]. *İnsan ve İnsan, 7*(25), 65-84.
- Vandello, J. A., Cohen, D., Grandon, R., & Franiuk, R. (2009). Stand by your man: Indirect prescriptions for honorable violence and feminine loyalty in Canada, Chile, and the United States. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 40*(1), 81-104.
- Wagner, W. (1996). Queries about social representation and construction. *Journal for the Theory of Social Behaviour, 26*, 95-120.
- Wagner, W. (1998). Social representations and beyond – brute facts, symbolic coping and domesticated worlds. *Culture and Psychology, 4*, 297-329.
- Wagner, W., Duveen, G., Farr, R., Jovchelovitch, S., Lorenzi-Cioldi, F., Marková, I., & Rose, D. (1999). Theory and method of social representations. *Asian Journal of Social Psychology, 2*(1), 95-125.
- Wagner, W., & Hayes, N. (2005). *Everyday discourse and common sense: The theory of social representations*. Palgrave.

- Waling, A., Duncan, D., Angelides, S., & Dowsett, G.W. (2018). Men and masculinity in men's magazines: A review. *Sociology Compass*, e12593. DOI: 10.1111/soc4.12593
- Ward, L. M. (2002). Does television exposure affect emerging adults' attitudes and assumptions about sexual relationships? Correlational and experimental confirmation. *Journal of Youth and Adolescence*, 31, 1–15.
- Ward, L., M., Merriwether, A., & Caruthers, A. (2006). Breasts are for men: media, masculinity ideologies, and men's beliefs about women's bodies. *Sex Roles*, 55, 703-714.
- Wood, A. G. (2001). *Revolution in the street: women, workers, and urban protest in Veracruz, 1870-1927*. Rowman & Littlefield.
- Yaşar, H. (2017). Nefret söylemi ışığında sosyal medyanın rolü: Ekşi Sözlük örneği. Unpublished Master Thesis. Akdeniz Üniversitesi, Antalya
- Yıldırım, S. & Tekdemir-Yurtdaş, G. (2016). Türkiye'deki katılımcı sözlüklerde Suriyeli sığınmacıların sosyal inşası: sosyal medya ve açıklayıcı repertuarlar [Social Construction of Syrian Refugees in Daily Speech in Turkey: Interpretative Repertoires and Social Media]. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 1(1), 77-122.
- Yılmaz, F. (2014). *Social representations of psychology of gender and women in Turkish novels*. (Unpublished master's thesis). Middle East Technical University.

Makale Türü/Article Type: *Araştırma/Research*

DOI:10.47105/nsb.1117062

Atıf/Citation: Domaç, G. G., Neccar, D., & Tüfekci, A. (2022). Koronavirüs (Covid-19) salgını sürecinde uzaktan eğitimin fen bilimleri öğretmenlerinin mesleklerine yansımaları. *Nitel Sosyal Bilimler*, 4(1), 59-77. <https://doi.org/10.47105/nsb.1117062>

Koronavirüs (Covid-19) Salgını Sürecinde Uzaktan Eğitimin Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mesleklerine Yansımaları

^aGonca Gül Domaç¹ ^bDilara Neccar, ^cAysel Tüfekci

^a*Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Türkiye*

^b*Doktora Öğrencisi., Gazi Üniversitesi, Türkiye*

^c*Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Türkiye*

Öz

Bu çalışmanın amacı koronavirüs (Covid-19) salgınında gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin öğretmen rollerine yansımalarının neler olduğu ve bu süreçte öğretmenlerin toplum tarafından nasıl algılandığını tespit etmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma verileri yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu tipik durum örnekleme ile seçilen 12 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma verileri tematik içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Öğretmenler, derslerinde aktif olarak teknolojiyi kullanabiliyor olmalarının uzaktan eğitim sürecinin olumlu tarafı olduğunu belirtmişlerdir. Her öğrenciye ulaşamamalarını, alt yapı yetersizliklerinin fırsat eşitsizliğine neden olmasını sürecin olumsuz yönleri olarak belirtmişlerdir. Ayrıca toplum tarafından genel olarak iş yapmıyor şeklinde algılandıklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Koronavirüs, uzaktan eğitim, öğretmen rolleri, öğretmenlik mesleği

Reflections of Distance Education on Science Teachers' Profession During the Coronavirus (Covid-19) Pandemic

Extended Summary

Distance education has been defined as a form of learning that can be done electronically by providing various educational materials to students regardless of the environment and time (Yamamoto & Altun, 2020). With the worldwide coronavirus (Covid-19) epidemic, the distance education process has started through the "EBA/Education Informatics Network" system in schools affiliated with the Ministry of National Education in Turkey and through the channels determined by the universities (Üstün & Özçiftçi, 2020). In the transition to distance education with the suspension of face-to-face education in Turkey, teachers have experienced various problems in issues such as accessing the content, reaching the technological infrastructure, and self-efficacy in computer skills (Bakioğlu & Çevik, 2020).

The aim of this study is to examine the reflections of the distance education process carried out during the coronavirus pandemic on the roles of science teachers and how teachers are perceived by society during this process according to the teachers' views. The study may contribute to the research on distance education during the coronavirus pandemic in terms of the changes in teacher roles and the way they were perceived by society according to the opinions of the science teachers.

The qualitative research was used in the study. The study group consisted of 12 science teachers working in schools affiliated with the Ministry of National Education and selected through typical case sampling. The data were collected via structured interviews. Interviews were held online with the participants using the zoom platform. The interviews lasted approximately 15 minutes. The data obtained from the interview were analyzed by thematic content analysis.

The findings obtained in the study were interpreted and presented under two main research questions. As for the first research question, namely the reflections on the distance education process on the roles of teachers, three main themes were developed: learning activities, assessment and evaluation, and reflections on the profession. The research results are presented within the framework of these themes.

The teachers mostly mentioned problems such as not being able to reach students, not getting feedback, problems in classroom management, passive learning, lack of interaction in teacher-student relations, and the absence of attendance.

The teachers mentioned that they could not perform these activities due to the problems of not reaching the students due to the lack of infrastructure in the process of carrying out the measurement and evaluation activities.

Teachers mostly stated the inadequacies related to the reflections of distance education on their professions as the inadequacy in the use of technology. In addition to these, problems such as not getting feedback due to lack of interaction with students, not being able to conduct experiments, and not doing their homework are some of the difficulties they experience in distance education. In the distance education process, teachers

experienced various difficulties and this process also contributed to them. Some of the gains were gaining technological experience and resource diversity.

As a result, distance education causes general changes in the roles of teachers such as providing learning and measurement and evaluation activities, and not all of these changes are positive. In addition, the vital problems experienced by teachers in the process are infrastructure problems and the inability to reach students, and these are the aspects that need to be improved first in the distance education system. The most important contribution of the process to them was to start using technology more effectively.

In this study, the perception of society, which is the theme obtained in relation to the second research question of how teachers are perceived by society in distance education, is as follows; In the distance education process, the perceptions of society towards teachers were stated primarily as negative by all teachers. Although one teacher stated that the perception of those around him was positive, another teacher stated that the Ministry of National Education supported them during the pandemic, and other teachers are generally perceived as not doing their job by society. Teachers also stated that they are perceived as babysitters among the negative perceptions of the society towards them, such as getting used to comfort, vacation time, and appearing to be sitting at home.

Keywords: Covid-19, distance education, teacher's roles, teaching profession

Giriş

Dünya çapında görülen koronavirüs (covid-19) salgınıyla birlikte Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda “EBA/Eğitim Bilişim Ağı” sistemi ile üniversitelerin ise belirledikleri kanallar aracılığıyla uzaktan eğitim süreci başlamıştır (Üstün & Özçiftçi, 2020). Uzaktan eğitim, geleneksel öğrenme-öğretmede herhangi bir zorunluluk durumunda planlayıcılar ve uygulayıcılar ile öğrenenler arasında özel koşullara göre tasarlanan öğretim materyallerinin ve çeşitli araçlar vasıtasıyla iletişim ile etkileşimin sağlandığı bir öğretim yoludur (Gelişli, 2015). Uzaktan eğitim, Yamamoto ve Altun (2020) tarafından ortama ve zamana bağlı olmaksızın öğrencilere çeşitli eğitsel materyaller sunarak elektronik ortamda yapılabilen bir öğrenme biçimi olarak ifade edilmiştir.

Bakioğlu ve Çevik (2020) Türkiye’ de yüz yüze eğitime ara verilmesiyle uzaktan eğitime yapılan geçişte öğretmenlerin; içeriğe ulaşma, teknolojik alt yapıya ulaşma, bilgisayar kullanımında öz yeterlilik gibi konularda sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Anderson (2020) okulun sadece eğitim öğretim yapılan bir yer olmadığını aynı zamanda öğrencilerin sosyalleşebildikleri bir ortam olduğunu belirterek öğrencilerin bundan yoksun kalmalarının koronavirüs salgının olumsuz yansımalarından biri olduğuna dikkat çekmiştir. Winthrop (2020) ise eğitim öğretim süreçlerinde dijital ve yüz yüze eğitimlerin bir arada kullanılmasını önermekle birlikte, okulun ve öğretmenlerin toplumdaki rolünün önemli olduğunu, daha fazla takdir edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Koronavirüs salgını nedeniyle Türkiye’de uygulanmaya başlanan uzaktan eğitimde öğrencilerin özgüvenli ve öz yönetimli olması gereken bu süreçte acil uzaktan eğitim etkinliklerinde zorlandıkları Bozkurt (2020) tarafından ifade edilmiştir. Karaca ve Kelam (2020), öğretmenlerin bu süreçte öğrenci sorunlarına yardımcı olmaya çalışsalar da teknik konularda yetersiz kalabildikleri, ancak öğrencinin yararı açısından düşünüldüğünde onların eğitim haklarını da alabilmeleri için çabaladıklarını ifade etmişlerdir.

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin aktif ve somut yaşantıları eksik kalmakla birlikte geri bildirim almalarında da eksiklikler olmuştur (Başaran, Doğan, Karaoğlu & Şahin, 2020). Okullar öğrencilerin sadece bilgilendirildikleri yerler değil, onların sosyalleşmelerine, yeteneklerini ve davranışlarını geliştirmelerine yardımcı olan, başarılı ilişkiler kurup hayatta karşılaşılabilecekleri güçlüklerle baş etmeyi öğrendikleri yerlerdir (Meşeci, 2008).

Uzaktan eğitim öğrencilerle yüz yüze olamamak, öğrencilerin sosyalleşmesi için özel çabaların gerekmesi, bireysel farklılıkların ön planda olması iletişime yüz yüze olan eğitime göre daha fazla zaman ayrılması açısından geleneksel öğretimden farklılıklar göstermektedir (Toprakçı & Ersoy, 2021). Günümüzde yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak uygulanan yüz yüze eğitimde öğretmen rollerinden bazıları öğrencilere bilgiyi hazır olarak vermeme, onlara rehberlik etme ayrıca ders sürecinde hem kendisiyle hem de birbirleriyle iletişimlerini teşvik etme şeklindedir (Akpınar & Ergin, 2005). Koç (2006) tarafından, yapılandırmacı yaklaşımın benimsendiği bir sınıfta öğretmen rolleri; düşünmeye ve anlamlı öğrenmeye destek olma, açık uçlu sorular sorma, araştırmaya yöneltme, ön bilgileri açığa çıkarma, öğrenmeye rehberlik etme, öğrenci katılımını sağlama, öğrenci sorumluluğunu destekleme şeklinde ifade

edilmiştir. Aynı konuda Er ve Aral (2008) ise öğretmenlerin ders sırasında çeşitli etkinliklerden yararlanarak öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamaları gibi rollerinin olduğunu belirtmiştir. Ancak Toprakçı ve Ersoy (2021), uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin sorumluluklarının arttığını ve rollerinde değişikliklerin olmasının kaçınılmaz olduğunu belirtmişlerdir. Buradan hareketle salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin rollerinde yüz yüze olan eğitim sürecine göre değişiklikler olabileceği düşünülmektedir.

Amaç ve Önem

Karaca ve Kelam (2020), uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin, öğrencilerin kendi kendine öğrenmelerini sağlamada, doğru yönlendirmeleri yapmalarında etkili olabilmeleri için rollerinin ve beklentilerinin açık bir şekilde yeniden tanımlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Çevrim içi uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin içerik, bilgi, beceri ve pedagojik eğitimi dışında, çevrimiçi eğitim ortamlarında gerekli tüm rolleri benimsemeleri, etkileşimin verimli olması için birkaç rolü gerçekleştirmeleri beklenir (Kavrat & Tünel, 2013). Aydın (2005), çevrim içi süreçte öğretmen rollerini süreç kolaylaştırıcısı, danışman, içerik uzmanı, teknoloji uzmanı, değerlendirici, materyal üretici ve yönetici rolleri olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin dikkatini çekebilmeleri, istekli olmalarının yanı sıra ihtiyaç halinde teknik destek sağlama görevini de yapabilir durumda olmaları gerekir (Toprakçı & Ersoy, 2021). Candan ve Usta (2022), öğretmenlerin uzaktan eğitimde derslerinde elde ettikleri verimin yüz yüze olan eğitime göre daha düşük olduğunu belirttiklerini ve bu durumun nedenini uzaktan eğitim uygulamalarını yüz yüze olan eğitimin bir taklidi olarak gerçekleştirmeleri olarak belirtmiştir. Bu durumda uzaktan eğitimde öğretmen rollerinde yüz yüze olan eğitimdeki öğretmen rollerine göre farklılıkların olabileceği düşünülmekte ve bu değişikliklerin Fen Bilimleri öğretmenlerinin rollerine yönelik yansımaları araştırılmak istenmektedir.

Belirtilen nedenlerle bu çalışmanın amacı koronavirüs salgınında gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin Fen Bilimleri öğretmenlerinin rollerine yansımalarının neler olduğu ve öğretmenlerin görüşlerine göre bu süreçte öğretmenlerin toplum tarafından nasıl algılandığını tespit etmektir. Toprakçı ve Ersoy (2021), Uzaktan eğitimde öğretmenlerin geleneksel öğretimdeki rollerine göre çeşitli değişiklikler olmakla birlikte yeni rollerin de ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu çalışmada öğretmen rolleriyle ilgili değişikliklerin neler olduğu ve Fen Bilimleri öğretmenlerinin rollerindeki değişikliklere yönelik algılarının neler olduğunun belirlenmesi açısından koronavirüs salgın sürecinde uzaktan eğitim ile ilgili yapılan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca koronavirüs salgın sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitimde öğretmenlerin görüşlerine göre toplum tarafından kendilerinin nasıl algılandıklarının belirlenmesi açısından da yapılan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaçla çalışmada aşağıdaki araştırma sorusuna cevap aranmıştır:

- Fen Bilimleri öğretmenlerinin koronavirüs salgın sürecinde yapılan uzaktan eğitimin öğretmen rollerine yansımalarına yönelik görüşleri nelerdir?

- Fen Bilimleri öğretmenlerinin görüşlerine göre koronavirüs salgın sürecinde yapılan uzaktan eğitimin toplumun öğretmenlere yönelik algısına yansımaları nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmış olup, temel nitel araştırma deseninde tasarlanmıştır. Temel nitel araştırmada araştırmacılar, insanların yaşamlarını nasıl yorumladığıyla, tecrübelerine yükledikleri anlamlarla ve kendi dünyalarını nasıl inşa ettikleriyle ilgilenirler (Merriam, 2018). Araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde deneyimlerinin neler olduğu ve öğretmenlerin deneyimlerini nasıl yorumladıklarına odaklanıldığı için temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır.

Katılımcılar

Çalışma grubu Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan, tipik durum örnekleme yoluyla seçilen 12 Fen Bilimleri öğretmeninden oluşmuştur. Tipik durum örnekleme, normal ve ortalama olanı göstermek ya da belli etmek için seçilir. Bu örneklemlerin araştırma yapılan ortamlardaki durumlara aşına olmayan insanlarla birlikte bir programı veya kültürü betimlemek amacıyla bir tipik durumun genel özelliklerini ortaya çıkarmak için kullanıldığını ifade etmiştir (Patton, 2014). Katılımcıların kimlik bilgilerini gizli tutmak amacıyla gerçek isimleri yerine kodlar kullanılmıştır. Her bir öğretmene numara verilmiş ve başına “Ö” harfi eklenmiştir. Çalışmadaki öğretmenlerin demografik bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Katılımcı kodları	Cinsiyet	Kıdem	Çalıştığı il	Öğrenim durumu
Ö1	Kadın	4	Hatay	Yüksek lisans
Ö2	Kadın	12	Ankara	Yüksek lisans
Ö3	Erkek	2	Siirt	Lisans
Ö4	Erkek	9	Ankara	Yüksek lisans
Ö5	Erkek	11	Ankara	Lisans
Ö6	Erkek	10	Gümüşhane	Lisans
Ö7	Erkek	20	Kırıkkale	Lisans
Ö8	Kadın	6	Afyonkarahisar	Lisans
Ö9	Kadın	20	Muğla	Lisans
Ö10	Erkek	10	Hatay	Lisans
Ö11	Kadın	2	Batman	Yüksek lisans
Ö12	Erkek	16	İzmir	Lisans

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Yapılandırılmış görüşmede; araştırmacılar tarafından sorular oluşturulur ve görüşme boyunca değiştirilmeden kalır (Glesne, 2015). Görüşme soruları ilgili alan yazın taranarak elde edilen verilerden yola çıkılarak araştırmacılar

tarafından hazırlanmıştır. Alan yazında öncelikle öğretmen rolleri belirlenmiş ve bu rollerin değişip değişmediğine yönelik sorular hazırlanmıştır. Bu sorulardan bazıları “Yüz yüze eğitim sürecinde öğrenmeyi sağlama faaliyetinizle uzaktan eğitimdeki öğrenmeyi sağlama faaliyetlerinizi karşılaştırabilir misiniz?” “Uzaktan eğitim sürecinde ölçme değerlendirme faaliyetlerinizi nasıl gerçekleştiriyorsunuz?” şeklindedir. Öğretmenlerin bu süreçte mesleklerine yönelik algılarıyla ilgili sorular ise ayrıca görüşme sorularına eklenmiştir. Araştırmanın kapsamı ve süreci belirtilerek etik izin alınmıştır (Gazi Üniversitesi Etik Kurulu, Tarih-No: 24.03.2021-E.59430). Gerekli etik iznin alınmasından sonra görüşmelere pilot çalışma ile başlanmıştır. Yaklaşık olarak 20 dakikalık bir pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşme ile görüşme sürecinde ortaya çıkabilecek sorunlar tespit edilmiş ve anlaşılmayan soruların daha açık, net ve anlaşılır olmasını sağlamak gibi gerekli önlemler alınmıştır. Görüşme öncesi öğretmenlere çalışma ile ilgili gerekli bilgilendirmeler yapılmış olup gönüllü onam formu imzalatılmıştır. Görüşmeler katılımcılarla çevrim içi olarak zoom platformu aracılığıyla görüntülü olarak gerçekleşmiştir. Görüşmeler yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Görüşmeler kayıt altına alınıp görüşme sonrasında görüşme dökümleri oluşturulmuştur. Görüşme verilerinin güvenilirliği için dökümler şifreli bilgisayar ortamında yazılmıştır. Bu dokümana sadece araştırmacılar erişim sağlayabilmiştir. Dökümlerde katılımcıların isimleri yerine kodlar kullanılmıştır.

Görüşmeden elde edilen veriler tematik içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, verilerden yola çıkarak temel tutarlılıkları ve anlamları belirlemeye ilişkin nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabasıdır (Patton, 2014). Analiz sürecinde ilk olarak görüşme verilerinden kodlar çıkarılmıştır. Oluşturulan kodların benzer olanları aynı kategori altında toplanmıştır. İlişkili olan kategoriler de aynı tema altında toplanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Nitel araştırmalarda geçerlik kavramı “araştırma bulgularının dış dünyadaki gerçekliğe uyup uymadığı sorunsalıyla ilgilidir” şeklinde tanımlanmıştır (Merriam, 2018, s. 203). Güvenirlik ise “yapılan araştırmada elde edilen bulguların yeniden üretilip üretilmemesi ile ilgilidir” olarak ifade edilmiştir (Merriam, 2018, s. 211). Yorumlamacı paradigmaya göre iyi bir nitel araştırmanın geçerliği Richards (2005) tarafından büyük ölçüde araştırmacının elde ettiği sonuçlara ulaşma yollarını okuyucuya onları ikna edecek biçimde ortaya koymasına, okuyucuda bu verilerden elde edilen bulguların ve sonuçların en iyisi olduğu konusunda güven oluşturmasıyla ilgili olduğu şeklinde belirtilmiştir (akt. Merriam, 2018, s. 213- 214). Araştırmanın geçerliğinin sağlanması aşamasında uzman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır (Merriam, 2018 s. 210). Araştırma sorularının geçerliğinin sağlanması için bir öğretim üyesinden uzman görüşü alınmış ve gerekli düzenlemeler yapılarak görüşme sorularının son hâli verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması kapsamında, kodlayıcı güvenilirliğinin sağlanması için verilerde iki ayrı kodlayıcı tarafından birbirinden bağımsız kodlar oluşturulmuş daha sonra kodlayıcıların birlikte çalışmasıyla farklı belirlenen kodlar için yeniden uzlaş sağlanarak ortak kodlar belirlenmiştir. Araştırma verilerinin güvenilirliği sağlamak için bulgular doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde elde edilen bulgular, temalar altında sunulup yorumlanmıştır. Bu temalar iki ayrı araştırma sorusundan elde edilen verilerden yararlanılarak belirlenmiştir.

Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Koronavirüs Salgın Sürecinde Yapılan Uzaktan Eğitimin Öğretmen Rollerine Yansımalarına Yönelik Görüşleri Nelerdir? Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

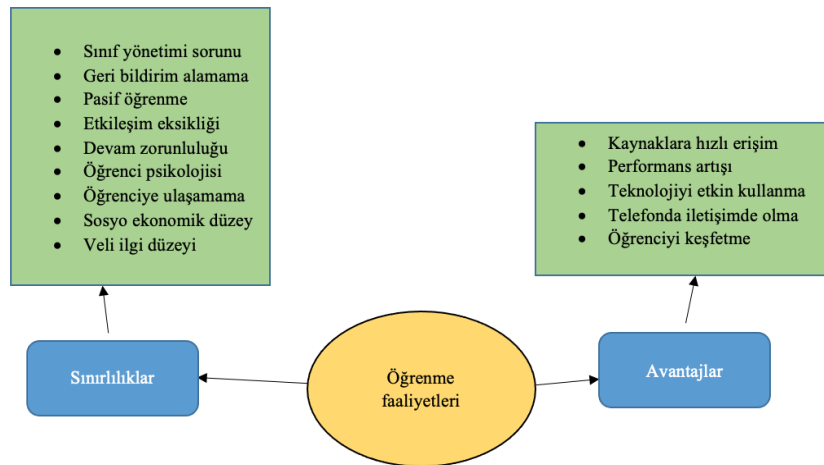
Birinci araştırma sorusunun kapsamı göz önünde bulundurularak belirlenen kategorilerin ilişkili olduğu düşünülen toplam 3 tema belirlenmiştir. Bunlar sırasıyla; öğrenme faaliyetleri, ölçme ve değerlendirme faaliyetleri, mesleğe yansımalar temalarıdır.

Öğrenme Faaliyetleri Teması

Görüşme yapılan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrenme faaliyetlerine yönelik görüşlerini içeren bulgular Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenme Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Şekil 1’de görüldüğü gibi öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrenme faaliyetlerine yönelik görüşleri *sınırlılıklar* ve *avantajlar* olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır.

Sınırlılıklar kategorisinde *sınıf yönetimi sorunu*, *geri bildirim alamama*, *pasif öğrenme*, *etkileşim eksikliği*, *devam zorunluluğu*, *öğrenci psikolojisi*, *öğrenciye ulaşamama*, *sosyoekonomik düzey* ve *veli ilgi düzeyi* bulunmaktadır. Sınırlılıklarla ilgili öğretmenler, öğrencilerle etkinlik ve deneyler yapamadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca canlı derslere devam zorunluluğunun olmamasının öğrencinin canlı dersi normal bir ders olarak görememesine ve düzenli olarak derse katılmamasına neden olduğunu ifade etmişlerdir. Bir diğer kategori ise avantajlardır. Öğretmenler uzaktan eğitimin, *kaynaklara hızlı erişim*, *performans artışı*, *teknolojiyi etkili kullanma*, *telefonda iletişimde olma* ve *öğrenciyi keşfetme* yönünden öğrenme faaliyetlerine sağladığı avantajlar olduğunu ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili öğretmenler canlı derslerin teknoloji kullanımı açısından büyük bir avantaj sağladığını da belirtmişlerdir.

Sınırlılıklar kategorisinde öğretmen şu ifadelerde bulunmuştur:

Fen bilimleri öğretmeni olarak bizim dersimiz hayatla iç içe olan bir ders. Deney bizim için olmazsa olmaz ama uzaktan eğitimde deney yapma şansımız ancak gösteri tarzında oluyor. Çocuk nasıl söyleyeyim bir dinamometrenin ne olduğunu eliyle tutup sökmekden sonra ne kadar gösterirsek gösterelim çok bir şey anlatamıyoruz çocuğa verimli olamıyoruz. Bizim gibi branşlarda büyük sıkıntı uzaktan eğitim... Ö6

Öğretmenler öğrenci psikolojisiyle ilgili öğrencilerin çekingen olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun gerekçesi olarak salgın sürecindeki sokak kısıtlamasının öğrenci üzerindeki olumsuz etkisi olabileceğini vurgulamışlardır. Öğrencilerin psikolojik durumlarına ilişkin öğretmen şu ifadelerde bulunmuştur:

... okuldaki yüz yüze eğitimde sağladıklarımız o samimiyet yok çok. Özel olarak görüşmek istediğim çocuklar çok fazla zaman ayırmak istemiyorlar ya da daha çekingen davranıyorlar. Aslında daha kolay olması gerekirken daha zorlaşıyor çocuklar için bu süreç. Okulda sanki öğretmen öğrenci ilişkisi daha iyi gibiydi bu yönden. Yani psikolojik yönden destek anlamında sınıf rehberliği yürütürken daha iyi gibiydi. Sosyal, yani buradaki salgının sağladığı şeyin etkisi de olabilir. Çocuklara bu yasakların etkisi de olabilir. Biraz uzak duruyorlar yani sorunlarından bahsetmek yerine sadece ders ya da ders işlemleri ile ilgili konuşmayı tercih ediyorlar. Ö5

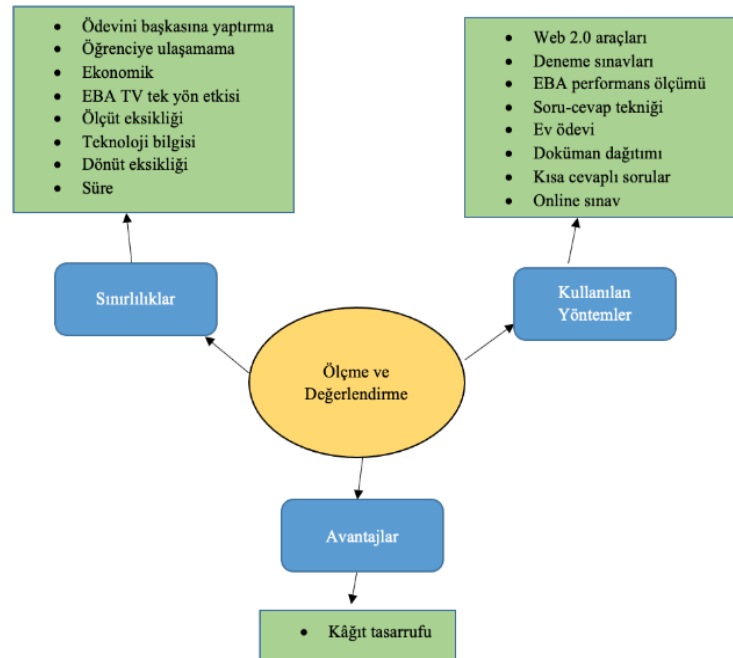
Öğretmenler veli *sosyo ekonomik düzeyi ve velilerin ilgi düzeylerinin* öğretmen-öğrenci ilişkileri üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilgili öğretmenler ilgili ve ilgisiz veli profili olduğunu bu durumun uzaktan eğitim sürecinde daha belirgin olduğunu belirtmişlerdir.

Ölçme Değerlendirme Faaliyetleri Teması

Görüşme yapılan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde ölçme değerlendirme faaliyetlerine yönelik görüşlerini içeren bulgular Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Ölçme Değerlendirme Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Şekil 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme sürecine yönelik görüşleri avantajlar, sınırlılıklar ve kullanılan yöntemler olmak üzere üç kategori altında toplanmıştır.

Görüşmelerin analizi sonucunda öğretmenler, sınırlılıklar kategorisinde; *ödevini başkasına yaptırma, öğrenciye ulaşamama, EBA TV tek yön etkisi, ölçüt eksikliği, teknoloji bilgisi, kısıtlı süre, dönüt eksikliği ve*

ekonomik etkenlerin olmasını vurgulamıştır. Özellikle köyde eğitim vermekte olan öğretmenler, teknolojik yetersizliklerden dolayı öğrenciye ulaşamadıkları için ölçme değerlendirme sürecini yürütemediğini vurgulamışlardır. Öğretmenler, öğrencilerdeki *teknoloji bilgisi* yetersizliğinden dolayı ölçme değerlendirme sürecinde çeşitli teknolojik araçları kullanamadıklarını, öğrenciye verilen sorumlulukların sonucunda öğrencilerden *geri bildirim alamadıklarını* ifade etmişlerdir. Ayrıca, bu kategori altında öğrencilerin *ödevini başkasına yaptırmasını* vurgulamışlardır. Ödevlerde öğrencilerin kendi yazısının olmadığını ve bu durumun öğrenciler için verimli olmadığını ifade etmişlerdir.

Görüşmedeki bir diğer kategori ise kullanılan yöntemlerdir. Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde *web 2.0 araçları, deneme sınavları, EBA performans ölçümü, soru-cevap tekniği, ev ödevi, doküman dağıtımı, kısa cevaplı sorular ve online sınav* yaptıklarını belirtmişlerdir. Görüşmelerin analizi sonucunda oluşturulan kategorilerden biri avantajlardır. Bu kategoride öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde yapılan ölçme değerlendirme faaliyetleri sayesinde *kâğıt tasarrufu* sağlandığını belirtmişlerdir.

Sınırlılıklar kategorisi ile ilgili bir öğretmen şu ifadelerde bulunmuştur:

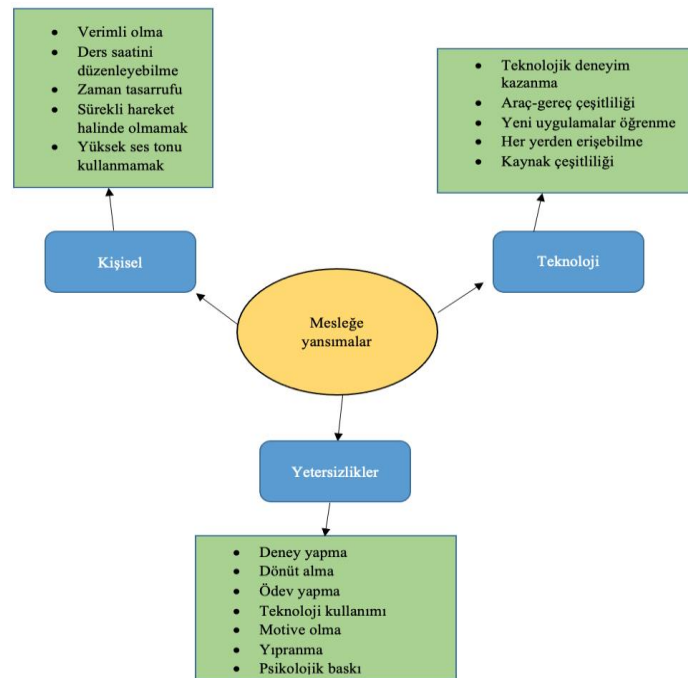
...yüz yüze eğitimde ben birçok ölçme değerlendirme aracını kullanıyordum ama online eğitimde kullanamadım. Çünkü öğrenciler web 2.0 araçları olsun veya diğer uygulamalar olsun onlar hakkında haberdar değiller, bilmiyorlar. Ben onlar için video çekip atmama rağmen kullanamayan çok oldu. Telefonum saatlerce susmadı. Bu yüzden ölçme değerlendirme açısından bence olumsuz bir süreç oldu. Bunun nedeni de öğrencilerin bu süreçlerden haberdar olmamaları. Ö4

Mesleğe Yansımalar Teması

Görüşme yapılan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinin mesleğe yansımalarına yönelik görüşlerini içeren bulgular Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 3.

Uzaktan Eğitim Sürecinin Öğretmenlik Mesleğine Yansımalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Şekil 3'te görüldüğü gibi öğretmenlerin uzaktan eğitimde mesleğe yansımaları *kişisel, yetersizlikler* ve *teknoloji* olarak üç kategori altında toplanmıştır.

Görüşmelerin analizi sonucunda öğretmenler, kişisel kategori altında; *verimli olma, ders saatini düzenleyebilme, zaman tasarrufu, sürekli hareket halinde olmamak ve yüksek ses tonu kullanmamak* altında olduklarını ifade etmişlerdir.

Bir de sınıfta yüz yüze konuşurken ses tonunu yükseltip azaltmanın lazım öğrenci arasında sürekli dolaşmanın lazım burada oturduğunuz yerden normal bir ses tonuyla iletişime geçebiliyoruz. Bu bizler için olumlu yönler diyebiliriz. Ö6

Bir diğer kategori olan yetersizlikler; *deney yapma, dönüt alma, ödev yapma, teknoloji kullanımı, motive olma, yıpranma ve psikolojik baskı* olarak ifade edilmiştir. Öğretmenler bu süreçte öğrencilerle yüz yüze olmadıkları etkileşim halinde olamayınca derse karşı motivasyonlarının azaldığını ifade etmişlerdir. Hissettikleri psikolojik baskılardan dolayı bu süreçte daha çok yıprandıkları bulgusuna varılmıştır. Konuyla ilgili öğretmen şu ifadelerde bulunmuştur:

Aynı evde 4-5 kişi, aynı odanın içinde yaşadıkları için siz burada nasıl canlı ders verebilirsiniz? Arkada televizyon izleyip, diğer taraftan babanın ağır küfürleri televizyon karşısında. Başkalarına tabii ki de ama sen işte böyle bir ortamsın. Şimdi bu öğrenciyi derse almasanız ne olur? Alsanız ne olur? Sesini kıssanız nasıl verimli olur? Kıssanız nasıl olur? Yani bu tür handikaplar var. Yani sınıfın içindeki bizim özerk bölgemiz yok oldu. Ö12

Öğretmenler bu süreçte teknoloji kullanımının kendilerinin, öğrencilerin ve veliler açısından yeterli düzeyde olmamasını derslerin işlenişini zorlaştıran bir etken olduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilgili öğretmen şu ifadelerde bulunmuştur:

...uygulamaların kullanılmaması ve kullanılmamasından dolayı veliler tarafından çok sıkça aranıp işimi yapamayacak dereceye kadar gelmem. Bunlar beni çok zorladı.

Öğretmenlerle görüşmeler sonucunda elde edilen son kategori ise teknolojidir. Öğretmenler bu kategori altında; *teknolojik deneyim kazanma, araç-gereç çeşitliliği, yeni uygulamalar öğrenme, her yerden erişebilme ve kaynak çeşitliliği olması* durumlarının mesleğe ilişkin olumlu etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu kategori altında genel olarak uzaktan eğitim sürecinde teknoloji kullanımı açısından deneyim kazandıkları ve derslerini teknolojiyle zenginleştirdikleri bulgusuna varılmıştır. Konuyla ilgili bir öğretmen şu ifadelerde bulunmuştur:

...bizim okulda internet bağlantısı yoktu, bol bol internetten videolar, animasyon, simülasyon gösterme şansım oldu mesela. Ö11

Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Koronavirüs Salgın Sürecinde Yapılan Uzaktan Eğitimin Toplumun Öğretmenlere Yönelik Algısına Yansımaları Nasıldır? Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

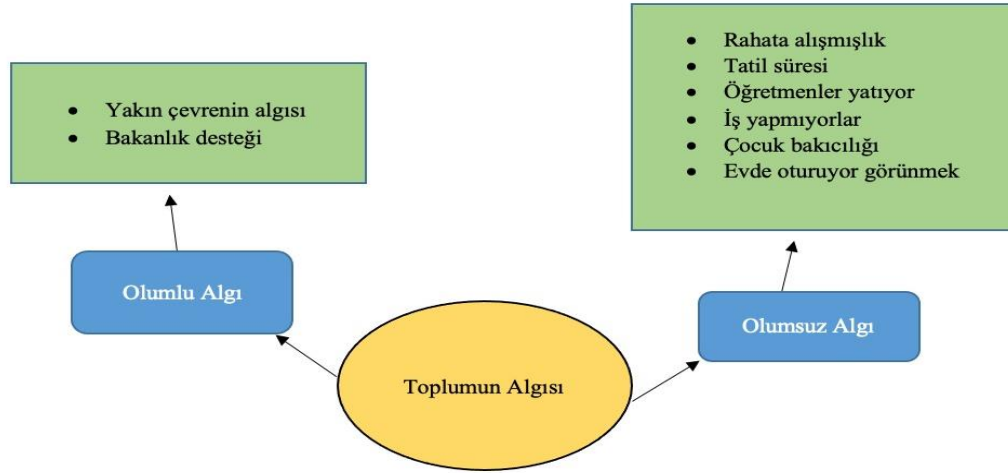
İkinci araştırma sorusu kapsamında elde edilen verilerden toplumun algısı teması belirlenmiştir.

Toplumun Algısı Teması

Görüşme yapılan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde toplum tarafından nasıl algılandıklarına yönelik görüşlerini içeren bulgular Şekil 4'te sunulmuştur.

Şekil 4.

Öğretmenlerin Toplumun Algısına İlişkin Yorumları

Şekil 4'te görüldüğü gibi uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin toplum tarafından algılanışı *olumlu algı* ve *olumsuz algı* olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır.

Görüşme analizi sonucunda ortaya çıkan olumlu algı kategorisinde öğretmenler *yakın çevre* ve *bakanlık desteğini* ifade etmiştir. Öğretmenler sadece en yakın çevrelerinden bire bir süreci gözlemleyen kişilerin olumlu algıya sahip olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bakanlık yetkililerin öğretmenlere ilişkin olumlu algıya sahip oldukları ve destek oldukları bulguları tespit edilmiştir. Konuyla ilgili öğretmen şu ifadelerde bulunmuştur:

...Bunun ötesinde de aslında milli eğitim bakanlığı ve bakanımız aynı zamanda bakan yardımcımız da öğretmenler olarak bizlerin yanındalar. Bu yönü sevindirici...Ö4

Görüşmelerin analizi sonucunda öğretmenler, toplum tarafından öğretmenlik mesleğine olumsuz algı olmasına rağmen uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlik mesleğinin zorluklarının daha iyi anlaşıldığını ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili öğretmen şu ifadelerde bulunmuştur:

...Öğretmen yatmış söylemiş bunlara kötü bakıyoruz ama şu da var şunları da gördü veli aslında kendileri evde 2 çocukla uğraşamadılar pandemi sürecinde çok sıkıldıklarını belirttiler biz burada kendi okulum için söyleyeyim 124 çocuğumuz var bizim her biri birbirinden farklı birbirinden değerli... Onlar gibi davranmadık biz mesela hiç bıkmadan sıkılmadan her sene bunları devam ediyoruz işliyoruz. Ö6

Görüşme sonucunda ortaya çıkan olumsuz algı kategorisinde öğretmenler toplum tarafından *rahata alıştıkları*, *tatil süresinin uzun olduğu*, *yattıklarını*, *iş yapmadıklarını*, *evde oturuyor olarak görüldüklerini* ve *çocuk bakıcısı* olarak algılandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler toplumdaki olumsuz algılara kesinlikle katılmadıklarını yüz yüze eğitime kıyasla iş yüklerinin aynı hatta bazı durumlarda daha fazla olduğunu ifade etmiş, psikolojik baskılar sonucunda yıprandıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili öğretmen şu ifadelerde bulunmuştur:

Toplum bizi çalışmıyor olarak algılıyor. Toplum bizim hiçbir şey yapmadığımızı düşünüyor. Yani bu konuda toplumun herhangi bir faaliyet içerisinde olduğuna inanmıyorlar. Herhangi bir iş yaptıklarını düşünmüyor toplum. Bunu en yakınlarımdan görüyorum. Öğretmenler bir şey yapmıyorlar hep yatıyorlar. Hatta hemşirelerin haberleri çıktı. Bizim çocuklarımıza baksın öğretmenler diye gibi. Ö3

TARTIŞMA VE SONUÇ

Salgın sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim pek çok insanı etkilediği gibi öğretmenleri de etkilemiş, meslek yaşamlarında ve rollerinde bazı değişikliklere neden olmuştur. Bu değişikliklerin öğretmenlerin hayatına bazen olumlu bazen de olumsuz yansımalarıyla ilgili olmuştur. Uzaktan eğitim sürecinin öğretmen rollerine yansımaları ilk araştırma sorusu ile elde edilen temalar sırasıyla öğrenme faaliyetleri, ölçme değerlendirme, mesleğe yansımalar şeklindedir. Araştırma sonuçları bu temalar çerçevesinde sunulmuştur.

Öğrenme Faaliyetleri

Öğretmenler öğrenme faaliyetlerini gerçekleştirme süreçlerinde en çok öğrenciye ulaşamama, geri bildirim alamama, sınıf yönetiminde yaşanan sorunlar, öğrenmenin pasif olması, öğretmen öğrenci ilişkilerinde etkileşimin eksik olması ve devam zorunluluğunun olmaması gibi sorunlardan bahsetmişlerdir. Alan yazında birçok çalışma araştırmada elde edilen bu veriyle uyumludur (Avcı & Akdeniz 2021; Aydemir, 2021; Başaran vd. 2020; Çakın & Külekçi Akyavuz, 2020; Demir & Kale, 2020; Demir & Özdaş, 2020; Gören, Gök, Yalçın, Göregen & Çalışkan, 2020; Haşiloğlu, Durak & Arslan, 2020; Önder, 2022; Sarioğlu, Altaş & Şen, 2020; Türker & Dündar 2020; Ünal & Bulunuz, 2020; Candan & Usta, 2022). Uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimini sağlamakta yaşanan sorunlar farklı çalışmalarda da belirtilmiştir (Önder, 2022).

Öğrencilerden geri bildirim alınamaması da birçok çalışmayla benzerlik göstermektedir. (Alper, 2020; Çakın & Külekçi Akyavuz, 2020; Demir & Kale, 2020; Demir & Özdaş, 2020; Ünal & Bulunuz, 2020). Bu araştırmada elde edilen verilerden biri olan öğrenciyle etkileşimin sınırlı olması alan yazındaki birçok çalışmayla uyumludur (Başaran vd., 2020; Demir & Kale; 2020; Işıkoğlu, Adak Özdemir, Altun & Ergenekon, 2021). Ayrıca öğrencilerin derse aktif katılımının olmayışı, yaparak yaşayarak öğrenmenin gerçekleşmemesi gibi sorunlar farklı çalışmalardan da elde edilmiştir. (Başaran vd. 2020; Demir & Kale, 2020; Doğan & Koçak, 2020; Sarioğlu, Altaş & Şen, 2020; Ünal & Bulunuz, 2020). Demir ve Özdaş (2020) çalışmalarında öğretmenlerin uzaktan eğitimde devam zorunluluğunun olmasını önerdiklerini belirtmişlerdir. Öğrenme faaliyetlerinde uzaktan eğitimin kaynaklara hızlı erişim, kendi performanslarının artması, teknolojiyi daha etkin kullanmaya başlamak ve öğrencilerin derse odaklanabilmesi gibi avantajlarının olduğunu ifade etmişlerdir. Alper (2020), uzaktan eğitimde kaynaklara daha hızlı erişimin sağlandığı ve öğrencilerin dersi daha dikkatli dinledikleri sonucunu tespit etmiştir. Canpolat ve Yıldırım (2021) tarafından yapılan çalışmada bazı öğretmenler uzaktan eğitimin teknolojiyi kullanım etkinliğini artırdığından ve içeriğin zengin olduğundan bahsetmişlerdir. Öğretmenlerin teknolojiyi etkin kullanmaya başladığını belirttiği benzer çalışmalar bulunmaktadır (Bakioğlu & Çevik, 2020; Özdoğan & Berkant, 2020). Buradan öğretmenlerin öğrenmeyi gerçekleştirme rolünde genelde etkileşimin azaldığı, tek yönlü bir öğretim faaliyetine doğru bir yönelim olduğu ve aktif öğrenmeyi sağlama rolünün tam olarak gerçekleştirilemediği sonucu çıkarılabilir.

Öğretmenler öğrencilerle olan ilişkilerinde en çok iletişim kurmayla ilgili sorunlardan bahsetmişlerdir. Bunları derslerdeki iletişimlerinin azalıp telefon yoluyla kurdukları iletişimin artması,

öğrencilerle etkileşimlerinin azalması şeklinde ifade etmişlerdir. Öğrencilerle yaşanan iletişim sorunları farklı araştırmalarda da tespit edilmiştir (Altıntaş Yüksel, 2021; Bakioğlu & Çevik, 2020; Demir & Kale, 2020). Ayrıca öğrencilerle olan ilişkilerinde sokak kısıtlamalarından kaynaklanan olumsuz etkilerin olduğunu ve öğrencilerde çekingenlik gibi psikolojik etkilerin olduğundan bahsetmişlerdir. Aydemir, (2021) çalışmasında bazı öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde çekingen olmalarından bahsetmiştir. Doğan ve Koçak, (2020) çalışmalarında öğrencilerde yalnızlaşma, içe kapanma gibi psikolojik sorunlardan ifade etmişlerdir. Demir ve Kale, (2020) ile Özdoğan ve Berkant, (2020) çalışmalarında öğrencilerde sosyalleşmenin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerle olan etkileşimlerini velilerin ilgi ve sosyo ekonomik düzeylerinin de etkilediğini ifade etmişlerdir. Avcı ve Akdeniz (2021) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmenler ebeveynlerin uzaktan eğitim sürecinde yeterince destek vermediklerinden bahsetmişlerdir. Bununla birlikte uzaktan eğitimin bazı öğrencilerin keşfedilmesini sağlama gibi bir avantajının olduğundan da bahsetmişlerdir. Bunlardan yola çıkılarak öğrenciyle ilgilenme ve etkileşimli olma rolünün de öğrenciye ulaşamama sorunu nedeniyle yüz yüze eğitim sürecine göre daha az ve etkisiz şekilde gerçekleştirildiği söylenebilir.

Ölçme Değerlendirme

Öğretmenler ölçme ve değerlendirme faaliyetlerini gerçekleştirme süreçlerinde altyapı eksikliklerinden kaynaklanan öğrenciye ulaşamama sorunlarından dolayı bu faaliyetleri gerçekleştiremediklerinden bahsetmişlerdir. Alan yazında çeşitli çalışmalarda da benzer sonuçlara rastlanmıştır (Demir & Özdaş, 2020; Özdoğan & Berkant, 2020). Bununla birlikte sürenin kısıtlı olması, ekonomik nedenler, öğrenciden dönüt alamama, öğrencinin ödevini başkasına yaptırması, EBA TV'nin tek yönlü bir iletişim kanalı olması, öğrencilerin teknolojik bilgi eksikliklerinin olması gibi nedenlerden dolayı ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin aksadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerden dönüt alamama (Çakın & Külekçi Akyavuz, 2020) iletişimin tek yönlü olması (Kurnaz, Kaynar, Barışık & Doğrukök, 2020) sürenin değerlendirme yapılabilmesi için yetersiz olması (Ayaz, 2021) farklı çalışmalarda da elde edilen sonuçlardandır. (Altıntaş Yüksel 2021; Kavuk & Demirtaş, 2021; Koçoğlu, Ulu Kalın, Tekdal & Yiğen 2020; Önder, 2022) tarafından yapılan çalışmalarda öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin eksik kaldığından bahsetmişlerdir. Bazı öğretmenler ise uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin kâğıt tasarrufu sağlama gibi olumlu yönlerinin de olduğunu belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme faaliyetlerini çoğunlukla soru- cevap tekniği, kısa cevaplı sorular ve ev ödevleri ile gerçekleştirmektedirler. Bazı öğretmenler bunlara ek olarak doküman dağıtımını, online sınavları, deneme sınavlarını web 2.0 araçlarını kullanmakta ve EBA platformu üzerinden performans ölçümü yapmaktadırlar. Bakioğlu ve Çevik, (2020) çalışmalarında öğretmenlerin soru-cevap yöntemini kullandıklarından bahsetmiştir. Ayrıca farklı çalışmalarda da öğretmenlerin EBA üzerinden çalışma gönderme yöntemini kullandıkları belirtilmiştir (Bakioğlu & Çevik, 2020; Haşiloğlu, Durak & Arslan, 2020).

Mesleğe Yansımalar

Öğretmenler uzaktan eğitimin mesleklerine yönelik yansımalarıyla ilgili yetersizlikleri en çok teknoloji kullanımındaki yetersizlik olarak ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak öğrenciyle etkileşimin olmamasından kaynaklanan dönüt alamama, deney yapamama, öğrencilerin ödevlerini yapmamaları gibi sorunlar onların uzaktan eğitimde yaşadığı zorluklardandır. Uzaktan eğitim sürecinde deney yapamama sorunu farklı çalışmalarda da elde edilmiştir (Sarıoğlan, Altaş & Şen, 2020; Ünal & Bulunuz, 2020). Öğretmenlerin motive olamamaları, psikolojik baskılar yaşamaları ve genel olarak yıpranmaları onların bu süreçte yaşadıkları psikolojik zorluklardandır. Balaman ve Hanbay Tiryaki (2021), öğretmenlerin uzaktan eğitimde duygularını ifade etmede zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler çeşitli zorluklar yaşadığı gibi bu sürecin onlara bazı katkıları da olmuştur. Bu katkıların en başında teknolojik deneyim kazanma ve kaynak çeşitliliği gelmektedir. Bu sonuç Baki ve Çevik (2020) ve Özdoğan ve Berkant' ın (2020) çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. Bazı öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde daha verimli olduklarını, ders saatlerini kendilerinin düzenleyebildiklerini, zaman tasarrufu sağlandığını ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinin verimli olduğu öğretmenler tarafından farklı çalışmalarda da ifade edilmiştir (Alper, 2020; Demir & Özdaş, 2020). Bazı öğretmenler ise yüz yüze eğitimdeki kadar hareketli olmak zorunda olmadıkları için ve yüksek ses tonu kullanmak zorunda kalmadıkları için bu sürecin kendilerine olumlu yansıdığını belirtmişlerdir. Öğretmenler uzaktan eğitimde ders sırasında kullanılacak araç gerecin çeşitliliğinin fazla olmasını, mekândan bağımsız bir şekilde her yerden erişilebilir oluşunu, yeni uygulamaların kullanımını öğrenme imkânı sağlaması açılarından etkili olduğunu düşünmektedir. Bakioğlu ve Çevik, (2020) çalışmalarında öğretmenler yeni uygulamaları kullanabiliyor olmayı uzaktan eğitimin olumlu yönlerinden biri olarak değerlendirmiştir. Alper (2020) ve Karaca, Karaca, Karamustafaoğlu ve Özcan (2021) uzaktan eğitimin verimli olduğunu düşünen öğretmenlerin derste kullanabilecekleri içerikleri zenginleştirmesinden kaynaklandığını belirtmiştir. Uzaktan eğitimin avantajlarından bir olarak ifade edilen mekândan bağımsız ve her yerden erişilebilir olma sonucu birçok çalışmayla benzerlik göstermektedir (Demir & Kale, 2020; Doğan & Koçak, 2020; Karaca vd., 2021; Karaca & Kelam, 2020; Kocayığit & Uşun, 2020; Özdoğan & Berkant, 2020).

Bu çalışmada öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde toplum tarafından nasıl algılandıkları şeklindeki ikinci araştırma sorusu ile ilgili elde edilen tema olan toplum algısı şu şekildedir.

Toplumun Algısı

Uzaktan eğitim sürecinde toplumun öğretmenlere yönelik algıları tüm öğretmenler tarafından öncelikle olumsuz şeklinde belirtilmiştir. Bir öğretmen ancak yakın çevresindekilerin algısının olumlu olduğunu ve başka bir öğretmen de süreçte Millî Eğitim Bakanlığı'nın desteğinin olduğunu belirtmekle birlikte bunlar dışındaki görüşleri genel olarak öğretmenlerin toplum tarafından iş yapmıyor şeklinde algılanmalarındır. Öğretmenler toplumun kendilerine yönelik olumsuz algıları arasında, rahata alışmış olmak, tatil süresi, evde oturuyor şeklinde görünmek gibi başlıkların yanı sıra çocuk bakıcısı gibi algılandıklarını da belirtmişlerdir.

Sonuç olarak uzaktan eğitimin öğretmenlerin öğrenmeyi sağlama ile ölçme ve değerlendirme faaliyetleri gibi rollerinde genel olarak değişmelere neden olduğu, bu değişimlerin tamamının olumlu olmadığı söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin süreçte yaşadıkları en büyük sorunların alt yapı sorunu ve öğrenciye ulaşamama olduğu ve uzaktan eğitim sürecinde öncelikle iyileştirilmesi gereken yönlerin de bunlar olduğu söylenebilir. Sürecin onlara en önemli katkısı ise teknolojiyi etkin daha etkin kullanmaya başlamak olmuştur. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlere toplumun algısının genelde olumsuz olduğu, kendilerinin toplum tarafından iş yapmıyorlar olarak algılandıkları, ancak yakın çevrelerinin ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın olumlu algılarının olduğu söylenebilir.

Öneriler

- Bu araştırmada salgının öğretmenlik mesleğine olan yansımaları ile ilgili olarak bazı öğretmenler sürecin verimli olduğunu belirtirken bazıları verimsiz olduğunu, motive olamadıklarını ve yıprandıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda her iki öğretmen grubunun uzaktan eğitim sürecine bakış açılarındaki farklılığın nedenleri araştırılabilir.
- Bu çalışmada öğretmen rollerindeki değişikliklerin görüldüğü alanlardan birinin ölçme ve değerlendirme teması olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun nedenini araştıran çalışmalar yapılabilir.
- Bu çalışma uzaktan eğitim sürecinde Fen Bilimleri öğretmenlerinin görüşleriyle sınırlıdır, bu nedenle diğer branşların, velilerin ve öğrencilerin açısından da değerlendirmeler yapılabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmaya yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Araştırma kapsamında herhangi bir destekten yararlanılmamıştır. Araştırmacılar katılımcılara teşekkür etmektedir.

Çatışma Beyanı

Araştırmacılar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Onay

Bu çalışma için gereken izin Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan alınmıştır (Tarih-No: 24.03.2021-E.59430)

Kaynaklar

- Akpınar, E., & Ergin, Ö. (2005). Yapılandırmacı kuramda fen öğretmeninin rolü. *İlköğretim Online*, 4(2), 55-64.
- Alper, A. A. (2020). Pandemi sürecinde k-12 düzeyinde uzaktan eğitim: durum çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 45-67.
- Altıntaş, Yüksel, E. (2021). Sınıf öğretmenlerinin covid-19 salgını sürecinde çevrim içi ders-uzaktan eğitim deneyimlerinin incelenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(57), 291-303.
- Anderson, J. (2020). *Brave new world the coronavirus pandemic is reshaping education*. <https://qz.com/1826369/how-coronavirus-is-changing-education/> adresinden 15.12.2020 tarihinde edinilmiştir.
- Avcı, F., & Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 117-154.
- Ayaz, E. (2021). İlkokul fen bilimleri dersinin pandemi dönemi uzaktan eğitimine ilişkin öğretmen ve ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 298-342.
- Aydemir, A. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ile öğrenci-veli iletişimi: sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyimleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 813-827.
- Aydın, C. (2005). Turkish mentors' perception of roles, competencies and resources for online Teaching. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 6 (3) , 58-80 .
- Bakioğlu, B., & Çevik, M. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Balaman, F., & Hanbay Tiryaki, S. (2021). Koronavirüs (covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *Itobiad: Journal of The Human & Social Science Researches*, 10(1).
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 179-209.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Candan, A., & Usta, İ. (2022). Pandemi sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik bakış açılarının incelenmesi. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 1-18.
- Canpolat, U., & Yıldırım, Y. (2021). Ortaokul öğretmenlerinin covid-19 salgın sürecinde uzaktan eğitim deneyimlerinin incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 74-109.
- Çakın, M., & Külekçi, Akyavuz, E. (2020). Covid-19 süreci ve eğitime yansımaları: öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186.
- Demir, S., & Kale, M. (2020). Öğretmen görüşlerine göre, covid-19 küresel salgını döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 15(8).
- Demir, F., & Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 273-292.
- Doğan, S., & Koçak, E. (2020). EBA sistemi bağlamında uzaktan eğitim faaliyetleri üzerine bir inceleme. *Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(14), 111-124.
- Er, S., & Aral, N. (2008). Yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlenmiş sınıflarda öğretmenin rolü. *Ekev Akademi Dergisi*, 12(35), 391-396.

- Gelişli, Y. (2015). Uzaktan eğitimde öğretmen yetiştirme uygulamaları: tarihçe ve gelişim. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 313-321.
- Glesne, C. (2015). *Nitel Araştırmaya Giriş*. Anı Yayıncılık.
- Gören, S. Ç., Gök, F. S., Yalçın, M. T., Göregen, F. & Çalışkan, M. (2020). Küresel salgın sürecinde uzaktan eğitimin değerlendirilmesi: Ankara örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 69-94.
- Haşiloğlu, M. A., Durak, S., & Arslan, A. (2020). Covid-19 uzaktan eğitim sürecinde fen bilimleri şube rehber öğretmenlerinin gözünden öğretmen, öğrenci ve velilerin değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(3), 214-239.
- Işıkoğlu, N., Özdemir, A. A., Altun, M., & Ergenekon, E. (2021). Erken çocukluk eğitimi öğretmen ve yöneticilerinin covid-19 pandemi deneyimleri: yorumlayıcı fenomenolojik analiz. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 567-590.
- Karaca, Ş., & Kelam, D. (2020). Covid-19 gölgesinde uzaktan eğitim hizmet kalitesinin incelenmesi. *Sivas Interdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi*, (5), 7-18.
- Karaca, İ., Karaca, N., Karamustafaoğlu, N. & Özcan, M. (2021). Öğretmenlerin uzaktan eğitimin yararına ilişkin algılarının incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 3(1), 209-224.
- Kavrat, B., & Türel, Y. K. (2013). Cevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmen rollerini ve yeterliliklerini belirleme ölçeği geliştirme. *Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Dergisi*, 2(2).
- Kavuk, E. & Demirtaş, H. (2021). Covid-19 pandemisi sürecinde öğretmenlerin uzaktan öğretimde yaşadığı zorluklar. *E-Uluslararası Pedagoji Dergisi*, 1(1), 55-73.
- Kocayığıt, A., & Uşun, S. (2020). Milli eğitim bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları (Burdur ili örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299.
- Koç, G. (2006). Yapılandırmacı sınıflarda öğretmen-öğrenen rolleri ve etkileşim sistemi. *Eğitim ve Bilim*, 32(142).
- Koçoğlu, E., Ulu Kalın, M., Tekdal, D. & Yiğen, V. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki eğitime bakış. *Social Sciences Studies Journal*, 6(65), 2956-2966.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Barışık, C. Ş., & Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 293-322.
- Merriam, S. B. (2018). Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber (3. Baskıdan) (Turan, S. Çev. Ed.). Nobel Yayın Dağıtım.
- Meşeci, F. (2008). Öğretmenin sosyalleştirici rolü ve istenmeyen davranışlarla başa çıkma. *HAYEF Journal of Education*, 5(1), 115-125.
- Önder, E. (2022). Covid-19 salgınında öğretmenlerin uzak eğitime ilişkin deneyimleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(223), 399-418.
- Özdoğan, A. Ç., & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. (3. Baskıdan Çev.) (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Pegem Akademi.
- Sarioğlu, A. B., Altaş, R., & Şen, R. (2020). Uzaktan eğitim sürecinde fen bilimleri dersinde deney yapmaya ilişkin öğretmen görüşlerinin araştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 371-394.

- Toprakçı, E., & Ersoy, M. (2021). Uzaktan öğretimde öğretmen rolleri. https://www.researchgate.net/profile/Mustafa-Ersoy-2/publication/274371749_Uzaktan_Ogretimde_Ogretmen_Rolleri/links/551c09470cf20d5fb_e24c41/Uzaktan-Oegretimde-Oegretmen-Rolleri.pdf adresinden 12.06.2022 tarihinde edinilmiştir.
- Türker, A., & Dündar, E. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde eğitim bilişim ağı (EBA) üzerinden yürütülen uzaktan eğitimlerle ilgili lise öğretmenlerinin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 323-342.
- Ünal, M., & Bulunuz, N. (2020). Covid-19 salgını döneminde yürütülen uzaktan eğitim çalışmalarının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi ve sonraki sürece ilişkin öneriler. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 343-369.
- Üstün, Ç., & Özçiftçi, S. (2020). Covid-19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: bir değerlendirme çalışması. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 25 (Special Issue on COVID 19), 142-153.
- Yamamoto, Telli., G. & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Winthrop, R. (2020). Top 10 risks and opportunities for education in the face of COVID-19. *Brookings* <https://www.brookings.edu/blog/education-plus-development/2020/04/10/top-10-risks-and-opportunities-for-education-in-the-face-of-covid-19/> adresinden 15.12.2020 tarihinde edinilmiştir.

Makale Türü/Article Type: *Derleme/Review*

DOI:10.47105/nsb.1118399

Atf/Citation: Karahan, S., Uca, S. & Güdük, T. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme türleri ve görüşme tekniklerinin uygulanma süreci. *Nitel Sosyal Bilimler*, 4(1), 78-101. <https://doi.org/10.47105/nsb.1118399>.

Nitel Araştırmalarda Görüşme Türleri ve Görüşme Tekniklerinin Uygulanma Süreci

^aSelda Karahan¹, ^bSelda Uca, ^cTanju Güdük

^aDoktora ğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye

^bDoç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Türkiye

^cğr. Gr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye

z

Son yıllarda sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalarda bir paradigma değişimi yaşandığı ve nitel yöntemlerle tasarlanmış çalışmaların giderek arttığı görülmektedir. Yapılan bu nitel araştırmalarda veri toplama yöntemi olarak sıklıkla görüşme tekniğinden yararlanılmaktadır. Literatüre bakıldığında görüşme tekniklerinin; araştırmanın deseni, farklı disiplin perspektifleri ve farklı yaklaşımlar doğrultusunda çok çeşitli şekillerde ele alındığı ve nitel araştırma desenleri doğrultusunda görüşme sürecinin yürütülmesi ile ilgili bilgi eksikliği olduğu görülmektedir. Bu durum özellikle nitel araştırmalarda tecrbe sahibi olmayan araştırmacılar için kafa karışıklığı yaratabilmektedir. Çalışma kapsamında, nitel yaklaşıma yönelik görüşme tekniği süreçlerinin doğru anlaşılması amacıyla görüşme teknikleri kavramsal olarak ele alınmış ve görüşme teknikleri ile yapılan araştırmaların süreci hakkındaki bilgiler; sıklıkla kullanılan teknikler ve güncel kaynaklarla desteklenen detaylı bilgiler doğrultusunda ortaya koyulmuştur. Ayrıca çalışmada, görüşme tekniği nitel araştırma desenlerine göre incelenmiştir. Çalışmanın görüşme tekniği ile ilgili literatürde eksikliği hissedilen ve karışıklık yaratan durumların aydınlatılmasına fayda sağlayacağı ve nitel araştırmalara yeni başlayanlar için yol gsterici olacağı dşnlmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nitel araştırmalar, grşme tekniği, veri toplama, nitel veri analizi

Interviews and Interviewing Techniques in Qualitative Research

Extended Summary

In recent years, there has been a paradigm shift in studies in the field of social sciences and the number of studies designed with qualitative methods is gradually increasing. In this qualitative research, the interview technique is frequently used as a data collection method. When we look at the literature, it is seen that interview techniques are handled in various ways in line with research design, different disciplinary perspectives, and different approaches. This diversity can create confusion, especially for those who are new to qualitative research. In addition, there is a lack of information about the relationship between the interview technique and research designs and approaches. Within the scope of the study, we aimed to explain the interview techniques used in qualitative research and to reveal detailed information about the interview techniques and the process of research. The relationship between the qualitative research patterns and the interview technique process is explained in line with Creswell's five qualitative research approaches "phenomenology, ethnography, narrative research, embedded theory and case study".

In the study, firstly, information about data collection types and data collection activities was given. It is appropriate to decide with which technique the data will be collected, in line with the research design to be adopted for the research problem. For example; While various types of interviews can be done for a case study, face-to-face in-depth interviews are more suitable for phenomenology study. The purpose of using the interview technique in qualitative research is to provide a deep knowledge based on the meanings that individuals attribute to life experiences, situations, or events. Researchers try to understand the situation examined from the subjective perspectives of individuals by asking flexible questions with the interview technique. However, there may be difficulties in making sense of the inner world of individuals due to their different cultural structures. For this reason, it is important for the researcher to have information about the process of the interview technique to be planned in line with the research design. Interview types are classified in various ways in the literature. In this article, the information obtained from the literature has been summarized and categorized as "interview types according to the way of communicating with the participants" and "interview types according to the data collection tool" based on the developments in qualitative research. The data collection process for each interview type is carried out similarly. The process includes the stages of establishing the sample frame, establishing the harmony by developing rapport, selecting the sample, collecting the data, analyzing the data, ensuring validity and reliability, and reporting the results. In the study, detailed information about the progress of these processes is given. In qualitative research, the vital element is about the place and the characteristics of the working group. The people and places that will provide the most accurate information about the research problem should be chosen. For this reason, purposive sampling methods are often preferred as a sampling method. There are various views on determining the sample size for qualitative research. Examples of various views are given in the article. The data analysis process in qualitative research includes collecting data, creating codes, simplifying the codes, creating categories and themes, and presenting them by reporting. There are also many different definitions of the types of

qualitative data analysis in the literature. However, there are some methods that are frequently used in the interview technique. The qualitative design in which the research was designed is a guide for the appropriate analysis method. In qualitative research interviews, ideal data collection and analysis usually occur simultaneously. Since qualitative studies are carried out in accordance with specific descriptions, they do not aim to generalize their findings. This situation also leads to the emergence of many different views on validity and reliability. The most accepted validity and reliability criteria was discussed in line with the literature. In addition, ethical issues need to be taken into account, as the interviews provide data on the confidential aspects of the participants. In this respect, it is necessary to inform the participants about every subject before participating in the interview. In addition, it is important to ensure that the participants are volunteers and that the confidentiality of the collected data is guaranteed.

This study shows that there are very different approaches at every stage of the application process of the interview technique in qualitative research. In this study, in order to clarify this complexity, the subject is discussed in detail in line with the methods frequently used in the literature, up to date sources. This study contributes to the literature on the relationship between research design and interview technique. In order to better understand qualitative research methods in future studies, it is recommended to conduct studies examining different techniques with relevant up-to-date sources.

Keywords: Qualitative research, interview technique, data collection, qualitative data analysis

Giriş

Bilimsel araştırmalarda yntemin seimi genellikle araştırma probleminin özelliklerine, araştırmacının bireysel deneyimlerine ve alışmanın kimlere hitap ettiğine göre oluşturulmaktadır. Gemişten gnmze gelindiğinde bilimsel alana hâkim grşlerin yapılan alışmalarda yöntem seimini etkilediği görülmektedir. Nitel araştırma yöntemlerinin sosyal bilim araştırmalarında yükselişe geçmesinin Glaser & Strauss (1967)'un "The Discovery of Grounded Theory" (Temellendirilmiş Teori) adlı eserinin yayınlanmasıyla başladığı bilinse de bilimin tarihsel geçmişinde, 19. Yüzyılın sonlarından 20. Yüzyılın ortalarına kadar pozitivist yaklaşımın egemen olduğu görülmektedir (Polkinghorne, 2005, s. 137). Çünkü bu dönemde istatistiksel verilere dayalı nicel araştırmaların genellenebilir ve evrensel olduğuna dair bir paradigma hakimdir. 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ise, tümevarımsal yaklaşımın hâkim olduğu durumu anlamaya yönelik öznel değerlendirmeye ve durumun karmaşıklığını yorumlamaya önem veren nitel çalışmalara ilgi artmıştır. Bu süreç, karma araştırmalarında gelişmesine yol açmıştır (Creswell, 2017). Bu dönemden itibaren araştırma problemine ilişkin durumları anlamaya ve keşfetmeye odaklı yorumlayıcı öznel bilginin önemini savunan mantalite giderek yaygınlaşmıştır. Nitel araştırmalar 1900'l yıllardan beri çeşitli aşamalardan geçmiş ve önceki dönemlerde yer alan yöntemlere ek olarak yeni yöntemler gelişmiştir. Denzin ve Lincoln (2011), yöntemlerin dönemlere göre beş aşamadan geçtiğini belirtmişlerdir. Bu aşamalar; geleneksel dönem (1900'ler-1940'lar), modernizm dönemi (1950'ler-1970'ler), bulanık türler dönemi (1970-80'lerin ortası), kriz dönemi (1980'lerin ortası- 1990'ların ortası) ve postmodern ve deney sonrası aşamalar (1990'ların ortasından günümüze kadar) olarak bilinmektedir. Nitel yöntemlerin geliştirildiği dönemdeki aşamaların, sosyal bilim felsefesindeki gelişimi yansıttığını ileri sürülmektedir. Literatürde birçok farklı yazara ait ortaya koyulan çok sayıda nitel araştırma deseni/yaklaşımı yer almaktadır. Bunlara rnek olarak; Tech (1990)'in 28 yaklaşımı ve Wolcott (2009) tarafından tanımlanan 22 yaklaşım ve Creswell (2021)'n 5 geleneksel deseni verilebilir (Creswell, 2017, s. 187). Literatürde çok sayıda nitel araştırma deseni/yaklaşımı olmasına rağmen, yapılan çalışmalarda genellikle araştırmaların deseniyle araştırmanın sürecindeki aşamalarla ilişkili bilgilerin sınırlı olduğu görülmektedir. Bu makalede, sosyal bilimlerde kullanımı yaygın olduğu için Creswell (2021)'in çalışmasında yer alan beş araştırma deseni; anlatı araştırması, fenomenoloji, kuram oluşturma (temellendirilmiş teori), etnografi ve durum çalışması doğrultusunda ilerlenilmiş ve görüşme türleri ve tekniğin uygulama süreci hakkında bir derleme çalışması yapılmıştır. Sosyal bilimler alanında yapılan nicel ve nitel araştırmaların geneline bakıldığında çoğunlukla örneklem olarak belirlenen kişilere çeşitli yapılarda sorular yneltirilerek verilerin toplandığı görülmektedir. Nicel araştırmalarda sıklıkla tümdengelim yaklaşımıyla yapılandırılmış (kapalı uçlu) ya da yarı-yapılandırılmış anketlerle sayısal veriler elde edilirken, nitel araştırmalarda yapılandırılmamış (açık uçlu) ya da yarı-yapılandırılmış sorular doğrultusunda yapılan görüşmelerle kelimelere dayalı tümevarımsal veriler elde edilmektedir (Creswell, 2017). Bütün görüşmeler kişiyi daha iyi anlamak için yapılırken, bu anlama isteğinin amacı araştırma sorusuna ve araştırmacının disipliner bakış açısına göre değerilmektedir. Bu sebeple, nicel araştırmalarda genellikle standartlaştırılmış sorularla yapılandırılmış bir görüşme formatı

kullanılmakta ve hipotezler test edilmektedir. Nitel araştırmalarda ise genellikle görüşülen kişiye yarı yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış sorular sorulmakta ve hipotezler oluşturulmaktadır. Nitel araştırmalarda görüşme tekniği kullanılması amacı, bireylerin yaşam deneyimlerine, durumlara veya olaylara yükledikleri anlamlara dayanan derin bir bilgi sağlamaktır (Berg, 2007; Baltacı, 2019; Türnüklü, 2000).

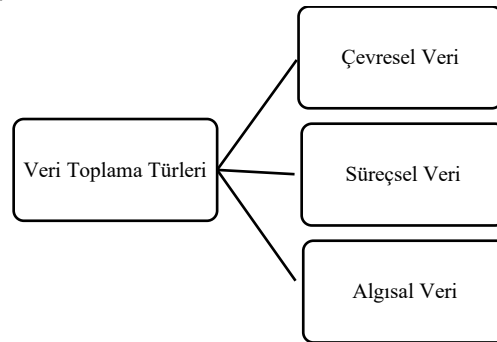
Görüşme teknikleri ile ilgili yapılan derleme çalışmaları incelendiğinde; görüşme türlerinin sınıflandırılması, örneklem belirleme, veri toplama aşamaları, verilerin analizi, araştırmacının rolleri, etik, geçerlilik ve güvenilirlik kriterleri gibi konularda çok çeşitli görüşler ve yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Ayrıca nitel araştırma desenlerine göre görüşme tekniklerinin uygulanması konusunda literatürde boşluklar olduğu hatta birçok araştırmada nitel desenin belirtilmediği görülmektedir. Bu durum, özellikle nitel araştırmalara yeni başlayan araştırmacılar için kafa karışıklığı yaratabilmektedir. Nitel araştırmalarda hangi yaklaşım veya desenden yola ıkıldığının gerekçelendirilmesi nitel yöntem ve analizin doğasına uygunluk açısından önem taşımaktadır. Çalışma kapsamında, nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniğinin daha iyi anlaşılması ve araştırma desenleri ile görüşme tekniğinin uygulanması ile ilgili konuya açıklık getirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda yapılan derleme çalışmasında, görüşme türleri ve görüşme tekniğinin uygulanma sürecindeki konular, literatürdeki sıklıkla kullanılan ve kabul görmüş bilgiler çerçevesinde tartışılmış ve nitel araştırma desenlerine göre görüşme sürecinde izlenecek yol ile ilgili bilgiler ortaya koyulmuştur.

Nitel Araştırmalarda Veri Toplama

Veri, kısaca bilginin parçalarını ifade etmektedir. Nicel araştırmalarda veri, onu toplayan araştırmacıdan bağımsız iken, sözlü veya yazılı söylemdeki nitel veriler örneklem olarak belirlenen kişi ve araştırmacı arasındaki etkileşimin bir ürünüdür (Polkinghorne, 2005, s. 138). Nitel bir araştırma yaparken sadece veri tabanı oluşturmak yeterli değildir. Araştırmacı nitel bir araştırmada bulgular üretirken ham verilerin yeni bir bilgiye dönüştürülmesi için araştırmanın tüm aşamalarında aktif olmalı ve zorlayıcı analitik süreçlere dahil olmalıdır (Thorne, 2000, s. 68). Nitel araştırmalarda  tür veri toplanmaktadır. Veri toplama türleri Şekil 1’de belirtilmiştir:

Şekil 1.

Veri Toplama Türleri

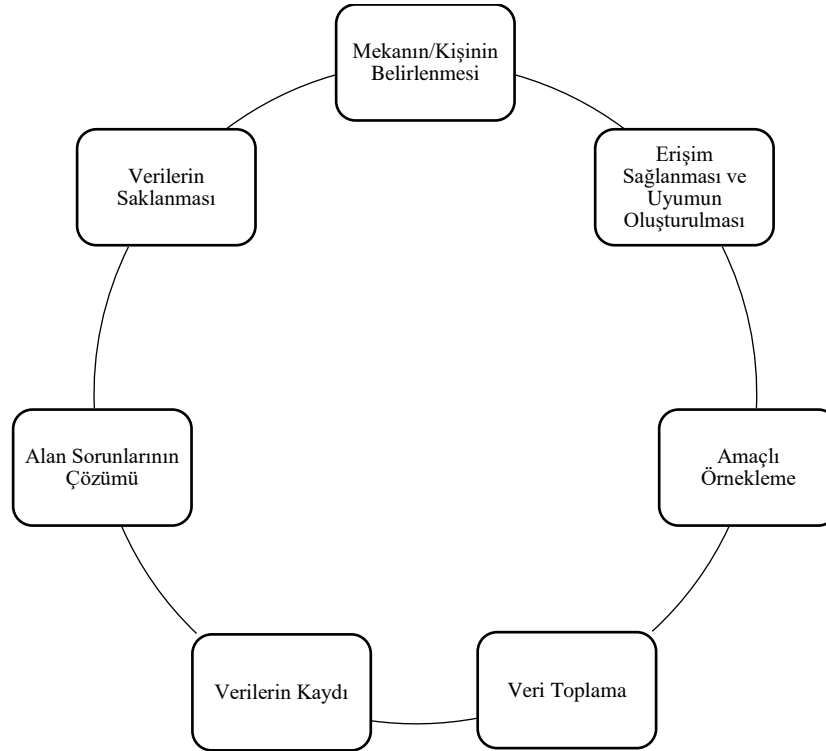

Kaynak: Yıldırım & Şimşek, 2008: 40.

Çevresel veri; çevrenin çeşitli özelliklerini anlamlandırmak amacıyla toplanan verilerdir. Süreçle ilgi veri; araştırma süresince yaşanan durumların katılımcıları nasıl etkilediğini anlamak için toplanan verilerdir. Algılara ilişkin veriler ise; örneklem olarak belirlenmiş katılımcı bireylerin araştırma problemi hakkında düşüncelerini ve algılarını anlamaya yönelik toplanan verilerdir (Yıldırım & şimşek, 2008, s. 40). Nitel araştırmada veri toplama aşamasına geçmeden önce araştırma problemine ilişkin derinlemesine literatür incelemesi yapılmalıdır. Veri toplama faaliyetlerinin başlangıcında ise mekân/kışının belirlenmesi ile başlanmalıdır. şekil 2'de veri toplama faaliyetleri döngüsü görülmektedir (Creswell, 2017, s. 148). Eğer doğru bir araştırma tasarımı yapılmadıysa veri toplama faaliyetleri zorluklarla dolu olabilmekte veya çıkmaza girebilmektedir (Baltacı, 2019; Creswell, 2017). Bu sebeple; araştırmanın doğru tasarlanması özellikle planlama, amaçlı örneklem seimi, katılımcı ile araştırmacının iletişiminin ve bağların sağlam olması verilerin sağlıklı ve rahat toplanması için önem taşımaktadır.

şekil 2.

Veri Toplama Faaliyetleri

Kaynak: Creswell, 2017, s. 148.

Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan üç veri toplama tekniği vardır. Bunlar; görüşme, gözlem ve doküman inceleme (görsel ve yazılı materyaller) olarak bilinmektedir (Baltacı, 2019; Polkinghorne, 2005; Yıldırım & şimşek, 2008). Hangi tekniğin seçileceğini araştırmanın problemi, konusu ve hangi desen/yaklaşım ile tasarlandığı belirlemektedir. Bu noktada önemli olan araştırma problemi için en doğru cevabı hangi yaklaşım ve hangi veri kaynağı ile elde edebileceğimize karar vermektir.

Tablo 1.*Nitel Araştırma Yaklaşımlarına Göre Veri Toplama Teknikleri*

VERİ TOPLAMA FAALİYETİ	Anlatı	Fenomenoloji	Kuram Oluşturma	Etnografi	Durum Çalışması
Veri toplama teknikleri	Doküman inceleme (arşiv metaryali, günlük gibi), yapılandırılmamış görüşme, katılımcı gözlem.	Derinlemesine görüşme.	Derinlemesine görüşme.	Katılımcı gözlem, görüşme türleri, ortak kültüre ait doküman inceleme.	Doküman inceleme, görüşme türleri, gözlem.

Kaynak: Creswell, 2017, s. 150.

Örneğin; Tablo 1’de görüldüğü gibi fenomenoloji deseni ile tasarlanan bir araştırmada derinlemesine görüşme tekniği ile verilerin toplanması uygunken, durum çalışmalarında gözlem, görüşme, doküman analizi gibi çeşitli tekniklerden yararlanılabilmektedir. Bir araştırma problemi için en doğru cevabın hangi yaklaşım ve hangi veri kaynağı ile elde edilebileceği belirlenerek nitel araştırma tekniği seçilmelidir. Toplanan veriler araştırma raporunun oluşturulmasında bulguların dayandırıldığı zemin görevi görmektedir. Alanyazına bakıldığında nitel veri toplarken en sık kullanılan tekniğin görüşme olduğu görülmektedir. Ayrıca birçok nitel araştırmacı, farklı nitel teknikleri bir arada kullanmaktadır. Böylelikle daha zengin veri seti elde etmek ve çalışmanın kalitesini artırmak amaçlanmaktadır.

Nitel Araştırmalarda Görüşme Tekniği

Görüşme, bireylerin kişisel deneyimleri doğrultusunda oluşan algılarını, hislerini ve değerlerini keşfedebilmek ve anlamlandırmak için kullanılan güçlü bir yöntem olarak bilinmektedir. Araştırmalarda görüşme tekniğinin kullanılmasının en temel sebebi, ilgilenilen konuyla ilgili bakış açılarının keşfedilmesi ve derinliğine ulaşılmasına yönelik istektir (Braun & Clarke, 2013). Jones (1985), bireylerin yaşam deneyimlerinin gerçek özünün mental olarak zihinlerinde nasıl şekillendirdiklerini öğrenmenin en iyi yolunun bireyin kendisine sormak olduğunu ifade etmektedir. Nitel görüşmeler, daha az yapılandırılmış sorular aracılığıyla gerçekleşmesi ve katılımcıların sorulara genişletilmiş yanıtlar verebilmesine imkân sağlamasıyla anket görüşmelerinden ayrılmaktadır (Jones, 2020). Nitel görüşmelerde yer alan sorularda bireylerin kendilerini özgürce ifade etmeleri önemlidir. Bireyler kendilerini rahat ifade edemedikleri durumda incelenen olayın sadece yüzeysel olarak anlaşılması mümkün olabilmektedir. Araştırmacılar görüşme tekniği doğrultusunda sordukları esnek yapıdaki sorularla bireylerin iç dünyasına girerek onların bakış açılarıyla incelenen durumu kavramaya çalışmaktadır (Mason, 1996, s. 39; Patton, 1987, s. 109 akt. Türnüklü, 2000). Bunun sonucunda, farklı araştırma teknikleriyle derinine inilmesi mümkün olmayan birçok farklı bilgiyi görüşme tekniği kullanarak keşfetmek ve ortaya koymak mümkün olmaktadır. Bununla birlikte bireylerin farklı kültürel yapıları sebebiyle iç dünyalarını anlamlandırmanın zorlukları olabilmektedir. Bu sebeple, araştırmacının görüşme tekniğinin süreciyle ilgili bilgi sahibi olması, araştırmanın özenle yapılması ve her detayın iyi planlanmış olması önemlidir (Qu & Dumay, 2011, s. 239). Bu doğrultuda yapılan görüşme tekniğiyle; bireylerin yaşamlarına ilişkin deneyimleri, anlamları ve

duyguları detaylı olarak anlamlandırabilmek için gerekli olan zengin veri setini elde etmek ve araştırma sorusuna ilişkin en iyi cevaba ulaşmak mümkün olmaktadır.

Nitel Araştırmalarda Görüşme Türleri

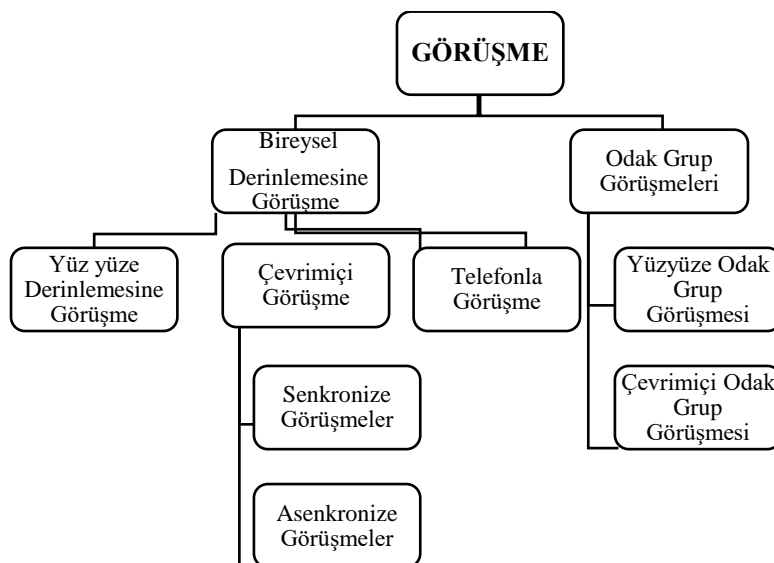
Nitel araştırmalarda görüşme türlerinin araştırmacılar tarafından farklı açılardan farklı isimlerle sınıflandırıldığı görülmektedir. Steward'a göre görüşme türleri; "yönlendirici" ve "yönlendirici olmayan" olarak ikiye ayrılmaktadır (Sevencan & ilingiroğlu, 2007, s. 4). Patton'a göre; "sohbet tarzı görüşme", "genel görüşme formu yaklaşımı" ve "standartlaştırılmış açık uçlu görüşme" olarak ifade edilmektedir (Punch, 2005; Sevencan & ilingiroğlu, 2007; Yıldırım & Şimşek, 2006). Minichiello; "standartlaştırılmış", "yarı standartlaştırılmış" ve "standartlaştırılmamış" olarak ayırmaktadır (Punch, 2005 akt. Tekin & Tekin: 2006, s. 104). Opdenakker (2006); "yüz yüze görüşme", "telefonla görüşme", "yazılım araçlarıyla görüşme" ve "e-mail" yoluyla görüşme" olarak dörde ayırmaktadır (Opdenakker, 2006, s. 3). Rubin ve Rubin (2011) ise, "odak gruplar", "internet görüşmeleri", "gelişigüzel sohbet" ve "yarı-yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler" olarak kategorilendirmiştir (Rubin & Rubin, 2011, s. 39). Bu makalede, literatürden edinilen bilgiler ve nitel araştırmalardaki gelişmelerden yola çıkararak görüşme türleri iletişim şekline ve veri toplama aracına göre kategorilendirilendirilmiştir.

Katılımcularla İletişim şekline Göre Görüşme Türleri

Görüşmeler, nitel araştırma yaklaşımlarında en sık kullanılan teknik olarak bilinmektedir. Nitel araştırmaların geçmişine bakıldığında en çok tercih edilen görüşme tekniğinin yüz yüze görüşme olduğu bilirse de son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle telefon görüşmesi ve evrimii görüşme türleri giderek daha fazla kullanılmaya başlanmıştır. Şekil 3'de belirtilen iletişim şekline göre görüşme türleri; bireysel görüşmeler ve odak grup görüşmeleri olarak sınıflandırılmaktadır.

Şekil 3.

Katılımcularla İletişim şekline Göre Görüşme Türleri

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Bireysel Görüşmeler

Yüzyüze derinlemesine görüşmeler, araştırmacı ve görüşülen kişinin sosyal etkileşimiyle araştırılan konu ile ilgili bilginin ve anlamın oluşturulmasına imkân sağlayan bir görüşme tekniğidir (Oltmann, 2016, s. 2) Yüz yüze derinlemesine görüşmeler genellikle açık uçlu yapılandırılmamış veya yarı yapılandırılmış soru formu ile katılımcılardan yüz yüze detaylı cevapların alındığı ve araştırılan konunun kapsamlı bir şekilde incelenmesini sağlamaktadır (Tekin & Tekin, 2006). Derinlemesine görüşmeler bazen yalnızca bir sorudan oluşabilmektedir. Sohbet havasında geçen bu yapıdaki derinlemesine görüşmelerde sorunun ardından ilgili konuları keşfetmek için destekleyici sorular gelmektedir (Hesse-Biber & Leavy 2011). Yüz yüze yapılan görüşmelerde araştırmacı görüşülen kişinin sesi, tonlaması, vücut dili gibi sosyal ipuçları sayesinde bireyin sorular hakkındaki sözlü yanıtına ek olarak birçok ek bilgi sağlayabilmektedir. Eğer araştırmacı konu ile ilgili bilgi sahibi değilse ve görüşülen kişi konu hakkında uzmansa bu sosyal ipuçları ve araştırmacının çıkarımları daha az önemli görülmektedir. Bununla birlikte; görüşülen kişi ile araştırmacı arasındaki bu sosyal etkileşim ve görünürlük, görüşülen kişinin araştırmacıdan etkilenmesine sebep olabilmektedir. Bu sebeple araştırmacının bu etkinin farkında olarak tarafsız yaklaşımı ve doğru iletişimi önem taşımaktadır (Opdenakker, 2006, s. 3).

Görüşme tekniği ile ilgili genel inanç nitel araştırmalarda etkileşimin yüz yüze görüşmeler aracılığıyla daha iyi sağlanabildiği yönündedir. Fakat son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi küresel salgın gibi sebeplerle özellikle sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda telefon görüşmeleri ve internet aracılığıyla yapılan senkronize ve senkronize olmayan çevrimiçi görüşmeler veri toplama tekniği olarak giderek daha fazla kullanılmaktadır. Çevrimiçi araştırmaların zaman ve finansal kaynaklar açısından avantajları konusundaki olumlu görüşlerin arttığı (Deakin & Wakefield, 2013, s. 604), yüz yüze görüşmelere kıyasla bireylerin daha özgün ve rahat bir şekilde kendilerini ifade etmelerine imkân sağladığına yönelik görüşler bulunmaktadır (Ellison vd., 2006; Janghorban vd., 2014, s. 1). **Çevrimiçi senkronize görüşmeler**; Teams, Zoom Skype, Messenger gibi iletişim platformları aracılığıyla yapılmaktadır. Senkronize olmayan araştırmalara göre araştırmacı ile görüşülen kişi arasında daha yoğun etkileşim olduğu için görüşmelerin daha verimli geçmesini sağlayarak geleneksel yüz yüze görüşmeyi yansıtmaktadır (James & Busher, 2012, s. 179). Araştırmacının ve görüşülen kişilerin saat dilimi farklılıkları uyması gereken zamanlama açısından karmaşıklık yaratabilmesi dikkat edilmesi gereken bir konu olarak görülmektedir (Kazmer & Xie, 2008). **Senkronize olmayan görüşmeler** ise, genellikle e-posta aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu görüşmeler “e-görüşme” olarak da adlandırılmaktadır. E-görüşmeler araştırmacı ve görüşülen kişinin aynı yerde bulunmasını gerektirmediği için hem zaman hem de mekân açısından esnektir. Araştırmacılar görüşme sorularını istedikleri zaman dilimine yayararak bir ya da birkaç seferde katılımcılara iletebilmekte ve verilen cevaplara göre yeni soruları gönderebilmektedir. Bu sürecin ne kadar süreceği katılımcıya bağlı olarak değişebilmektedir (James & Busher, 2012). E-görüşmeler birçok kolaylık sağlasa da yüzyüze yapılan görüşmelerin yerini alamayacağı sadece belirli durumlarda araştırmanın geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi için bir araç olarak kullanılabilmesi belirtilmektedir (Bampton vd., 2013, s. 329). **Telefon görüşmeleri** de senkronize görüşmelerle benzer özellikler taşımaktadır fakat burada görüşmelerde kullanılan iletişim aracı

internet değil telefondur. Son yıllarda teknolojinin gelişmesiyle artık nitel araştırmalarda telefonla yapılan görüşmelerin azaldığı ve yerine çevrimiçi görüşmelerin arttığı görülmektedir.

Odak Grup Görüşmeleri

Odak grup görüşmeleri, araştırmacı tarafından kk bir grup bireyin bir araya getirilerek belirlenmiş bir araştırma konusu ile ilgili tartıştığı ve gruptaki bireylerin öznel deneyimlerinden, inançlarından, algılarından ve tutumlarından etkileşim yoluyla yararlandığı bir grup görüşmesi tekniğidir (Cornwall & Jewkes,1995; Nyumba vd., 2018, s. 21; Rabbie, 2004, s. 656). Bu görüşme tekniğinde belirli bir populyondan amaçlı olarak seçilen bireyler belirlenmiş bir konuya odaklanarak bu konu hakkındaki görüşlerini dile getirmektedir (Barbour & Schostak, 2005, s. 46). Yüz Yüze ya da çevrimiçi olarak çeşitli formatlarda yapılabilir. Teknik, istatistiksel olarak geneli temsil eden geniş bir örnekten ziyade, amaçlı seçilmiş bir grup bireyin görüşlerinden veri elde edilerek kullanılmaktadır. Odak grup görüşmelerinde, katılımcılardan oluşan grupla araştırmacı arasında yapılandırılmamış görüşme doğrultusunda görüşme gerçekleşmektedir. Burada amaç, grup içi dinamiğin etkisiyle konuyu kavrama ve derinlemesine bilgi üretmektir (okluk vd., 2011, s. 97). Odak grup araştırmasının üç temel özelliği, katılımcıların kişisel duygu ve deneyimlerine erişim sağlamak; bilgi ve düşünce üretimini teşvik etmek ve kolektif anlamlandırma sürecini gözleme fırsatı sunmaktır (Wilkinson, 1998). Odak grup görüşmesi süreci dört adımda gerçekleşmektedir. Bunlar; araştırmanın tasarımı, veri toplama, verilerin analizi ve sonuçların rapor edilmesini içermektedir. Bununla birlikte; odak grup görüşmeleri, kişi sayısı, araştırmacının konumu, görüşmenin yapıldığı atmosfer, araştırmacı sayısı gibi özelliklerle aşağıda belirtildiği Şekilde sınıflara ayrılmaktadır (Nyumba vd., 2018, s. 22).

- **Tek odak grubu:** Bir konunun tüm katılımcılar ve araştırmacılar tek bir yerde etkileşimli olarak tartışılmasıdır (Morgan, 1996, s. 131).
- **İki yönlü odak grubu:** Bu format, bir grubun bir konuyu aktif olarak tartıştığı, diğerinin ise birinci grubu gözlediği iki grubun kullanılmasını içermektedir (Morgan vd., 1998).
- **İki moderatörlü odak grubu:** Aynı odak grubu içinde her biri farklı bir rol üstlenen, birlikte çalışan iki moderatörün olduğu görüşme tekniğidir (Krueger & Casey, 2000).
- **Dello moderatörü odak grubu:** Araştırılan konu üzerinde kasıtlı olarak karşıt tarafları tutan iki moderatörün olduğu odak grup görüşmesidir (Krueger & Casey, 2000).
- **Katılımcı moderatör odak grubu:** Bu odak grup tartışmasında, araştırmacılar grubun dinamiklerini etkileyerek daha dürüst cevaplara ulaşmak için katılımcılardan bazılarını moderatör rolünde geçici olarak görevlendirmektedir (Kamberelis & Dimitriadis, 2005).
- **Mini odak grubu:** Ulaşılması zor ve potansiyel katılımcının az olduğu durumda iki ila beş arasında katılımcıdan oluşan kk bir grupla yapılan görüşme tekniğidir (Kamberelis & Dimitriadis, 2005).

Çevrimiçi odak grup görüşmeleri; video konferans, sohbet odaları, iletişim platformları gibi çevrimiçi iletişim araçları kullanılarak yapılan odak grup grşmeleridir (Gill & Baillie, 2018, s. 668). Çevrimiçi odak gruplar *eşzamanlı* olarak (gerçek zamanlı olarak) veya *eşzamanlı* olarak (gerçek

zamanlı değil) ya da ikisinin kombinasyonu karma teknikle gerçekleştirilebilmektedir. Eşzamanlı formatta, katılımcılar daha önce belirlenmiş bir zaman diliminde eş zamanlı olarak çevrimiçi olmaktadır. Eşzamanlı etkileşim sayesinde görüşme sürecinde birbirlerinin görüşlerine anında tepki verebilmektedirler. Eşzamansız formatta ise katılımcılar belirli bir süre boyunca oturum açmakta, diğer katılımcıların katkılarını okumakta ve kendileri için uygun olan bir zaman diliminde başka birinin katılması gerekmeksizin özgür bir şekilde tartışmaya katılarak görüşlerini bildirmektedirler (Tates vd., 2009, s. 3). Sözlü olmayan iletişim, araştırmacı ve katılımcılar açısından görüşmenin bağlamsal doğasına ilişkin farkındalığı artırması sebebiyle daha derin bir ortak anlam elde etmek için önemli olabilmektedir (Onwuegbuzie vd., 2010). Çevrimiçi odak grupları, yüz yüze odak grup tartışmasına göre daha dinamik ve rekabetçi bir ortam yaratılma imkânı sağlasa da özellikle senkronize çevrimiçi odak grup görüşmelerinde sözlü olmayan verileri yakalayamama ya da bağlantı kopması gibi teknik sorunlar yaşanması ihtimali vardır (Dubrovsky vd., 1991, s. 124). Çevrimiçi odak grup metodolojisini kullanmanın en belirgin avantajı, yüz yüze yapılan araştırma tekniklerinde dahil edilmesi zor olan popülasyonlara erişim sağlaması ve birbirleriyle görüşme imkânı olmayacak katılımcıları ve araştırmacıları biraraya getirerek aralarındaki diyalogu kolaylaştırmasıdır.

Veri Toplama Aracına Göre Görüşme Türleri

Merriam, (2015)' e göre görüşmeler yapılandırma süreçlerine göre üç kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar, tam yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmelerdir (Merriam, 2015, s. 87). Bununla birlikte birçok çalışmada yapılandırılmış görüşme için, nicel bilgiler sunması ve katılımcının özgürce konu hakkında bilgi vermesini kısıtlaması sebebiyle nitel araştırmanın doğasına uygun bulunmadığı yönünde görüşler belirtilmektedir. Bu sebeple, bazı çalışmalarda veri toplama aracına göre nitel görüşme türleri; yapılandırılmamış ve yarı-yapılandırılmış olarak ele alınmaktadır (Creswell, 2021, s. 162; DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006, s. 315; Rubin & Rubin, 2011, s. 39). Bu makalede, görüşmelerin yapılandırma sürecindeki ayırımı anlaşılması ve açıklayıcı olması açısından Şekil 4'te görüldüğü gibi üç türe ayrılmış ve türler açıklanmıştır:

Şekil 4.

Veri Toplama Aracına Göre Görüşme Türleri

Kaynak: Merriam, 2015.

Yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırmacının belirli kategorilere göre hazırladığı ve katılımcı bireyin kendisine ait bilgiyi kapalı uçlu olarak cevapladığı anket çalışmalarına benzer özellikler gösteren bir tekniktir (Robson, 1993 akt. Tümnüklü, 2000, s. 546). Bu teknikte her katılımcıya aynı sorular değişiklik

yapılmadan sorulmaktadır. Verilecek cevaplar belirli seçeneklere göre değerlendirilmektedir. Elde edilen veriler nicel yapıda olduğu için derinlemesine bir anlam çıkarımı yapmak çok mümkün olmamaktadır. Bu sebeple deneyimin ya da bir olayın anlamını kavramaya yönelik nitel araştırmalar için çok uygun bir teknik değildir.

Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme sorularının daha esnek bir formda hazırlanarak katılımcıların açık uçlu cevap vermesine olanak sağlayan görüşme tekniğidir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler nitel görüşmelerde en sıklıkla kullanılan teknik olarak bilinmektedir (Edwards & Holland, 2013, s. 29; Kitchin & Tate, 2000, s. 213; Longhurst, 2003, s. 144). Teknikte görüşme sorularının kısmen standartlaştırılmakta, kısmen araştırmacı tarafından cevaba açık bırakılmaktadır (Wengraf, 2001, s. 62). Böylelikle araştırmacı tarafından görüşülen kişinin yanıtlarını genişletmek ve bilgi üretmek için gerekli ortam yaratılmakta ve derinliğin elde edilmesini sağlanmaktadır (Rubin & Rubin, 2005, s. 88). Berg (2007), bu tür görüşmelerin gerçekleştirirken, araştırmacıların konu ile ilgili tüm detayları ve araştırma sorularını içeren temel bir kontrol listesi hazırlanmasını önermektedir. Bu sayede, araştırmacı derinlemesine araştırma yaparken çalışmayı amacına yönelik belirlenen parametreler içinde tutmaya daha kolay imkân sağlayabilmektedir (Alshenqeti, 2014, s. 40). Sorular önceden soru formu aracılığıyla planlanmış olsa da görüşmecinin esnek ve duyarlı olması, katılımcıyı yönlendirmeden zgr alan tanınması önem taşımaktadır (Liamputtong, 2019, s. 402).

Yapılandırılmamış görüşme tekniği; planlama ve uygulama açısından hem görüşülen kişiye hem de araştırmacıya daha fazla esneklik ve özgürlüğün sunulduğu, sosyal etkileşimin doğal sürecinde spontane gerçekleşen bir görüşme tekniğidir (Türnüklü, 2000, s. 545, Zhang & Wildemuth, 2009, s. 240). Araştırmacının konu ile ilgili yeterli bilgi birikimine sahip olmadıkları durumlarda daha sıklıkla tercih edilen bir tekniktir. DiCicco-Bloom ve Crabtree (2006)'ye göre aslında hiçbir görüşme tamamen yapılandırılmamış olarak kabul edilememektedir. Çünkü araştırmacı bir konu ile ilgili bir problem doğrultusunda hareket etmektedir. Bu doğrultuda yapılandırılmamış görüşme sohbetine benzer özellikler taşımaktadır. Sıklıkla etnografya deseni ile tasarlanmış keşifsel çalışmalarda katılımcı gözlem tekniği ile kullanılmaktadır (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006, s. 315). Bu tekniğin en belirgin sınırlılığı, araştırmada veri toplamak için belirlenmiş bir ereve olmaması sebebiyle sistematik veri toplanması ve analizde örüntü oluşturulması için çok fazla zaman gerekmektedir (Türnüklü, 2000, s. 546).

Görüşmelerde araştırmacı, epistemolojik yaklaşımına bağlı olarak tartışma konusu ile ilgili temel anlama erişmek için sıklıkla soruları araç olarak kullanmaktadır. Bununla birlikte nitel görüşmelerin bir parçası olarak katılımcıları düşündürmek ve tartışmaya teşvik etmek için metinsel, görsel ve yaratıcı araçlarda kullanabilmektedir. Böylelikle katılımcıların tartışılan konuyu anlamlandırma süreçlerine destek verilebilmektedir (Edwards & Holland, 2013, s. 53).

Nitel Araştırmalarda Görüşme Süreci

Nitel araştırmalarda görüşme yoluyla veri toplama sürecinde araştırmacı oluşturacağı bir plan doğrultusunda hareket etmelidir. Şekil 2’de Creswell (2021)’ in çalışmasında yer alan veri toplama döngüsü bu süreci açıklamaktadır. Ayrıca literatürdeki çalışmalar incelendiğinde genel olarak sürecin; örnek çerçevesinin oluşturulması, ilişkiler geliştirilerek uyumun sağlanması, örneklemin seçilmesi, verilerin toplanması, verilerin analizi, geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması, sonuçların raporlanması aşamalarını içerdiği görülmektedir. Aşağıda bu süreçlerde öne çıkan konulara dair bilgiler verilmektedir.

Örneklem Belirleme Süreci

Nitel araştırmalarda yapılan görüşmelerde seçilen konuyla ilgili derin ve kapsamlı veri toplanması gerektiğinden, çalışılacak alanla ilgili ön bilgiler edinilmeli ve alan yakından tanınmalıdır. Nitel araştırmalarda seçilecek yer ve örneklemin özellikleri ile ilgili esas olan araştırmacının araştırdığı problemi ile ilgili en doğru bilgiyi ve konunun en iyi anlaşılmasını sağlayacak kişileri ve yerleri seçmektir. Bu sebeple örnekleme yöntemi olarak sıklıkla amaçlı örnekleme yöntemleri tercih edilmektedir (Yağar & Dökme, 2018, s. 4). Türnüklü (2000) ise, literatürden edinilen bilgiler doğrultusunda nitel araştırmalarda kullanılan örneklem belirleme tekniklerini; aykırı durum örnekleme, maximum çeşitlilik örnekleme, benzeşik örnekleme, tipik durum örnekleme, kritik durum örnekleme, kartopu örnekleme, amaçlı ölçüt örnekleme, doğrulayıcı ve yanlışlayıcı örnekleme, kolay ulaşılabilir durum örnekleme olarak açıklamıştır (Türnüklü, 2000, s. 549). Miles ve Huberman (1984) yer ve örneklem seçim sürecinin dört boyutu içerdiğini belirtmektedir. Bunlar (Miles & Huberman, 1984, s. 185);

- **Yer:** Araştırmanın yapılacağı yer,
- **Katılımcılar:** Araştırmanın yapılacağı kişiler,
- **Olaylar:** Araştırmanın yapılacağı kişilerin yapacakları şeyler,
- **Süreçler:** Araştırmanın yapılacağı kişiler tarafından yapılacak şeylerin doğal gelişim sürecidir.

Nitel araştırmalarda örnek büyüklüğü büyüklüğü karmaşık bir durum olarak görülmektedir ve nasıl belirlenmesi konusunda henüz kabul görmüş bir bilgi bulunmamaktadır (Creswell, 2017, s. 189). Örneklem büyüklüğü araştırmanın amacına göre değişebilmektedir. Yıldırım ve Şimşek (2008), araştırma probleminin özelliğine ve araştırmacının sahip olduğu kaynakların sınırlılığına göre örneklem büyüklüğünün belirlenmesinin uygun olduğunu belirtmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 87). Creswell (2021) çalışmasında, örneklem büyüklüğünün araştırma desenine göre belirlenmesinin uygun olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada yer alan araştırma desenine göre örneklem olarak seçilecek bireylerin özelliklerine dair bilgiler Tablo 4’te belirtilmektedir.

Tablo 2.
Araştırma Desenlerine Göre Uygun rneklem Seimi

	Anlatı	Fenomenoloji	Kuram Oluşturma	Etnografi	Durum alışması
Verilerin toplanacağı kişi/kişilerin zellikleri	Farklı ve ulaşılabilir bir ya da birkaç birey	İncelenecek fenomene dair deneyimi olan birden fazla birey	Fenomene ilişkin eyleme tepki veren ya da sürece dahil olan birkaç birey	Ortak bir kültüre sahip grup üyelerinden oluşan bireyler	Bir süreç, olay veya fazla kişiyle sınırlanırılmış sistem

Kaynak: Creswell, 2021.

Creswell (2017) alışmasında, incelediği çok sayıda nitel araştırma doğrultusunda araştırma desenlerine göre uygun örnek büyüklüğünü; fenomenoloji çalışmalarında 3 ile 10 arasında, temellendirilmiş teori (kuram oluşturma) alışmalarında 20 ile 30 arasında, anlatı araştırmalarında 1 ya da 2, etnografi araştırmalarında ortak kültüre ait bir gruptaki kişi sayısı, durum çalışmasında ise en fazla 4 ya da 5 durumla ilişkilibirten fazla kişi sayısı olarak belirtmektedir. Örneklem belirleme aşamasında en fazla tercih edilen yaklaşımlardan diğeri ise teorik doğgunluğun esas alınmasıdır (Creswell, 2017, s. 189; DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006, s. 318; Kuzel, 1999). Bu doğrultuda veriler tekrar etmeye başladığında ve yeni bir bilgi retilemediğinde teorik doğgunluğa ulaşılacağı varsayılmaktadır (Baltacı, 2019, s. 263). Son yıllarda yapılan çoğu araştırmada yeterli örneklem büyüklüğünü belirlemek için veri doğgunluğu yaklaşımının kullanıldığı görülmektedir (Alizadeh vd., 2020; Corner vd., 2019; Dönmez & zkl, 2020; Torun, 2019; Yiğa vd., 2021). Bu görüş doğrultusunda hareket eden araştırmacılar, görüşmelerle veri toplama ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi sürecini genellikle eş zamanlı olarak yürütmektedir.

Odak grup görüşmelerinde araştırmacı benzer demografik özellikler taşıyan katılımcılarla birlikte grup ortamında araştırma problemini tartışmaktadır. Katılımcıların birbirlerini tanınması ya da tanımaması fark etmemektedir. Odak grup görüşmelerinin kaç kişi olmasına dair belirli bir kural olmamakla birlikte son yıllarda yapılan bazı çalışmalarda genellikle 6-8 kişi arasında olmasının uygun olduğu görüşü belirtilmektedir (Creswell, 2017, s. 190; okluk vd., 2011, s. 101; Krueger & Casey, 2000). Zeller (1993), en yaygın kullanımın 4 ila 6 kişi arasında olduğunu belirtmektedir (Morgan, 1996, s. 144). Buna gerekçe olarak ise birkaç odak grup görüşmesi ile verilerin doğgun hale gelmesini göstermektedir. Longhurst (2003) ise, büyük odak gruplarında her katılımcının konuşması gerektiği için oturumu yönetimin ve verileri toplamanın zorluklar taşıdığını belirtmektedir. Edmunds (2000), kişi sayısının 8 ila 10 arasında olması gerektiğini belirterek az sayıda kişiyle yeterli veri toplanamayacağı, 10 kişiden fazla olması durumunda ise grup arasında doğru etkileşimin sağlanamaması ve grubu yönetmenin zorlaşması gibi problemlerle karşılaşılması olasılığının artacağını belirtmektedir (okluk vd., 2011, s. 101). Krueger ve Casey (2000) ise, 6 ila 8 arasında kişi sayısından oluşan küçük grupların daha verimli olduğunu belirtmektedir. Krueger (1994), tatmin edici bilgilere ulaşıldığında tekrar eden bilgiler üretilene kadar odak grup görüşmelerine devam etmeyi önermektedir. Bu doğrultuda bir araştırma sorusuna cevap bulabilmek için üç veya dört odak

grup sayısı olabileceğini öne sürmektedir. Katılımcıların çeşitli özellikler taşıması veya araştırılan konuların kapsamının gerekli görülen grup sayısını artıracığını, bu noktada veri doygunluğunun esas alınması gerektiği belirtilmektedir. Grubun çeşitli özellikler taşıması avantaj olarak görülebilse de katılımcılar arasında hiyerarşik ilişkilerin olmaması ve eşit şartlar sağlanılmasına dikkat edilmesi gerekmektedir (Kitzinger, 1995, s. 301).

Odak grup görüşmelerinde katılımcı sayısını belirlerken araştırmanın problemi, odak grubun türü, araştırmacının grup üyelerinin özelliklerine göre grubu yönetme becerisi ve görüşmenin yapısı ile ilgilidir. Kişilerin sayısı doğrultusunda elde edilen verilerin araştırma sorusuna cevap verecek yeterlilikte olması ve araştırmacının odak grup görüşmesindeki kişileri yönetebilme kapasitesi örnekleme belirlemede önem taşımaktadır (Ekiz, 2003). Bu bağlamda, literatürde çok farklı görüşler bulunmakla birlikte grup kişi sayısının doğru gerekçelerle araştırmacının verebileceği bir karar olduğunu söylemek mümkündür.

Veri Toplama Süreci ve Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Görüşme tekniğiyle insan deneyimini anlamak ve kavramak gerçek ve doğru bilgi aracılığıyla olmaktadır. Gerçek bilgiye ulaşmak için katılımcının gönüllü ve istekli olması önemlidir. Bu sebeple, araştırmacı ile katılımcı arasındaki uyumun zamanla geliştiği geleneksel etnografi deseniyle yapılmış çalışmalar gibi yapılandırılmamış görüşmelerin aksine, fenomenoloji, gömülü teori gibi desenlerle derinlemesine görüşmelerin yapıldığı çalışmalarda araştırmacının hızla katılımcı ile olumlu bir ilişki kurması gerekmektedir. Bu araştırmanın verilerinin toplanılması esnasında başarılı olunması için gerekli ilk adımdır. Olumlu ilişki geliştirmek katılımcının paylaştığı bilgilere güvenilmesini ve saygı duyulmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda, katılımcı da öznel deneyimlerini ve tutumlarını doğru bir şekilde ifade etmek için güvenli ve rahat bir ortama ihtiyaç duymaktadır (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006, s. 317).

Araştırmacı ve görüşmeye katılan kişi arasındaki uyum aşamaları genellikle endişe, keşif, işbirliği ve katılımı içermektedir. Endişe aşaması, araştırmacı ve görüşülen kişinin yeni iletişim kurmaya başladığı zamanda oluşan belirsizlik dönemini anlatmaktadır. Keşif aşaması, araştırmacı ve katılımcı arasında ahengin oluşmaya başladığı dönemdir. İşbirliği aşaması güvenin oluşmaya başladığı dönem; katılım ise araştırmacı ve katılımcı arasında zamanla oluşan güven doğrultusunda tam katılımın sağlandığı dönemdir (Spradley, 2003, s. 44).

Barbour ve Schostak (2005), görüşme tekniğinin veri toplama aracı olarak kullanılması durumunda soruların mümkün olduğu ölçüde kısa ve cevapların ise uzun ve kapsamlı olması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca görüşmeler sırasında dikkate alınması gereken bazı anahtar kavramları tanımlamaktadır:

- İlişki Gücü: Araştırmacı ile katılımcı arasında ilişki geliştirme ve iletişim gücünü ifade etmektedir.
- Değer: Araştırmacı ve katılımcının sözlerinin değerini ifade etmektedir.
- Güven: Araştırmanın nesnelliği, doğruluğu ve dürüstlüğü ifade etmektedir.
- Anlam: Araştırmacının katılımcıya iletmek istediği anlamı ifade etmektedir.

- Kelimeler: Görüşmelerde sorulan soruların anlatım biçimini ve kullanılan kelimeleri ifade etmektedir (Barbour & Schostak, 2005, s. 43).

Görüşme tekniği, detaylı ve derin bilgilere ulaşılmaması açısından önemli olsada bazı sınırlılıkları mevcuttur. Genellikle küçük bir örneklem grubu üzerinde gerçekleştiği için genelleme yapılamamaktadır. Nitel görüşmede veri toplama ve analiz süreci; araştırmacının sosyal becerileri, kendine özgü durumu ele alış stili ve durumu yorumlaması ile gerçekleşmektedir (Liamputtong, 2019, s. 1). Bu sebeple, araştırılacak konunun nitel araştırma desenine yönelik görüşme süreci hakkında detaylı bilgi sahibi olunması ve sürecin araştırmacı tarafından doğru yönetilmesi büyük önem taşımaktadır.

Verilerin Analizi

Nitel veri analizi genellikle verilerin toplanması, kodların oluşturulması, kodların sadeleştirilerek temaların oluşturulması ve tablolar, şekiller ya da bir tartışma halinde raporlanarak sunulmasını içermektedir (Creswell, 2021, s. 182). Nitel verilerin analizinde amaç; araştırma sorusu hakkında bilgi edinmek, gerçekleştirmek, temel konu ya da hikayeleri ortaya koymak, edinilen bilgilerin içeriklerini boyutlandırmak ve çerçeveler doğrultusunda verileri azaltmaktır (Sandelowski vd., 1997, s. 371). Literatürde nitel veri analizinin türleri konusunda çok farklı görüşler mevcuttur fakat en fazla kullanılan analiz teknikleri aşığıda belirtilmektedir (zdemir, 2010, s. 334):

Fenomenolojik Analiz: Bireylerin bir fenomene ilişkin deneyimlerine yükledikleri derin anlamı ortaya koymak amaçlanmaktadır (Creswell, 2017, s. 195).

İçerik Analizi: Çoğunlukla yazılı ve görsel verilerin analizinde kullanılmaktadır (Şahin vd., 2021, s. 236). Verilerin sistematik, niceliksel ve nesnel tanımlanması amacıyla kodlar ve temalar oluşturularak analiz edilmesidir (Uygun vd., 2019, s. 505).

Betimsel Analiz: Verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre doğrudan alıntılarla özetlenerek ve yorumlanarak okuyucuya bilginin aktarılmasıdır (Ültay vd., 2021, s.191; Yıldırım & Şimşek, 2003).

Yerleşik Kuram ve Sabit Karşılaştırma Analizi: Araştırma problemine yönelik elde edilen verilerden temaların oluşturulması ve bu doğrultuda kuram gelişmesidir (Glaser & Strauss, 1967; zdemir, 2010, s. 334).

Söylem Çözümlemesi: Dilin sosyal ve kültürel bağlam içerisinde ayrıntılı olarak dilbilimsel analize tabi tutulmasıdır (Kısıık, 2022, s. 23; Yılmaz, 2019, s. 239).

Etnometodoloji: Ortak kültüre sahip bireylerin bir olay ya da olguya yönelik bakış açılarının neden-sonuç ilişkilerinin detaylı betimlenmesidir (Creswell, 2017; Erturagay, 2019, s. 62).

Nitel araştırmalarda yapılan görüşmelerde, ideal veri toplama ve analiz eş zamanlı olarak yapılmaktadır. Böylelikle araştırma soruları hakkında genel bir anlayış oluşturmaya çalışılmaktadır. Her bir katılımcı için yapılan veri toplama ve analiz sürecinde, verilerin tekrarladığı ve benzer özellikler taşıdığı noktada verilerin yeterli olduğu kabul edilmektedir. “Doygunluk” olarak adlandırılan bu aşama, yeni bir kategori veya

temanın ortaya çıkmadığı veri toplamanın tamamlandığını gösteren aşamadır (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006, s. 318; Kuzel, 1999). Nitel araştırmalar genellikle keşifsel olduğu için verilerin analizi araştırmacılar tarafından yapılırken öğrenilmektedir. Bununla birlikte genel olarak veri analizinde izlenen süreç Creswell (2021) tarafından aşağıdaki işlemlerle açıklanmaktadır:

1. *Veri Yönetimi*: Analizin ilk aşamasına araştırmacılar verilerini düzenleyerek başlamaktadır. Toplanan veriler bilgisayar ortamında ya da elle uygun metin birimlerine dönüştürülmektedir.

2. *Okuma ve Hatırlatıcı Notlar Alma*: Verilerin doğru yönetimi için yapılan düzenlemeden sonra hazırlanan metin birkaç kez tam olarak okunmakta ve anlam oluşturmaya çalışılmaktadır. Bu aşamada anlam oluşturmak için yardımcı olacak ifadeler, fikirler ve anahtar kavramlara yönelik hatırlatıcı notlar alınmaktadır.

3. *Betimleme, Sınıflandırma ve Yorumlama*: Bu aşamada okunan ve notlar alınan veriler için detaylı betimleme yapılarak kodlar ve temalar oluşturulmaktadır. Sonrasında ise araştırma yaklaşımı doğrultusunda kendi görüşleri ya da literatürdeki bilgiler ışığında yorumlama yapılmaktadır.

4. *Sunma ve Görselleştirme*: Veri analizinin son aşamasında ise, araştırmacılar elde ettikleri verileri metin, tablo ya da şekil aracılığıyla bir düzen oluşturarak sunmaktadır. Sunma ve görselleştirme için oluşturulan tablolarda sayısal bilgilerden çok durumun kelimelerle ifade edildiği bilgiler yer almaktadır.

Nitel araştırmanın genel analiz süreci bu şekilde gerçekleşse de araştırma desenlerine göre farklı analiz basamakları olabilmektedir. Anlatı araştırmasında kişinin yaşam öykülerine yönelik bir bir anlatı geliştirmek amaçlanmaktadır ve en az yapılandırılmış prosedürü içermektedir. Fenomenoloji çalışmasında deneyimin özü ve anlamına odaklanılmaktadır. Kuram oluşturma çalışmasında alandan elde edilen veriler doğrultusunda bir kuram geliştirilmek amaçlanmaktadır. Fenomenoloji ve kuram oluşturma çalışmaları yazar tarafından en derin ve detaylı açıklamaların yapıldığı bir veri analizi sürecini içermektedir. Etnografi araştırması aynı kültürü paylaşan bir grubun betimlenmesi, yorumlamasını ve yaygın bir analiz sürecini içermektedir. Durum çalışması ise; bir durum ya da çoklu bir durumun derinlemesine incelenmesini ve analiz edilmesini gerektirmektedir (Creswell, 2021, s. 106). Bununla birlikte, birçok araştırmacının farklı yaklaşımlar doğrultusunda analiz stratejileri belirlediği de görülmektedir. Örneğin; hermeneutik (yorumlayıcı) yaklaşımda metni analiz etmek için temaları ve kategorileri belirleme sürecinde yorumlayıcı açıklamalar yapılmaktadır. Hermeneutik yaklaşım araştırılan konu veya durumla ilgili bilinçli bir anlam arayışını ifade etmektedir (Gummesson, 2005 akt. Başfıncı, 2011). Şablon yaklaşımı ise, daha önce yapılan araştırmalara ve teorik bilgilere dayalı bir şablon (kategoriler) üzerinden analizin gerçekleştirilmesini içermektedir (Miler & Crabtree, 2005 akt. DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006). Daldırma/kristalleştirme yaklaşımı ise, güçlü bir teorik alt yapıya sahip olan araştırmacı tarafından verilerin tekrar tekrar döngüsel bir şekilde süzgeçten geçirilerek kristalleşmesinin amaçlandığı bir tekniktir. Genellikle yapılandırılmamış görüşmeler tercih edilir. Nitel araştırmada deneyimli olan, teorik bilgisi güçlü araştırmacılar tarafından kullanılması tavsiye edilmektedir (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006).

Nitel veri analizinde elle kodlama ya da bilgisayarlı yazılım programları aracılığıyla analiz yapılabilmektedir. Sıklıkla kullanılan yazılım programlarına örnek olarak; MAXQDA, ATLAS.ti, NVivo ve HyperRESEARCH verilebilir. Bilgisayarlı yazılım programlarında veri analizi süreci elle kodlama ile aynı şekilde ilerlemektedir. Görüşmeden elde edilen verilerin bilgisayarla analizinde araştırmacı yazıya döktüğü metinden ne çıkan ifadeleri ya da metnin bir parçasını belirler ve bir kod etiketi kararlaştırır. Sonrasında aynı kod etiketine sahip ifadeler için veritabanı taranır ve ortak kod etiketine sahip ifadelerin bir çıktısı oluşturulur. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda kategorilerin ve temaların oluşturulmasını ise bilgisayar değil araştırmacının kendisi yapmaktadır (Creswell, 2021, s. 203).

Nitel Görüşmelerde Geçerlilik, Güvenilirlik ve Etik Değerler

Dörnyei (2007), geçerlilik ve güvenilirlik konularının araştırma sonuçlarının garantisine hizmet ettiğini ve araştırılan durumu yansıtma derecesini ifade ettiğini belirtmektedir. Nitel araştırmalarda geçerlik ile ilgili pek çok farklı bakış açısı mevcuttur (Creswell 1998; Firestone 1993; Healy & Perry 2000; Krefting 1991; Maxwell 1992; Merriam 1995; Miles & Huberman 1994; Padgett 1998; Thomas & Magilvy 2011 akt. şener vd., 2017, s. 8). Bu bakış açılarında, nitel geçerlilikler nicel değerler bakımından karşılıklarına yönelik değerlendirilmektedir. Fakat yorumlayıcı perspektifle nicel terimlerden farklı olarak nitel terimler kullanılmaktadır. Lincoln ve Guba (1985) nitel bir çalışmada i geçerlilik ve dış geçerlilik terimlerinin yerine; özgünlük, aktarılabilirlik, güvenilebilirlik ve onaylanabilirlik terimlerini kullanmaktadır (Lincoln & Guba, 1985 akt. Creswell, 2021, s. 246). Bunun sağlanması için ise, araştırma alanında uzun süreli katılım, farklı veriler kullanarak veri genlemesi yapmak, derin betimleme yapılmasını önermektedir. Günümüzde yapılan nitel çalışmalarda sıklıkla kullanılan bu kriterler, araştırma sürecinin denetlenmesini içermektedir. Yıldırım ve şimşek (2008), görüşme tekniğinin uygulanma sürecinde araştırmanın gözlem ve doküman incelemesi gibi diğer nitel tekniklerle desteklenmesinin araştırmayı daha nitelikli kılarak geçerliliğini ve güvenilirliğini arttırdığı belirtilmektedir. Son yıllarda yapılan nitel çalışmalarda da sıklıkla geçerlik ve güvenilirlik için veri üçgenleme tekniğinin kullanıldığı gözlemlenmektedir (Alves vd., 2022; Duran vd., 2014; Gazelci & Aydın, 2021; Korkmaz & Ayduğ, 2020; Mondal & Samaddar, 2020). Creswell & Miller (2000) ise, çalışmalarında sıklıkla kullanılan dokuz geçerlilik stratejisinden bahsetmektedir. Bunlar; uzun süreli katılımcı gözlem, veri genlemesi, akran incelemesi, olumsuz durum analizi, araştırmacı önyargılarının açıklanması, analiz sonuçlarının tekrar katılımcılara gönderilerek onaylatılması, yoğun betimleme yapılması, işbirliği ve uzman incelemesi olarak ifade edilmektedir (Creswell & Miller, 2000, s. 126; Creswell, 2021, s. 253-254). Pawson ve diğerleri (2003) ise, geçerlilik ve güvenilirlik ile ilgili kriterleri; saydamlık, doğruluk, amaçlılık, yarar, ulaşılabilirlik ve özgünlük olarak tanımlamaktadır (Pawson vd., 2003, s. 37).

Bir araştırmada güvenilirlik, veri toplama aracının tekrarlanan denemelerde aynı sonuçları verme derecesini ifade etmektedir. Nitel araştırmalarda veri setlerinin yorumlanmasının yanlılığa açık olması sebebiyle güvenilirliğin sağlanmasının zor olduğuna yönelik görüşler vardır (Alshenqeeti, 2014, s. 43; Brewerton & Millward, 2001, s. 74; Creswell, 2017, s. 203). Creswell (2021), güvenilirliğin sağlanmasında

odaklanması gereken konunun kodlayıcılar arası görüş birliğinin sağlanması olduğunu ve birçok nitel çalışmada bu konuda yürütülen tartışmaların yetersiz olduğunu ifade etmektedir. Bu doğrultuda, kodlamaların ne şekilde yapıldığı (kelimeler, pasajlar ya da ifadeler) ve temaların hangi ortak fikre göre oluştuğunun belirtilmesi önem taşımaktadır (Creswell, 2021, s. 255). Alshenqeti (2014) ise, görüşmelerde geçerliliğini ve güvenilirliğini korumak için; yönlendirici sorular sormaktan kaçınmak, ses kaydı ile birlikte notlar almak, pilot görüşme yapmak ve katılımcının görüşme ile ilgili onayını almak gibi tekniklerin yardımcı olabileceğini ifade etmektedir.

Görüşmelerin katılımcıların özel hayatlarına yönelik veriler sağlaması sebebiyle, tüm süreçte araştırmacı ve katılımcı arasındaki etik konuların da dikkate alınması gerekmektedir. Araştırmacılar katılımcıların haklarını korumak için görüşmeye katılmadan önce bilgilendirilme yapmalıdır. Bu bilgilendirmede görüşmelerin gönüllülük esasına dayalı olduğu, istedikleri zaman çekilebilecekleri belirtilmeli ve toplanan verilerin gizliliği garanti edilmelidir (Alshenqeti, 2014; DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006, s. 316).

Nitel çalışmalar özel betimlemeler doğrultusunda gerçekleştiği için genelleme amacı taşımamakta ve doğrudan genelleme yapmak zor olmaktadır (Baltacı, 2019, s. 373; Başkale, 2016, s. 26; Creswell, 2017, s. 204; Karataş, 2015, s. 70). Yin (2009), çalışma sonuçlarının kapsamlı teorilerle genelleştirilebileceğini belirtmektedir. Genelleme araştırmacılar ek durumlarla çalıştıklarında ya da karma yöntem araştırmaları yaptıklarında sağlanabilmektedir. Bunun için ise, nitel süreçlerin çok detaylı olarak ortaya konması gerekmektedir (Creswell, 2017, s. 204). Bu sebeple yapılacak görüşmelerden elde edilecek sonuçların genellenebilmesi için kapsamlı bir teorik çerçeve oluşturulması ve karma yöntem çalışmalarının yapılması tavsiye edilmektedir.

Sonuç

Nitel araştırmalarda görüşme tekniği, detaylı ve derinlemesine bilgi sağlaması açısından sosyal bilim araştırmalarında giderek önem kazanmaktadır. Bununla birlikte, görüşme tekniğiyle yapılan araştırmaların bazı niteliksel sorunları da beraberinde getirebilmesi sebebiyle araştırmacıların görüşme tekniğini kullanma ve verileri analiz etmeye yönelik becerilerini geliştirmeleri tavsiye edilmektedir. Çünkü nitel araştırmaların veri toplama ve analiz aşamasında araştırmacının bilgisi, stili, eğitimi, içgörüsü ve doğru analiz yeteneği araştırmanın niteliği açısından çok büyük önem taşımaktadır. Araştırmacı en önemli veri toplama aracı olarak görülmektedir. Bu sebeple, araştırmanın her aşaması ile ilgili gerekli bilgiye sahip olmalı, uygun bir plan oluşturmalı ve kendisini uygulayacağı araştırma tekniğine göre hazırlamalıdır. Çalışma kapsamında yapılan incelemelerde, görüşme tekniğinin her aşamasında çok farklı yaklaşımlarla yöntemin ele alındığı görülmüş; görüşme türlerinde, analiz yöntemlerinde ve araştırma desenlerinde çok sayıda farklı tanımlamaların olduğu çalışmalara rastlanmıştır. Bu durum araştırmacıların çalışmalarını hangi kaynaklarla destekleyecekleri konusunda karar vermekte zorlanmalarına sebep olmaktadır. Bu çalışmada, bu karmaşıklığa açıklık getirmek için literatürde sıklıkla kullanılan yöntemler, güncel kaynaklar ve daha

fazla kabul görmüş bilgiler doğrultusunda konu detaylı olarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda görüşme tekniği ile ilgili derin literatür taraması yapılmış, tekniğin uygulama süreci ile ilgili güncel kaynaklarla desteklenen kavramsal çerçevesi sunulmuş ve tekniğin araştırma desenlerine göre uygulanma sürecine yönelik literatürde eksikliği hissedilen bilgiler ortaya koyulmuştur. Özellikle nitel araştırmalara yeni başlayan araştırmacılar için görüşme türlerinin hangi araştırma desenine daha uygun olduğu, görüşmelerde soruların neye göre belirleneceği, analiz aşamasında neler yapılacağı ve geçerlilik ve güvenilirlik ile ilgili neler yapılabileceği ve dikkat edilmesi gereken hususlar gibi konulara yönelik bir yol haritası sunulmuştur.

Son yıllarda nitel araştırmalarda artış olduğu ve nitel araştırmalara yönelik bir paradigma değişimi yaşandığı bilinmektedir. Bununla birlikte, nitel araştırmalarla ilgili tartışmalar ve farklı görüşler devam etmektedir. Ayrıca daha zengin ve detaylı verilerin elde edildiği karma yöntemlerin giderek daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Bu sebeple, nitel araştırmaların daha iyi anlaşılabilmesi açısından farklı nitel araştırma tekniklerinin güncel kaynaklarla incelendiği çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca, gelecek çalışmalarda hem karma yöntemlerde hem de sosyal bilimlerin farklı alanlarında görüşme tekniğinin kullanılmasına yönelik yapılan çalışmaların detaylı incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmaya yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Araştırma kapsamında herhangi bir destekten yararlanılmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacılar arasında çıkar atışması bulunmamaktadır.

Etik Onay

Bu alışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Kaynaklar

- Alizadeh, A., Khankeh, H. R., Barati, M., Ahmadi, Y., Hadian, A., & Azizi, M. (2020). Psychological distress among Iranian health-care providers exposed to coronavirus disease 2019 (COVID-19): a qualitative study. *BMC Psychiatry*, 20(1), 1-10.
- Alshenqeeti, H. (2014). Interviewing as a data collection method: A critical review. *English Linguistics Research*, 3(1), 39-45.
- Alves, J., Teixeira, P., Eusébio, C., & Teixeira, L. (2022). Benchmarking of technological platforms for accessible tourism: A study resulting in an innovative solution—Access@ tour. *Applied Sciences*, 12(8), 3963.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bampton, R., Cowton, C., & Downs, Y. (2013). The e-interview in qualitative research. In *Advancing research methods with new technologies* (pp.329-343). IGI Global.
- Barbour, R., & Schostak, J. F. (2005). Interviewing and Focus Groups. In: B. Somekh & C. Lewin, (eds.) *Research Methods in the Social Sciences* (pp. 41-48). Sage.
- Başfırmıncı, Ç. (2011). Sembolik tüketim ve tüketim öykülerinin hermeneutik yaklaşımla yorumlanmasına ilişkin bir uygulama. *International Journal of Economic and Administrative Studies*, 7, 183-210.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *DEUHFED*, 9(1), 23-28.
- Berg, B. L. (2007). *Qualitative research methods for the social sciences*. Pearson
- Braun, V., & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. Sage.
- Brewerton, P. M., & Millward, L. J. (2001). *Organizational research methods: A guide for students and researchers*. Sage.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory Into Practice*, 39(3), 124-130.
- Creswell, J.W. (2017). Araştırma Deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları. 3. Baskı, Eğiten Kitap Yayınevi.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. 6. Baskı, Siyasal Kitabevi.
- Corner, E. J., Murray, E. J., & Brett, S. J. (2019). Qualitative, grounded theory exploration of patients' experience of early mobilisation, rehabilitation and recovery after critical illness. *BMJ Open*, 9(2), e026348.
- Cornwall, A., & Jewkes, R. (1995). What is participatory research? *Social Science and Medicine*, 14, 1667-1676.
- Çokluk, Ö., Yılmaz, K. & Oğuz, E. (2011). Nitel bir görüşme yöntemi: Odak grup görüşmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim*, 4(1), 95-107.
- Deakin, H., & Wakefield, K. (2014). Skype interviewing: reflections of two PhD researchers. *Qualitative Research*, 14(5), 603-616.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2011). *The Sage handbook of qualitative research*. Sage.
- DiCicco-Bloom, B., & Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. *Medical Education*, 40(4), 314-321.
- Dörnyei, Z. (2007). *Research methods in applied linguistics: Quantitative qualitative, and mixed methodologies*. Oxford University Press
- Dönmez, B. & Özkul, R. (2020). Öğretmen andının öğretmenlik mesleki değerlerinin kazandırılmasına katkısı. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(227), 345-370.
- Dubrovsky, V. J., Kiesler, S., & Sethna, B. N. (1991). The equalization phenomenon: Status effects in computer-mediated and face-to-face decision-making groups. *Human-Computer Interaction*, 6(2), 119-146.
- Duran, E., Hamarat, B. & Özkul, E. (2014). A sustainable festival management model: the case of International Troia festival. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 8(2), 173-193.
- Edwards, R., & Holland, J. (2013). *What is qualitative interviewing?* A&C Black.

- Ellison, N., Heino, R., & Gibbs, J. (2006). Managing impressions online: Self-presentation processes in the online dating environment. *Journal Of Computer-Mediated Communication*, 11(2), 415-441.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Anı Yayıncılık.
- Ertugay, F. (2019). Sosyal bilimlerde nitel araştırma/esnek desen araştırması: Alana ilişkin zorluklar, sorunlar ve imknlar. *Nitel Sosyal Bilimler*, 1(1), 48-68.
- Gazelci, S. C., & Aydın, ř. (2021). *Gastronomi turizmi kapsamında tren yiyecek ieceklerinin tespiti: Antalya Dşemealtı rneği*. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Gill, P., & Baillie, J. (2018). Interviews and focus groups in qualitative research: an update for the digital age. *British Dental Journal*, 225(7), 668-672.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research*. Aldine.
- Hesse-Biber SN, Leavy P. *In-depth interview*. In: *The practice of qualitative research*. 2nd ed. Sage.
- Janghorban, R., Roudsari, R. L., & Taghipour, A. (2014). Skype interviewing: The new generation of online synchronous interview in qualitative research. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, 9(1), 24152.
- James, N., & Busher, H. (2012). Internet interviewing. *The SAGE Handbook of Interview Research: The Complexity of The Craft*, 177-192.
- Jones, C. (2020). Qualitative interviewing. In *Handbook for Research Students in The Social Sciences* (pp. 203-214). Routledge.
- Kamberelis, G., & Dimitriadis, G. (2005). Focus groups: Strategic articulations of pedagogy, politics, and inquiry. In N. K. Denzin, & Y. S. Lincoln (Eds.), *The Sage Handbook of Qualitative Research*, 3rd ed. (pp. 887-907). Sage.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kazmer, M., & Xie, B. (2008). Qualitative interviewing in Internet studies: Playing with the media, playing with the method. *Information, Communication & Society*, 11, 257-278.
- Kısık, N. (2022). Dr. Fahrettin Koca'nın 14 Mart tıp bayramında sağlık çalışanlarına yazdığı mektubun söylem ve içerik analizi. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 4(1), 21-30.
- Kitchin, R., & Tate, N. (2013). *Conducting research in human geography: theory, methodology and practice*. Routledge.
- Kitzinger, J. (1995). Qualitative research: introducing focus groups. *BMJ*, 311(7000), 299-302.
- Korkmaz, M., & Ayduğ, İ. (2020). Gkeada'nın gastronomik kimliğinin Ada'da faaliyet gösteren kadın işletmeciler perspektifinden değerlendirilmesi. *Tourism and Recreation*, 2(2), 84-96.
- Krueger, R.A. (1994). *Focus groups: A practical guide for applied research*. SAGE.
- Krueger, R. A., & Casey, M. A. (2000). *Focus groups: A practical guide for applied research*, 4th ed. Sage.
- Kuzel A. (1999). Sampling in qualitative inquiry. In: Crabtree B, Miller W, eds. *Doing Qualitative Research*. 2nd edn. Sage.
- Liamputtong, P. (2019). *Handbook of research methods in health social sciences*. Springer.
- Longhurst, R. (2003). Semi-structured interviews and focus groups. *Key Methods in Geography*, 3(2), 143-156.
- Merriam, S. B. (2015). Qualitative research: Designing, implementing, and publishing a study. In *Handbook of Research on Scholarly Publishing and Research Methods* (pp. 125-140). IGI Global.
- Miles ve Huberman (1984). *Qualitative data analysis: A sourcebook of new methods*. Sage.
- Mondal, S., & Samaddar, K. (2020). Issues and challenges in implementing sharing economy in tourism: a triangulation study. *Management of Environmental Quality: An International Journal*.
- Morgan, D. L. (1996). Focus groups. *Annual Review of Sociology*, 22, 129-152.
- Morgan, D. L., Krueger, R. A., & King, J. A. (1998). *The focus group kit*. Sage.
- Nyumba, T., Wilson, K., Derrick, C. J., & Mukherjee, N. (2018). The use of focus group discussion methodology: Insights from two decades of application in conservation. *Methods in Ecology and Evolution*, 9(1), 20-32.

- Opdenakker, R. (2006) Advantages and disadvantages of four interview techniques in qualitative research. *Qualitative Social Research*, 7, Article 11.
- Pawson, R., Boaz, A., Grayson, L., Long, A., & Barnes, C. (2003). *Types and quality of knowledge in social care*. Social Care Institute for Excellence.
- Polkinghorne, D. E. (2005). Language and meaning: Data collection in qualitative research. *Journal of Counseling Psychology*, 52(2), 137.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş: Nitel ve nicel yaklaşımlar*. Siyasal Kitabevi.
- Rabbie, F. (2004). Focus-group interview and data analysis. *Proceedings of The Nutrition Society*, 63(4), 655-660.
- Rubin, H. J., & Rubin, I. S. (2005). Listening, hearing, and sharing social experiences. *Qualitative interviewing: The art of hearing data*, 2, 1-14.
- Rubin, H. J., & Rubin, I.S. (2011) *Qualitative interviewing: the art of hearing data*. Sage.
- Sandelowski, M., Docherty, S., & Emden, C. (1997). Qualitative metasynthesis: Issues and techniques. *Research in Nursing & Health*, 20(4), 365-371.
- Sevencan, F. ve Çilingiroğlu, N. (2007). Sağlık alanındaki araştırmalarda kullanılan niteliksel veri toplama yöntemleri. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(1), 1-6.
- Spradley, J. (2003). Asking descriptive questions. *Qualitative approaches to criminal justice: Perspectives from the field*, 44-53.
- şahin, B., Kaya, S., Cesur, S., Özkul, E., & Uca, S. (2021). Profesyonel turist rehberlerinin kaçak rehberlik faaliyetlerini algılamalarına yönelik bir araştırma. *TroyAcademy*, 6(1), 232-248.
- şener, S., Bahçeci, V., Doğru, H., Sel, Z. G., Ertaş, M., Songür, S., & Tütüncü, Ö. (2017). Turizm alanındaki nitel araştırmaların güvenilirlik ve geçerlik ölçütleri kapsamında değerlendirilmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 28(1), 7-26.
- Tates, K., Zwaanswijk, M., Otten, R., Van Dulmen, S., Hoogerbrugge, P. M., Kamps, W. A., & Bensing, J. M. (2009). Online focus groups as a tool to collect data in hard-to-include populations: examples from paediatric oncology. *BMC Medical Research Methodology*, 9(1), 1-8.
- Tekin, H. H., & Tekin, H. (2006). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 101-116.
- Thorne, S. (2000). Data analysis in qualitative research. *Evidence-Based Nursing*, 3(3), 68-70.
- Torun, N. (2019). Uzun süreli yoğun bakım ünitesinde hastası olan ailelerin deneyimleri: Nitel bir çalışma. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 127-133.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Oltmann, S. M. (2016). Qualitative interviews: A methodological discussion of the interviewer and respondent contexts. *Qualitative Social Research*, 17(2), 1-16.
- Onwuegbuzie, A. J., Dickinson, W. B., Leech, N. L., & Zoran, A. G. (2010). Toward more rigor in focus group research in stress and coping and beyond: A new mixed research framework for collecting and analyzing focus group data. In K. M. T. Collins, A. J. Onwuegbuzie, & Q. G. Jiao (Eds.), *Toward a broader understanding of stress and coping: Mixed methods approaches* (pp. 243-285).
- Qu, S. Q., & Dumay, J. (2011). The qualitative research interview. *Qualitative Research In Accounting & Management*, 8(3), 238-264.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Uygun, E., Levent, S., & Özkul, E. (2019). Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversitelerin ders programlarının kırsal turizm açısından incelenmesi. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 3(4), 498-516.
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188-201.
- Wengraf, T. (2001). *Qualitative research interviewing: Biographic narrative and semi-structured methods* (1st Edition). Sage.

- Wilkinson, S. (1998). Focus group methodology: a review. *International Journal Of Social Research Methodology*, 1(3), 181-203.
- Yağar, F. & Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seğimi, geçerlik ve güvenirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yıldırım, A., & Simsek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, E. (2019). Mahtumkulu'nun Őiirlerinin eleştirel söylem özümlemesi bakımından incelenmesi. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (48), 235-244.
- Yiga, P., Ogwok, P., Achieng, J., Auma, M. D., Seghers, J., & Matthys, C. (2021). Determinants of dietary and physical activity behaviours among women of reproductive age in urban Uganda, a qualitative study. *Public Health Nutrition*, 24(12), 3624-3636.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods* (4th Ed.). Sage.
- Zhang, Y, & Wildemuth, B. M. (2009). *Unstructured interviews*. Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science. Exeter: Libraries Unlimited., 222-231.